

Échós

Dí ninj bu kaxúnguijn'

1

*Anulú nikuda-mina' dí makunguagan' Xuu' ikaa
bu kajuii*

¹Xabu nikij Teófilo, náa iyí' dí ninj gini, nita jmaa numuu mbá xúguí' dí nigí'duy ni'ni jmaa dí ni'sngáa Jesús, ²jndu mbi'li dí nijkaa mekuí'. Giniij nijxná ñájúun' jmaa Xuu' Anulú, bu kaxúnguijn', bu ikaa-má nira'wín. ³Ikiin-má bu'kuj nisngájma-mina' nda'ya náa inúú, dí ndóo niémbá ndi'ya-mínúú'. Mba'a dí ni'ni mu dí mbuyáa dí gajkuun. Mbá ajma-skiñú' mbi'li nijka rasngájma-mina' náa inúú, xú'kuj-má najka ra'túun jmaa numuu dí na'tí-ñájun' Anulú Mekuí'.

⁴Dí náki xtáa gajmíi jndu', nijxná-ñájúun':

—Xágajjala náa Jerusalén, magua'tijn' dí nikuda-mina' Anulú, dí nitála-má ikúun. ⁵Gajkuun-má dí Juán nisúwín xabu jmaa iya', dí ikáan' rá, muna'la jmaa Xuu' Anulú, imbá nguátá wáa mbi'li dí nalka gij.

Jesús nijkaa mekuí'

⁶A'kuj dí bu kajchúun bájndu' nirajxij:

—Xabu Nikij, lá matanj' dí ma'tí-ñájun' bujúu' Israél xúguj rá'.

⁷Ikú ikaa niltúun:

—Nanguá ka'yala mbuyaa ikáan' nguáná gá'ni o náa mbi'ij, dí nigí' ikaa Anulú ma'ni. ⁸Ndóo gá'ka Xuu' Anulú náa ikáan'la, ikú mudrígú siekij, a'kuj mutá dí gajkuun ndiyaa jmaa numu' náa Jerusalén, jmaa-má mbá xúguí' náa Judéa, jmaa náa Samaría, ajndu náa námbá-rígúu numbaa'.

⁹Ndóo niémboo niti' rú'kuj, ikú ndiyáa ikiin bu nijui'sngúun ka'nii nijkaa ki'yáa rijmaa, nirá'aa náa awúun duy, ikaa rú'kuj ni'ni dí nánguá ndiyáa. ¹⁰Kúwijn' nuyajxi-má xú'kuj mekuí', nduyáa ká'nii ejkaa. Ikú a'kuj niguájun ajmij xabu náa níjiúun, kugí' xtín mi'xá. ¹¹Ikiin niti:

—Xabu galiléo, díi numuu yajxila wéñúu' mekuí' rú'. Ikaa-má Jesús bu'kuj, bu nikuwaa gajmiála najkaa mekuí', xóo-má dí nduyaa najkaa mekuí' xúguj, xú'kuj-má mbuyaa ma'kaa bujúu'.

Nagijij Matiyás dí matá'aa xti'kuu Júdás

¹²A'kuj niguájtaán náa kúbá dí mbi'yuu Olíbós niguwáan' náa Jerusalén. Kúbá rú'kuj gí' mijngii náa Jerusalén, mbá xóo mba' dí nandoo nagúun xabu dí mbi'li dí nduyaa xúun'. ¹³Ndóo niguá'núú náa xuajin, ikú nisimúú náa gu'wá rijmaa náa kúwijn-má. Ikí xtáa Pédró', Jakóbó, Juán, Andrés, Felípe, Tomás, Bartolomé, Matéó, Jakóbó bu a'diío Alféó, Simón Selóte jmaa Júdás bu dxájuu-má Jakóbó. ¹⁴Mbá xúguijn' bigij mbóo ajkiuún nagimbíin nuti-káñíí Anulú,

gajmiúú-má sikuiin gu'y, xú'kuj-má Maríyá bu rudúu Jesús, jmaā-má anguijn mangiin.

¹⁵Mbá mbi'i rú'kuj, Pédró' n̄t̄ujxuy n̄iwiji náa numúú anguijn, na'ni xóo mbá siéntú imba-miskíñ̄ij! (120) wáa x̄abu bu nigimbín, ikú ni'tí:

¹⁶—Anguin', pú gí'maa dí mambanúu dí na'tí náa iyuy' Anulú, dí Xuuy'-má Anulú ni'tí jmaā majiuyun' rawuun' Dabíd jmaā numuu Júdás, bu nijka kaguijn x̄abu bu n̄iruguaa Jesús. ¹⁷Ikaa-má ñajuun' mbáa dí náa ikáán', xú'kuj-má ikaa mangaa ni'ni ñajun' dí nu'ni rígi. ¹⁸Ikaa bújkaā dí nigu jmaā numuu a'ká dí ni'ni, ikaa ni'si jmaā mbá jmbaa', ikí nixpátújxīi nisiji edxuy, tumbaā nimídáa, nigájnuu kaníí mbá xúguíí' chámboó. ¹⁹Mbá xúguíin' x̄abu bu kúwá náa xuajin Jerusalén nidxawíin rú'kuj, ikaa jngóo dí ikiin nijxna mbi'íí jmbaa' rú'kuj jmaā ajngúún, Aseldámá, ikaa nandoo gá'tí <<Jmbaa' E'di>>.

²⁰>Numuu dí náa iyí' Ajmúú na'tí:

*<<Gaguanúu mijchú go'wóo,
Dimbáa xájtáa ikí.>>*

Xú'kuj-má:

<<Imbaā gátá'aa magruigúy ñajun' dí na'ni.>>

²¹>Pú gí'maa dí makujmaa mbáa náa majiuyun' x̄abu bigi, bu nikuwaa gajmiúlú mbá xúguíí' mbi'i dí náki nijxtáa Anulú Jesús jmaā nindxulú. ²²Bu níkuwá-má ajndu náki nigí'duy Juan nisúwíin x̄abu, ajndu mbi'i dí nijkaā Jesús mekuíí, mbáa dí ikiin ndayóo' dí makuwaa gajmiúlú mu ma'tí dí gajkuun

n̄ingabīi Jesús.

²³A'kuj nira'wíin ajmij̄i x̄abu: José bu mbi'yuu Barsabás, ikaa-má bu nutáán Jústó, jmaā Matíyás. ²⁴Ikú nitáán Anulú: <<Ikáán, X̄abu Nikij̄i, natayáá ká'nii jnīi ajkiyún mbá xúguíin' x̄abu, tasngájmioxu sáa bu ajmij̄i bigi nitríyaa' ikáán, ²⁵mu dí magruigúy ñajun' rígi dí nun̄i bu kaxúnguijn', dí niniñuu' Júdás jmaā numuu a'kúun, mu dí ma'gaa náa gí'maa ma'gaa.>>

²⁶Ikú nin̄i mbuyáá sáa kijxnúu, a'kuj nigájnuu dí Matíyás kijxnúu. Ikú ikaa n̄ita'aa náa bu mbá guwiin' imba bu kaxúnguijn'.

2

Ni'ka Xuuy' Anulú Mekuíí

¹Ndóo ni'kanú mbi'i dí na'ni ndx̄aa Pentekostés, mbá xúguíin' bu nagúún kidxuu' Jesús mbóo mbájndu' kúwíin. ²Jndu ndaa sum̄a ni'ka mbá a'wá mekuíí, jndu xóo mbá giñáá' dí gakij̄i niwán-tó'oo mbá xúguíí' gu'wá dí náa tri'ij̄in. ³A'kuj nikujmaa xóo ri'yuy agu' ka'nii niwítá-ra'aa n̄igrigu mámbáa náa ikiin. ⁴A'kuj dí mbá xúguíin' nijníí' Xuuy' Anulú náa ikiin, ikú nigí'dij̄i niti i'wá' ajngáa, dí xóo-má Xuuy' Anulú ni'ni dí muti.

⁵Mbi'i-má rú'kuj kúwá náa xuajin Jerusalén x̄abu judíyó bu míjián' ajkiyún, bu niguwá' mbá xúguíí' xuajin dí ríga inuu numbaa'. ⁶Ndóo nidxawíin a'wá gakij̄i rú'kuj, a'kuj pú mbi'iin x̄abu nigimbín, jndu siéngua' e'ni ajkiyún, numuu dí mámbáa na'dxuun dí nuti,

xóo-má ajngóo mámbáa dí ikiin. ⁷Jndu siénguá nijka ajkiyún, a'kuj niti:

—Lá ra'kíin xabu galiléa ñajúun' mbá xúguíin' bu nuti bu'kuj rá'. ⁸Ká'nii lá dí mámbáa sáa ikáan' nu'dxawíin dí nuti ikiin ajngúlú dí nīgumáá' jmaā xá. ⁹Sáan' ñajunlú xabu náa Pártó, Médó, jmaā-má xabu elamítas, xú'kuj-má bu naguwa' náa Mesopotámia, jmaā náa Judéa, náa Kapadósiá, náa Póntó jmaā Ásiá, ¹⁰náa Fríjiá jmaā Panfíliá, náa Ejíptó jmaā náa numbaa' Áfríkā jndu itáan wáa ñu'ún náa Siréné. Xú'kuj-má xabu rómá bu kúwá-má gij, xóo-má xabu judíyó jmaā bu nirtajxi-mijnáa dí manindxuún judíyó, ¹¹xú'kuj-má xabu kreténsé jmaā xabu árabe, nu'dxawíin dí nuti ikiin ajngulú ikáan', dí nuti dí misaan' ni'ni Anulú.

¹²A'kuj dí mbá xúguíin' jndu siénguá e'ni ajkiyún séyáa dí gúní, a'kuj nurajxi-mijnā:

—Díí lá eyoo gáltí rígi rá.

¹³Sikuiin nusijma, xígi eti:

—Najngiin xabu bu'kuj.

Pédró' nítí-rá'a náa inúú xabu mbíiin

¹⁴A'kuj dí Pédró' níwiji gajmíi bu mbá guwíin' imba, ikú gakií nítí:

—Ikáan' xabu judíyó, mbá xúgiáan' sáan' kuwaa náa Jerusalén, guyaā dí ñajuun' nírgá rígi, gu'gí' míjián' chá'wanla mudxawíin dí matanla.

¹⁵Nanguá ejngáan' ikáan'xu, xóo dí nakumala ikáan', ra'kuún mijna-guwa' ejka jka' dí m'chá xúguí. ¹⁶Ikaa rígi ñajuun' dí nítí Joél bu nīgúwí-jngāa

ajngóo Anulú wajiúu':

¹⁷*Nítí Anulú: ndóo ma'ga gátumuu mbili,*

Ma'xidí-rámíi' Xu' mbá xúguíin' xabu numbaa',

Xú'kuj-má ejjanla murawí-jngāa ajngó',

Dí jíamá maguajtoo idúún mbuyáá,

Dí xabu wanii rá, magu'ndaa ikiin.

¹⁸*Gajkuun dí mbili rú'kuj ma'xidí-rámúu' Xu' náa xtajmíú'*

Xabeka jmaā gu'yu, xú'kuj-má murawí-jngāa ajngó'.

¹⁹*Masngajmá náa mekuíí dí pú mbaā siekji drígó' mbuyáá xabu,*

Xú'kuj-má masngajmá séñá mbayíí' mangaa:

E'dí, agu' jmaā gúní skadúún'.

²⁰*Dí ajka' mawiyúu' agiuu' iduu ma'nij krínaa,*

Dí gun' ma'nij xóo e'di jnii,

Dí náki xóo sé'kanú mbilyuu Xabu Nikij,

Dí pú mbaā xú'kuj-má pú misaan'.

²¹*Xú'kuj-má mbá xúguíin' xabu bu nusiji ajkiyún náa Xabu Nikij,*

Ma'kawíin ikiin.

²²>Xabu israelítá, gudxawíin ajngáa rígi: Jesús bu na'ka náa Nasarét, ikaa ñajuun' bu nítí Anulú dí míjián' náa inala' ikáan', jmaā majiyun' dí pú mbaā dí na'ni jmaā smama, xú'kuj-má séñá dí ni'ni Anulú jmaā nindxuyú ikaa, xóo-má dí nduyaa ikáan'. ²³Ikaa bu'kuj kixnáxijí xóo-má awan dí ndi'yoo-má Anulú marigá. Ikáan' níruguāa nixiyáala jmaā ñawúun' xabu bu ramíjiiin', xú'kuj-má nīdujmaala náa krúsi'. ²⁴Muú dí Anulú

Mekuífí ni'ni dí m̄angab̄ij̄, xú'kuj̄-má ni'ni kríyaa náa ga'kyú dí níkáñúu, numuu dí ga'kyú rú'kuj̄ sé'ngoo dí maḡi'daa kayuu'. ²⁵Numuu dí Dabíd-má ni'tí jmaā numuu ikaa:

<<Xúguíí' mbi'i ndayoo dí X̄aby Nikij̄
xtáa jmaā nindxu'.

Numuu dí xtáa náa ñawún-míjiún',
ikaa jngóo maḡújún x̄a'.

²⁶Ikaa jngóo dí nadxuu ajkiyún', xú'kuj̄-
má gagi e'ni ajmúú rajún',
Jndu mbá x̄abiyun gí'tuyun dí mbayáa
xyu'.

²⁷Numuu dí xátasí'ñáá' ajkiyún' náa dí
iñá-wájin',

Xú'kuj̄-má xátasí'ñáá' A'diáa' by
Ka'wii dí m̄iga xuyuu'.

²⁸Nitasngájmu' kambaa dí náa
maḡyvá kámuu x̄aby,

Xú'kuj̄-má maḡanj̄ dí maḡxtáa gagi
náa inaa'.>>

²⁹>Anguj̄n', m̄andoo maḡanla dí gajkuun jmaā numuu xi'ñúú Dabíd. Níkáñúu xú'kuj̄-má nijui'dij̄. Dí náa nijui'dij̄ ríga náa ikáán' jndu mbi'i xúguj̄. ³⁰Dabíd ñajuun' mbáa by niḡyúwí-jngaa ajngóo Anulú, xú'kuj̄-má ndi'yoo dí gajkuun dí nikuda-mina' Anulú, dí náa ejín-xíníi' ikaa ma'ka Krístó by maḡi'ij̄ ma'tí-ñájun'. ³¹Bapaá-má ndi'yoo dí maḡigá, ikaa jngóo ni'tí dí m̄angab̄ij̄ Krístó, dí ajkiyún xáguanúu náa iñá-wájin', ni-má xága xuyuu'. ³²Ikaa Jesús bigi, Anulú ni'ni-ngab̄ij̄, mbá xúgiáan'xu ndiyaa dí niḡngab̄ij̄. ³³Xú'kuj̄ ka'nii dí niḡijxi' nijkaa náa ñawún-míjiún' Anulú, xú'kuj̄-má niḡruigú náa Anuy Xuy' By Ka'wii, by nikuda-mina'

makungaaan'. Ikaa nixidí-rámá' rígi dí nduyaa jmaā dí nudxawín ikáan'.

³⁴Tásimuu náa mekuífí ikaa Dabíd, muú ikaa ni'tí rígi:

X̄aby Nikij̄ ni'túun' X̄aby Nikij̄ drígó':

<<Ara'ún náa ñawún-míjiún' gij̄,

³⁵Jndu ndóo ikúún maḡigámbíjn x̄aby
siaḡ' drígaa'.>>

³⁶>Guyaa míjián' mbá xúgiáan' ikáan'la x̄aby Israél, dí Jesús bigi, by ikáan'la niḡujmaa náa krúsi', Anulú ni'ni dí maḡindxuy X̄aby Nikij̄, xú'kuj̄-má maḡindxuy Krístó.

³⁷Ndóo nidxawín ajngáa rú'kuj̄, ikú a'kuj̄ ni'ni siin' ajkiyún, ikú nitáán Pédró' jmaā i'wíin' by kaxúnguuj̄n':

—Angiyxuy, díí gí'máa' m̄unixuy rá.

³⁸Ikú Pédró' ni'túún:

—Gatangaā ajkianla, guwaan mámbaa sáa ikáan' gajmaa mbi'yuu Jesukrístó mu dí ma'ni mbaā ajkiyún Anulú ka'yoo a'kánla, a'kuj̄ dí mudríguí Xuy' Anulú xóo mbá xtamínú' . ³⁹Numuu dí ikáan' ka'yala dí nikuda-mina' Anulú, xú'kuj̄-má ejjanla mangiin, xú'kuj̄-má mbá xúguíin' by kúwá sínguán', jndu sáa-má by nandoo Anulú ma'ni-kríyaa'.

⁴⁰Xú'kuj̄-má i'wá' mba'a ajngáa dí xoó ni'túún dí nijxná-sumij̄:

—Guj̄ káwú-míjnála náa inúú x̄aby ramíj̄in' by kúwá xúguj̄.

⁴¹Ikú a'kuj̄ ninaa by ninimbúún ajngáa dí ni'tí Pédró'. Na'ni xóo mbá ajsú-míi (3000) wáa x̄aby by niguá'nú ninimbúún mbi'i rú'kuj̄. ⁴²Xú'kuj̄-má niguájun x̄a' dí nudxawín dí nusngáa by kaxúnguuj̄n', mbá'ndu'-má kúwíin

mangaa, xú'kuji-má dí nuxpi'taa páan, jmaa dí nutáan Anulú.

*Xóo ká'nii nikúwá bu ninimbúún kuyáá
Jesukrístó náki ginii kayuu'*

⁴³Mbá xúguíin' xabu nimíñúú, numuu dí mba'a dí pú misaan' jmaa séñá niguma niní bu kaxúnguúin'. ⁴⁴Mbá xúguíin' bu ninimbúún mbóó ndu' kúwá, xú'kuji-má nuxpi'ta-mijnáá dí guá'dáá. ⁴⁵Nagujuaa jmbañúú', xú'kuji-má dí guá'dáá, a'kuji nakánúú mbá xúguíin', xóo-má dí ndayóo' mámbáa. ⁴⁶Séniñaa' nagimbíin mámbá mbi'i náa gu'wá dxájkuun mbaa, xú'kuji-má nuxpi'taa guma gu'wáá. Símaá mbá'ndu' pi'su, xú'kuji-má jmaa gagi ajkiuún eni. ⁴⁷Nuni mbaa Anulú, xú'kuji-má mbá xúguíin' xabu xuajin nduya-mbiin. A'kuji dí mámbá mbi'i Anulú na'ni dí ma'ni itáan mbi'in xabu bu nagimbíin nuni-gajmaa náa gu'wá dxájkuun, bu ikaa nandoo dí makáwíin.

3

Niguma-tanáá mbáa xabu bu endii rajkúu

¹Pédró' jmaa Juán nisimúú náa gu'wá dxájkuun mbaa, dí xóo mbá ajsú ejka jka' dí wakí', xú'kuji xtáa jka' dí nuti-káñíí Anulú. ²Na'ka ki'yáa náa dxájkuun mbáa xabu bu endii rajkúu jndu náki nigumaa, bu nugíi' mámbá mbi'i náa xkrugua dí mbi'yuu Misaa'n', mu dí manda'la-mínú' náa xabu bu natu'yun ikí. ³Ndóo ikaa ndi'yoo dí Pédró' jmaa Juán nagúún natu'yun náa dxájkuun, ikú ninda'la-mínú'. ⁴A'kuji dí Pédró' jmaa Juán ninguta'la inuu xabu,

ikú Pédró' nítí:

—Tayuxu gii.

⁵Ikú xabu bu'kuji niyajxuyun, gítuyun nguáná magruigú dí mujxnáá. ⁶Ikú Pédró' nítí:

—Ndaa ajuan' mi'xá, ni-má ajuan' mujmu' majxnaa', ndoo dí kó'doo majxnaa': jmaa mbi'yuu Jesukrístó bu na'ka náa Nasarét, nataan' dí atujxaa' gangruigaa'.

⁷A'kuji Pédró' nigujtuun ñawún-míjiúun' nikujxii. A'kuji dí mbá nacha ni'nii gújkú' rajkúu xabu bu'kuji. ⁸Jndu nakijxii, nitujxuy ninguigoo. Nitoo'oo gajmíi náa gu'wá dxájkuun, nangro'oo, nakijxii, xú'kuji-má na'ni mbaa Anulú. ⁹Mbá xúguíin' xabu ndiyáá dí ngro'oo, xú'kuji-má dí na'ni mbaa Anulú. ¹⁰Ikú ndiyáá dí ikaa xabu bu nagíi' náa gu'wá dxájkuun nanda'la-mínú' náa xkrugua dí mbi'yuu Misaa'n'. Ikú siéngua ni'ni ajkiuún, ndoo namíñúú dí xú'kuji nirígá.

Pédró' nítí-rála náa koredóo drígóo Salomón

¹¹Dí xabu bu ni'nii rajkúu nanguá niñuu' Pédró' jmaa Juán. Ikaa jngoo xúguíin' xabu siéngua ni'ni ajkiuún, mbá nacha nigúún náa wíji Pédró' jmaa Juán, náa koredóo dí mbi'yuu Drígóo Salomón. ¹²Ndóo ndi'yoo Pédró' rú'kuji, ikú nítúun:

—Ikáan' xabu Israelítá, díi numuu dí siéngua e'ni ajkianla jmaa numuu rígi rú'. Ndéjuun' dí ndoo nduyuxu rú'. Lá bu' ikáan'xu kuá'dáá siekii o míjiáan'xu wéñúu' dí niní dí ma'ga xabu bigi kumala rá'. ¹³Ikaa Diúu drígóo Abraám

jmaa Diúy drígóo Isaák jmaa Jakób, Diúy drígúún-má xì'ñúlú, ni'ni dí maḡuma mbaa Jesús bu A'diío. Ikaa bu ikáan'la nijxnaxíj, xú'kuj-má ikáan' nįtala náa inuu Pilátó dí síyála gúyáa, ndóo ikaa niltí dí maniñuu'. ¹⁴Ikáan' tá'ndala kuyaa bu Ka'juui Jmbii. Nindala dí maḡríyaa' mbáa bu naḡudíin xabu. ¹⁵A'kuj dí nįxíyaa Bu Najxná dí nda'ya, muú Anulú ni'ni dí mangabij náa majiúún' bu níkáñúú. Ikáan' ñajunxu bu ndiyaa dí nįngabij. ¹⁶Gajmaa numuu dí nisiji ajkiyún náa mbi'yuu Jesús, ni'ni dí ma'ni gújkuíj' xabu bigj bu nduyaa xúguj, xú'kuj-má nuni'níj'. Dí wįjį ajkiyún náa Jesús, ikaa jngóo dí nįḡuma mandáa mbá kayuu', xóo-má nduyaa mbá xúgiáan' mangáan'.

¹⁷>Dí xúguj rá, aḡuñ', ndayoo dí jmaa numuu dí séyaa dí enj e'ni, ikaa jngóo dí xú'kuj nįnj, xú'kuj-má mangiin bu nuti-ñajuanla. ¹⁸Muú xú'kuj ni'nimbánúu Anulú, xóo-má dí niltí bapa jmaa rawúún' mbá xúguíj' bu nirawí-jngaa ajngóo, dí Krístó drígóo wįjį-má dí mba'ya-mínnyu'. ¹⁹Ikaa jngóo gaḡangaa ajkianla, ḡuri'ku-mijnáa', mu dí ma'ni-ngudij a'kánla. A'kuj dí ma'ka náa Anulú dí mbyyaa xajla, ²⁰ndóo dí Anulú makungaaan' Jesukrístó, bu nijua'tála-má bapa numuu. ²¹Gajkuun-má dí ndayóo' majxtaa náa mekuíj, jndu ndóo gá'nij nuxij' mbá xúguíj' dí ríga, xóo-má dí niltí Anulú jmaa rawúún' xabij bu ka'juuin bu níkuwįjį wajúú' nirawí-jngaa ajngóo. ²²Numuu dí Moisés niltúún wajin' xì'ñúlú: <<Anala maríyaa' mbáa náa majiúún' aḡianla bu maḡuwí-jngaa

ajngóo, xóo-má ikúún xígj. Mųdxawíin mbá xúguíj' dí ma'tánla ikaa. ²³Mbá xúguíj' xabu bu xúdxawíin dí ma'tí ikaa, mįxkawíin mbá kayuu' náa xabu xuajin.>>

²⁴>Mbá xúguíj' bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú, jndu náki náa Samuél niguwá' ruti mangaa jmaa numuu dí naríga mbi'i xúguj. ²⁵Ikáan' ñajuanla ejjuún xabu bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú, xú'kuj-má ka'yala awan dí ni'ni Anulú gajmíj xì'ñúlú. Xóo dí niltúun Abraám: <<Jmaa majiúún' ejín-xíniáa' maḡuma sajku-rámíj' mbá xúguíj' xabu numbaa'.>> ²⁶Gįnii kayuu' náa ikáan' níkungaaan' A'diío Anulú, ndóo ni'ningabij, mu dí ma'ni sajku-rámáa'la, ikaa jngóo dí mámbáa maniñuu' dí ramíjįan' na'ni.

4

Pédro' jmaa Juán nigúún náa inúú xabu ñajun'

¹Kúwįjį nuti-mijná gajmiúú xabu xuajin, ndóo niguwá'nú dxajkuun gajmiúú xabu edj bu na'tí-ñájúún' bu nuñawaan gu'wá dxajkuun, xú'kuj-má xabu saduséó mangiin. ²Naki'níj numuu dí Pédro' jmaa Juán nusngúún xabu xuajin, mangaa-má dí nuti dí nįngabij Jesús náa majiúún' bu níkáñúú. ³A'kuj nįrugujįj nįxudijįj' guéjuaan'. Jndu įmba-néjsuú nirawíin, numuu dí yáa wakí'-má. ⁴Mbi'in xabu bu nidxawíin ajngáa rú'kuj, ninįmbúún. A'kuj dí ni'ni xóo mbá wisu-míj wáa xabeka.

⁵A'kuj dí įmboo' mbi'i, nįḡimbín náa Jerusalén xabu ñajun', gajmiúú

xəbu wanii jmaə bu nusngáa xtángoo.
⁶Ikí-má xtáa Anás bu kayá edxuún
 dxajkuun, jmaə Kaifás, Juán jmaə
 Alejándro, xú'kuj-má mbá xúguín' bu
 ñajúún' ɔngiyún bu dxajkuun gini. ⁷Ikú
 nisua'aan tumbaa Pédro' jmaə Juán,
 ə'kuj nirajxuun:

—Sáa lá skj'yuu' ɔ sáa-lá mbi'yuu
 nijmala dí ninj rígi nu.

⁸A'kuj dí Pédro' kajní' Xuy' Anulú
 náa ikaa dí nitúún:

—Ikáan' bu nuta-ñajuín' xuajin,
 jmaə xəbu wanii náa Israél: ⁹dí xúguj
 rá, nuxajila dí ñajuun' niguma jmaə
 numuu mbáa xəbu bu nandoo káñúu,
 xú'kuj-má jmaə dí ká'nii niguma
 mandáa. ¹⁰Guyaa mbá xúgiáan', xú'kuj-
 má mbá xúguín' xəbu Israél, dí jmaə
 mbi'yuu Jesukristó bu na'ka náa
 Nasarét, bu ikáan'la nıdujmaa náa
 krúsı', muú Anulú Mekuı' ni'ni dí
 mangabiı' náa majıuún' bu nikáñúu,
 jmaə numuu ikaa dí nigumaa mandáa
 xəbu bu wıjı náa inala giı xúguı.

¹¹Jesús bigı ñajuun' isı dí támajkuala
 ikáan' sáan' bu nunı gu'wá. Ikaa isı
 rú'kuj kayá skj'yuu' rakóo gu'wá xúguj
 rá. ¹²Ndawaa imbaa bu ma'ni-káwáan'.
 Numuu dí ndaa mbi'yuu imbaa náa
 agoo meku dí nikánulú sáan' ñajunlú
 xəbu, mu dí mandoo makáwáan'.

¹³Ndóo ndiyáa dí sémiñúu Pédro'
 jmaə Juán, xú'kuj-má nduyáa dí xəbu
 ngínı ñajúún', nangua ninıgajmaə
 mangaa, ikaa jngóo dí sienguá e'ni
 ajkiuún. A'kuj nimá'áan ajkiuún dí Jesús
 nikúwá gajmiúu. ¹⁴Xú'kuj-má nduyáa

xəbu bu niguma mandáa wıjı gajmı,
 ikaa jngóo ndaa dí nitúún mbá kayuu'.
¹⁵A'kuj nitúún dí magajnáa dí náa
 kajchúún xəbu ñajun', ikú niti-mijná
 ndoo ikiın xəbu ñajun'. ¹⁶Ikú niti:

—Dıı lá gú'ni gajmiúlu xəbu bigı rá.
 Numuu dí gajkuun-má nakujmaa dí ninj
 ikiın, xú'kuj-má mbá xúguín' xəbu bu
 kúwá náa Jerusalén nduyáa, ikaa jngóo
 nangua xoo mu'tá dí ragajkuun.

¹⁷Skamá xú'kuj rıgá, mu'ni-miñúu mu dí
 naxútáan dimbaa xəbu jmaə numuu
 mbi'yuu Jesús, ikaa jngóo dí naxáwı'tá-
 ra'la itáan ajngáa rú'kuj náa inúu xəbu.

¹⁸A'kuj nındxá'wáan, ikú nitúún dí
 jndu mbi'suu' naxútı, ni-má naxúsngáa
 dí mbi'yuu Jesús. ¹⁹Ikú Pédro' jmaə
 Juán nigoo':

—Guyaala má itáan mıjıán' náa
 inuu Anulú dí munımbuxu dí nıtala
 ikáan', ke xoo dí munımbuxu kuyaa
 Anulú. ²⁰Numuu dí xándoo munı'ñáa'
 rıtaxu dí ndıyaa, jmaə dí nıdxawınxu.

²¹Ikú xəbu ñajun' ninı-miñúu, ə'kuj-
 má ninıñıyuu', numuu dí nangua ndiyáa
 xoo mandoo munı-mıniı', jmaə numuu
 dí mbá xúguín' xəbu xuajin nunı mbaa
 Anulú jmaə numuu dí nırigá. ²²Numuu
 dí xəbu bu niguma mandáa jmaə
 smama rıgi, ninójngoo-má dí ajma-
 skıñú' siguu'.

*By nunımbúún kuyáa Jesús nında'a dí ma'ni
 mbá kañıı' ajkiuún xú'kuj-má dí mugua'dáa
 siekij*

²³Ndóo niguma-káwıın, nıguwáan'
 náa kajchúún ɔngiyún, ikú nitúún mbá
 xúguı' dí ká'nii jua'túún ninj bu kuyá

edxuún dxajkuun, jmaā xabū wanii.

²⁴Ndóo nidxawíin, ikú mbájndu' nixujxi
a'wá náa inuu Anulú, dí niti:

—Xabū Nikij Mekuíí, ikáán ñajuuan'
Diúy bu nitanj meku, kubá', jmaā
lamáa, xú'kuj-má mbá xúguíí' dí rí-gá-
má ikí. ²⁵Jmaā majiuyun' rawuun'
xtajmiáa' Dabíd, niratá:

*Díí numuu dí nakásngáñuyú' wéñúu'
xabū rú'.*

*Xú'kuj-má xabū xuajin namíjná muní
dí nanguá gí'doo numuu.*

²⁶*Nigimbíin xabū ñajun' mba'wíin bu
nuti-ñajun' náa numbaa',*

*Xú'kuj-má xabū edj nigimbú-míjná,
dí magí'duuyun gajmiúú Xabū Nikij,
xú'kuj-má Krístó bu ikaa-má
niríyaa'.*

²⁷>Numuu dí pú gajkuun dí
nigimbíin náa xuajin rígi, xóo Eródés
jmaā Pónsió Pilátó, gajmiúú xabū bu
i'wá' xuajin jmaā xabū xuajin Israel, mu
dí muxiyáa A'diáa' Jesús bu ka'juui, bu
ikáán-má nitríyaa'. ²⁸Mu dí munij jndu
nguátá-má dí niratá, dí nitanj-mbáníí-
má bapaá dí marigá. ²⁹Dí xúguj rá,
Xabū Nikij, atayáa dí nunj-gamíí.
Atambáyuxu dí xtajmiáa' ñajunxu, mu dí
xámíñúxu mutá-rá'a ajngáa'. ³⁰Taxúriyá'
ñawáan' mu dí jmaā majiuyun' mbi'yuu
A'diáa' Jesús bu Ka'juui, maguma
mandíin xabū, xú'kuj-má marigá séñá,
jmaā smama.

³¹Ndóo niémbuyun nitáán Anulú, ikú
ni'xma dí náa kajtiin mbájndu', a'kuj dí
mbá xúguíin' nijníí' Xuyú' Anulú náa ikiin,
ikú nánguá míñúú dí nuti-ra'a ajngóo
Anulú.

*Mbá xúguíí' dí guá'dáa' drígyún mbá xúguíin'
ñajuun'*

³²Xabū bu mbi'in bu nikumuyú
kuyáa Krístó, mbóo dí namíjná, xú'kuj-
má mbóo-má dí nakumuyú. Dimbáa-má
sé'tí dí drígóo mbáwíí ñajuun' dí gí'doo.
Mbá xúguíí' dí guá'dáa' drígyún mbá
xúguíin' ñajuun'. ³³Pú mbaā siekij
guá'dáa' bu kaxúnguujin' dí muti dí
ningabij Jesús. Xú'kuj-má pú mbaā
naguma sajku-rámíí' jmaā majiuyun'
rú'kuj. ³⁴Ikaa jngóo jndu dimbáa nanguá
eyóo' nditáan náa ikiin. Numuu dí mbá
xúguíin' bu guá'dáa' jmbañúú' o
gu'wúun nagujua, naguwa' kudúun
bújko o dí nigujua. ³⁵Nujxnajxuyun bu
kaxúnguujin', a'kuj dí nawitáa xóo-má dí
ndayóo' mámbaa. ³⁶A'kuj dí bu
kaxúnguujin' bu mbi'yuu José nijxna-
mbilíí Bernabé, (dí nandoo gáltí, <<Bu
na'ni dí ma'niij ajkiuún xabū>>). Ikaa
ñajuun' xabū lebitá bu na'ka náa
Chípré. ³⁷Numuu dí gí'doo mbá jmbaa'
nigujua, ni'ka kaguyú bújkaa, nijxnájxuyun
bu kaxúnguujin'.

5

Ananíñas jmaā Saffrá

¹Muyú mbáa xabū mbi'yuu Ananíñas
jmaā Saffrá bu a'giuyú-má, ikiin nigujua
mbá jmbaa'. ²A'kuj nimbánúu jmaā
a'giuyú dí maguñúu táan bújkaa, ikú

ni'ka kayóo dí itáan, nijxnáxjī náa inúu bu kaxúnguujin'. ³Ikú Pédró' ni'túun:

—Ananíñas, ndéjuun' nikudaa' gixaa náa ajkiaa' dí maṭanjī ndu'waa' Xuu' Anulú, dí nitasíñáá' táan bújkaa' dí nītagujua' jmbaa'. ⁴Dí náki xoo sétagujua, lá rākáa ikáán-má jmbayaa' rá'. Ndóo dí nītagujua' rá, lá rākáa ikáán-má xta'dáá bójko'ó rá'. Rākíin-má xabu numbaa' tani-ndu'wiin', dí Anulú nitanjī-ndu'waa'.

⁵Ndóo ni'dxuun ajngáa rú'kui Ananíñas, ikú nixpátúxjī nikáñúu. Ikú a'kui pú mbaa' nimíñúu mbá xúguíin' bu nidxawíin'. ⁶A'kui nītujxuyun jímá nīmbrā'aa xtfín, ikú nīriyaa' nigúún gúdijī.

⁷Ninójngoo-má xoo mbá ajsú óra wáa, ndóo nīto'oo a'giyū, sélyoo-má dí ñajuun' nīrígá. ⁸Ikú Pédró' ni'túun:

—Aratún', lá mbá xúguíí'-má bújkaa' rígi dí nīgujuala jmbaa' rá'.

Ikú a'gyū nigoo':

—Mbá xúguíí'-má rú'kui.

⁹Ikú Pédró' ni'tí:

—Díí numuu dí nimbánála mu dí mbyaa' dí gá'ni Xuu' Anulú rú'. Atayáa náa xkrugua a'kui guwáán' bu nigúún gúdijī ajmbiaa' rú'. Xú'kui-má mūrīñaa' mangáán magúún gúdijīn xúgujī.

¹⁰A'kui mbá nacha' nixpátúxjī a'gyū nikáñúu mangaa náa inuu Pédró'. Ndóo nītu'yūun jímá, yáa niémbá nikáñúu ndiyáa, ikú nīriyaa' nigúún gúdijī náa nījūun-má nibaa' ajmbioo. ¹¹A'kui dí

rākáa táan nimíñúu mbá xúguíin' bu nunimbúun kuyáa Anulú, xú'kui-má rākáa táan nimíñúu mangiin mbá xúguíin'-má bu nidxawíin rígi.

Bu kaxúnguujin' nunj-tanúu xabu

¹²Jmaa' majiúun' bu kaxúnguujin' nīguma mba'a séñá, jmaa' smama dí náa xabu xuajin. Mbá xúguíin' kúwá mbájndu' náa koredóo dí mbi'yuu Drígoo Salomón. ¹³Dí bu i'wíin' rá, jndu dímbáa nanguá e'ngoo ajkiyūn dí mambajxúun gajmiúu, muú dí mbá xúguíin' xabu xuajin najui'ya-majkúun wéñúu' enī. ¹⁴A'kui dí bu nunimbúun kuyáa Anulú iwáa' ejka' ra'ni mbi'iin, xoo-má xabeka gajmiúu' gy'ū. ¹⁵Xú'kui-má narawíin bu nandoo káñúu' nastigijīn rexa' jmaa' xiawúun jmaa' agúun, numuu dí ndóo gánójngoo Pédró', skamá ndoo ndájkoo gánójngoo náa kuíjīin tikuiin'. ¹⁶Xú'kui-má jndu xuajin dí trija mijngii wáa náa Jerusalén, mbi'iin xabu naguwá' kudiin bu nandoo káñúu' bu nduya-mínijī' enī giñá-xkawijīn', a'kui mbá xúguíin' bu'kui naguma-tanúu.

Naguma ngíñáa Pédró' jmaa' Juán

¹⁷A'kui bu kayá edxuyūn dxajkuun gajmíi-má mbá xúguíin' bu xtáa' gajmíi, ikiin bu ñajúun' saduséó, nixígyūun. ¹⁸A'kui nīrugujīn bu kaxúnguujin' nīxudijīn' guéjuaa'. ¹⁹Muú mbáa ánkli drígoo Anulú nimbá'too xkrogo' guéjuan' dí mbru'un nīguwíin, ikú ni'túun: ²⁰<<Gy'guaa' náa dxájkūun, gutyūun mbá xúguíin' xabu xuajin mbá xúguíí' ajngáa rígi xoo dí ká'nii ma'kawíin>>. ²¹Ndóo nidxawíin rú'kui,

ikú mǐ'chǎ nǐtu'yūn náa dxájkuun
nigí'dǐi nisngáa.

A'kuǐ ni'kǎ bu kayá edxuún
dxajkuun gajmíi-má bu xtáǎ gajmíi, ikú
nindxa'úún mbá xúguí'ǐn' xǎbu wanii
Israél dí ma'tí-míjǎnǎ gajmíi. Ikú niku'mii
xǎbu magúún náa guéjuǎǎn', mu dí
ma'kǎ-ki'diin bu kaxúnguǐ'ǐn'. ²²Dí ndóo
nigúnú kumesiú, nǎnguá nixkamii náa
guéjuǎǎn', ǎ'kuǐ niguwáán' kuñyu ajngáa.
²³Xígǐ niti:

—Kógoo xǎ' mbá kayuu' guéjuǎǎn'
ndiyǎǎxu, xú'kuǐ-má bu nañawǎǎn
guájun náa rejuun, ndóo nimbá'tááxu
dimbáa ndawǎǎ sáa kra'aa awúún.

²⁴Ndóo ni'dxawuun ajngáa rú'kuǐ bu
kayá edxuún dxajkuun, xú'kuǐ-má ndóo
nidxawí'ǐn mangiin xǎbu edi dríguún bu
nañawǎǎn dxájkuun, jmiúú-má dxajkuun
bu gí'doo wáa numúú, ikú nijxná-
miéjúún' wáa ni'ni, ǎ'kuǐ narajxi-mijǎnǎ
jndu náa gámǎǎ rú'kuǐ. ²⁵Muú ikú
rú'kuǐ ni'kǎ mbáa xǎbu gá'túún:

—Guyǎǎla dí xǎbu bu nǐxu'dí'ǐn'
guéjuǎǎn' kajchúún náa dxájkuun,
nusngúún xǎbu xuajin.

²⁶Ikú ǎ'kuǐ nijǎ xǎbu edi dríguún
bu nuñawǎǎn gajmíi kumesiú, ikú ni'kǎǎ
kaguǐ'ǐn bu kaxúnguǐ'ǐn'. Ndǎǎ-má dí
niñyu, numuu dí namíñúú rǎ'káa
mijxnúú jǎǎ isí gúnǐ xǎbu xuajin.
²⁷Ndóo niguwáán' kudiin, ikú nixnǎjxi'ǐn
náa kajchúún xǎbu ñajun'. A'kuǐ dí bu
kayá edxuún dxajkuun nirajxuun:

²⁸—Lá rǎ'káa ikáǎn'xu nijxnǎ-
ñájuanla dí nǎxúsngáa jǎǎ mbi'yuu
bu'kuǐ rá'. Dí xúguǐ rá, nijtíí náa

Jerusalén dí nusngáala, xú'kuǐ-má
nandala gúnǐ suduxu dí ikáǎn'
nǐxíyǎǎxu xǎbu bu'kuǐ.

²⁹A'kuǐ dí Pédró' nigoo' gajmíi
ǐ'wí'ǐn' bu kaxúnguǐ'ǐn':

—Itáan gí'maa dí munǐmbuxu
kuyǎǎ Anulú, ke xóo dí munǐmbuxu
kuñyu xǎbu. ³⁰Diúú dríguún wajin'
xi'ñúlú wajiúú' ni'ni dí mǎngǎbǐǐ Jesús,
bu ikáǎn'la nǐxíyǎǎ nǐrǎjkaa náa ǐxi
krúsǐ'. ³¹Ikaa bǐgǐ, Anulú nikujxi'ǐ nigí'ǐ'
náa ñawún-míjiúún', mu dí mǎnindxuú
Xǎbu Edi jǎǎ bu Ma'ni-Káwáán',
xú'kuǐ-má ma'ni dí mǎndoo mǎtangǎǎ
ǎjkiuún xǎbu Israél, mu dí ma'ni mbǎǎ
ǎjkiuun ka'yoo a'kúún. ³²Ikáǎn' ñajunxu
bu ndiyǎǎ dí nirígá rǐgǐ, xú'kuǐ-má
nda'yoo Xuú' Anulú mangaa, bu Anulú
nijxniúú mámbáa bu na'nimboǎ ka'yoo.

³³Ndóo nidxawí'ǐn rú'kuǐ, ikú niki'níi
wéñúú' jndu nindúún muradíin. ³⁴Ikú
ǎ'kuǐ nǐtǐjxuú náa kajchúún xǎbu ñajun',
mbáa xǎbu fariséo bu mbi'yuu Gamaliél,
ikaa ñajuun' bu na'sngáa xtángoo, pú
nduya-majkuíí mbá xúguí'ǐn' xǎbu xuajin.
Ikaa ni'tí dí magǎjnúú mbáxngaa rexǎǎ
bu kaxúnguǐ'ǐn'. ³⁵Ikú ni'túún:

—Xǎbuanii israelítá, guyǎǎla míjián'
dí ñajuun' munǐ gajmiála xǎbu bǐgǐ.

³⁶Numuu dí náki gǐnii nǐtǐjxuú Téudás
ni'tí dí mbáa xǎbu gí'doo numuu
ñajuun'. Ikaa nimbájxuú gajmíi xóo mbá
ǎjku-siéntú xǎbu bu nigúún kidxuú'.
Ndóo ikaa níkáñúú, ǎ'kuǐ dí mbá
xúguí'ǐn' bu ninǐmbúún dí ni'tí
nǐjuídírí'ǐin, xú'kuǐ jndu nijǎ-rámǐ'ǐn.
³⁷Ndáwáá ǎ'kuǐ nǐtǐjxuú Júdas bu na'kǎ

náa Galiléa, mbili dí n̄ta'aa mbi'núú x̄abu náa iyí', xú'kuj-má mbi'in x̄abu nigujin mangaa. Ndóo níkáñúu, mbá xúguín' bu ninimbúún kuyáá, nijuidír'iin mangiin. ³⁸Ikaa jngoo xúguj n̄atanla dí gu'n̄i'núú x̄abu bigj. Mú dí ikaa dí nigí-míjná ikiin ñajuun' ján, ma'ga rámbaa-má rú'kuj. ³⁹Ndóo mú dí drígóo Anulú ñajuun' rá, xá'ngala gúní-gámbaa, ra'kaa makujmáa' dí nagí'dala gajmiála Anulú gá'ni.

⁴⁰Míjián'-má dí ni'tí eyáá, a'kuj n̄indx̄a'wáán bu kaxúnguujin', ndóo niémbuun n̄ixpajtiin, ikú nitúún dí nánguá muti jmaa numuu mbi'yuu Jesús, a'kuj-má n̄iniñu' niguún. ⁴¹Ikú nadxúún ikiin nigájnaá náa inúú x̄abu ñajun', numuu dí Anulú niniñúú' dí mbuya-mínij' dí majui'tá-májtiiyūn' jmaa numuu mbi'yuu Jesús. ⁴²Mbá xúguí' mbi'i nusngáa, xú'kuj-má nuti jmaa numuu Jesukristó náa gu'wá dxájkūun mbaa, jmaa náa gu'wúún x̄abu.

6

N̄itrigjin mbá juiin bu m̄yugua-mbáá

¹Dí náki mbi'i rú'kuj, xóo ejka ra'ni mbi'in bu nuni-gajmaa, a'kuj nigí'dij̄ n̄ixia'ká x̄abu bu nuti griégó jmaa numúú x̄abu bu nuti ebréó, numuu dí gu'ú-xuá'a drígiuún ikiin n̄anguá kánúú dí nawiltáa mámbá mbi'i. ²A'kuj dí x̄abu bu mbá guwijn' ijma n̄indx̄a'luun x̄abu bu mbi'in bu nuni-gajmaa, ikú nitúún:

—Ragí'maa dí ikáan'xu mun̄i'ñáá' dí m̄ta-rá'a ajngóo Anulú, mu dí ma'drámá'xu xúbá náa méxá. ³Ikáan'la

angiunxu, gu'ñí' náa ikáan' mbá juiin bu míjián' nuti x̄abu numúú, bu kajní' Xuy' Anulú náa ikiin, xú'kuj-má bu na'ku-ru'yūn míjián', mu dí ikiin muxjnúú ñajun' rígi munj. ⁴Dí ikáan'xu ma'xúniñáá' dí m̄taanxu Anulú, xú'kuj-má dí m̄ta-rá'axu ajngóo.

⁵Ikú a'kuj n̄iniguun' mbá xúguín' dí niti. Ikú niriyaa' Estéba, x̄abu bu mbájku kañii' wíj̄ ajkiuun náa Anulú, xú'kuj-má kajní' Xuy' Anulú náa ikaa, xú'kuj-má Felípe, Prógoro, jmaa Nikanór, jmaa Timón, jmaa Parménás, xú'kuj-má Nikolás bu na'ka náa xuajin Antiokiyá bu nirtajxi-minaa' judíyó. ⁶Ikiin x̄abu bu'kuj nijxnajxin náa inúú bu kaxúnguujin', ikú ikiin nitáán Anulú jmaa numúú, xú'kuj-má n̄ixkra'ma' náa edxuún.

⁷A'kuj dí itáan nijka rajui'tá-rá'a ajngóo Anulú, xú'kuj ejka ra'ni mbi'in itáan bu nuni-gajmaa náa Jerusalén. Xú'kuj-má mbi'in dxájkūun mangiin ninj-mbúún.

N̄yugua Estéba

⁸Pú mbaa xtamínú' jmaa siekij̄ gí'doo Estéba, na'ni mba'yu smama, jmaa séhá dí nduyáá x̄abu xuajin. ⁹A'kuj sikuiin bu kúwá náa gu'wá dxájkūun dí ni'ni mbi'yuu Dríguún bu Nikáwíin, bu nagu'wá' náa Siréné, náa Alejandríyá, náa Silísiá, jmaa náa Ásiá, ikiin nigí'dij̄ nigí'duun gajmiúú Estéba. ¹⁰Muyú dí n̄anguá e'nguun gútáán, numuu dí na'ku-ro'oo míjián', xú'kuj-má jmaa Xuy' Anulú na'túún. ¹¹Ikú nijxnúú bújka' sikuiin x̄abu, mu dí muti dí nidxawíin

ni'tí ajngáa xkawí! Estéba jmaá numuu Moisés xú'kuí-má jmaá numuu Anulú. ¹²Xú'kuí-má n̄sumii x̄bu xuajin, jmiúú x̄bu wanii, jmiúú-má mangiin bu n̄amañúú xtángoo. A'kuí ndaa suma n̄ruguaa Estéba, ikú nigúún kuyaa náa kajchúún x̄bu ñajun'. ¹³Xú'kuí-má nisgujuiin x̄bu bu muní ndy'wa' dí muti:

—Ikaa x̄bu bigí séniñuu' dí na'tí xkawí! jmaá numuu gu'wá dí ka'ju gíj, xú'kuí-má jmaá numuu xtángoo.

¹⁴Xú'kuí-má n̄dxawíinxu dí ni'tí dí Jesús bu na'ka náa Nasarét ma'ni gámbaa gu'wá rígi, xú'kuí-má mari'kuu xoo dí nu'ni ikáán', dí nijxnúlú Moisés.

¹⁵A'kuí dí mbá xúguíin' x̄bu bu trigíin náa kajchúún x̄bu ñajun', niyajxi ndiyáá Estéba, ikú ndiyáá dí xoo ka'nii inuu mbá ánkli ka'nii inuu.

7

Estéba nambáyí-mina'

¹A'kuí dí bu kayá edxuún dxajkuun ni'túun Estéba:

—Lá gajkuun dí nuti rú'kuí xá.

²Ikú Estéba nigoo!:

—Anguín', x̄bu wanii bu ñajuanla ana, gudxawíin: Anulú bu pú gí'doo siekij nikujmaa náa inuu xi'ñúlú Abraám, náki ka'nijí xtáa náa Mesopotamía, dí xoo tá'ga gáxtáa náa Arán. ³Ikú ni'túun: <<Atagájnaa' náa xuajiaan' jmaá náa angiaa', ayu' náa jmbaa' dí ikúún masngajmáa'.>> ⁴Ikú a'kuí nigájnuu náa jmbañúú' x̄bu kaldéo, nijka gáxtáa náa Arán. Ndóo

niémbá nikáñúu anuy ikí, a'kuí Anulú ni'ka kayáa náa jmbaa' rígi, dí náa kuwaa ikáan' xúguí. ⁵Nanguá nijxnúu jmbaa' dí ka'yoo mbayá, jndu sí'gí' tájxnúu dí náa masiji mbá rajkúu. Muú nikuda-mina'-má dí majxnúu jmbaa' rú'kuí, xú'kuí-má ejín-xíníi' bu magumii ndáwáá, skamá xoo ndawaa a'diío Abraám dí mbi'li rú'kuí. ⁶Xú'kuí-má Anulú ni'túun: <<Dí ejín-xíniáa' makuwá dí náa rakáa jmbañúú', manindxuún xtajmá, xú'kuí-má maguma ngíníi mbá ajku siéntú sigu'.>> ⁷Xú'kuí-má ni'tí Anulú: <<Muú ikúún maní-míníi' x̄bu xuajin náa nijindxuún xtajmá, ndáwáá a'kuí magajnáa maguwáán' muní-mba'yun náa jmbaa' rígi.>> ⁸Xú'kuí-má nijxnúu awan dí magua'dáa sina' dijndi. Ikaa jngóo ndóo Abraám nigumaa mbáa a'diío bu ni'ni mbi'yuu Isaák, nijxnúu sina' dijndi ndóo niramáa' migiñu' mbi'li dí nigumaa. Xú'kuí-má ni'ni Isaák jmaá Jakób, xú'kuí-má ni'ni Jakób gajmí ejíin bu mbá guwíin' ijma, bu anuú x̄bu Israél.

⁹>Ikiin ejíin Jakób bu'kuí nixíguun kuyáa gí'tiyyun bu mbi'yuu José, nigujuaa nijka ki'yáa náa Ejíptó. Muú dí Anulú nijxtáa jmaá nindxuú, ¹⁰ni'ni kríyaa' mbá xúguí' dí náa ndi'ya-mínyu'. Xú'kuí-má ni'ni dí majui'yáa míjián', jmaá manindxuú x̄bu kuma náa inuu Faraón, bu x̄bu ñajun' mbaa náa Ejíptó. A'kuí dí Faraón nigíj' José dí ma'tí-ñájuun' náa Ejíptó, xú'kuí-má ma'tí-ñájuun' mbá xúguí' náa go'wóo Faraón.

¹¹>A'kuí nirígá ewi' mbá xúguí' náa

jmbaa' Ejíptó jmaā náa Kanaán. Pú gakiḡ niguá'níí x̄abu, xú'kuḡ-má x̄i'ñúlú n̄anguá guá'dáá dí m̄upu. ¹²Ndóo ni'dxuun Jakób dí rí'gá ejxúu iñuu rajxa náa Ejíptó, ikú niku'mii magúún x̄i'ñúlú dí timbá mí'sú. ¹³Ndóo nigúún dí m̄a'ni aḡma nutu, ikú José ni'ni dí m̄uni'n̄iḡ' aḡguḡḡn, a'kuḡ Faraón ndi'yoo sáa x̄abíi ñajuun' José. ¹⁴A'kuḡ dí José nijxná-ñájun' dí maḡa-k'i'yáa an̄uu gajmíi mbá xúguí'ḡn' aḡguḡḡn, bu mbá ajsú-skí'ñiḡ' guw̄a' wisiin x̄abu. ¹⁵Xú'kuḡ ka'nii nijka Jakób náa Ejíptó, ikí-má nikáñúu ikaa, xú'kuḡ-má ikí nikáñúu x̄i'ñúlú mangiin. ¹⁶A'kuḡ nijka ki'diin náa Sikém, mu dí mi'djín náa iñá-wájin' dí ni'sj-má jmaā bújkaā Abraám, náa eḡiḡn x̄abu bu mbi'yuu Amór náa jmbaa' Sikém.

¹⁷>Ndóo na'kanú mijngii mbi'i dí maḡbanúu dí nikuda-mina' Anulú náa Abraám, a'kuḡ nijka ra'ni mbaā xuajin, nijka ra'ni mbi'iin x̄abu náa Ejíptó, ¹⁸jndu niḡanú dí niḡi'ḡi' jmbaa x̄abu ñajun' náa Ejíptó bu n̄anguá nininii' José. ¹⁹Ikaa x̄abu ñajun' biḡi' pú niḡañuu dí ká'nii ma'ñúu x̄abu xuajin, ni'ni ngíníi x̄i'ñúlú, mu dí m̄uni'ñuu' maḡañúu eḡiḡún, mu dí xá'ni mbi'iin. ²⁰Ikaa-má mbi'i rú'kuḡ niḡumaa Moisés, bu pú niḡiḡuu' Anulú e'ni, xú'kuḡ-má mbá ajsú-igun' nikḡi' náa go'wóo an̄uu. ²¹Ndóo niḡi'ñaa' dí maḡañúu, a'kuḡ dí guáxioo Faraón ndiyáa ni'ni makḡi' jndu xóo mbáa a'diío. ²²A'kuḡ dí Moisés jua'sngáá mbá xúguí'ḡn' dí míjián' dí naḡañúu x̄abu Ejíptó, xú'kuḡ-má pú niḡi'ḡdoo numuu ajngáa dí na'tí, jmaā dí na'ni.

²³>Ndóo nirámáa' aḡma ski'ñú'

siguu', ikú nigí-mina' nijka gá'ñúu aḡguḡḡn, bu ñajúún' israelítá. ²⁴Ndóo ndi'yoo dí naḡuma ngínáa mbáa x̄abu, ikú nimbáyúu. Nijxnúu x̄abu Ejíptó, mu dí madaā' dí ni'ni-mín̄iḡ' bu'kuḡ. ²⁵Ikaa niḡumuu' dí aḡguḡḡn mamíjná dí Anulú ma'ni-káwíin jmaā majiḡun' ikaa. Muú' dí ikiin n̄anguá nimíjná xú'kuḡ. ²⁶Dí j̄mboḡ' mbi'i, Moisés nixkamii aḡmiḡi' bu naḡi'duḡun. Ikaa nindoo dí ma'ni xprí'gúún, ikú ni'túun: <<X̄abu wanii, lá ra'káa kaníkáan'la ikáan' rá'. Díi numuu gi'dala rú'.>> ²⁷A'kuḡ dí bu na'ni-mín̄iḡ' dxájuu, nirmajnguaān' Moisés, ikú ni'túun: <<Sáa nigí'ḡn' dí maḡindxaa' x̄abu ñajun', xú'kuḡ-má dí maḡan̄i mbáníi numuxu rú'. ²⁸Lá nandaa' maḡaxí'ñúu mangúún xóo-má dí nitaxíyaa x̄abu Ejíptó riḡi' rá'.>> ²⁹Ndóo ni'dxuun ajngáa rú'kuḡ Moisés, ikú nigáyúu nijka gá'jxtáa náa jmbaa' Madián, ikí nijxtáa xóo xtáa mbáa x̄abu bu na'ka mbríká ka'nii. Ikí-má niḡumii aḡmiḡi' eḡiḡin.

³⁰Ndóo ninóngoo aḡma ski'ñú' siguu', nikujmaa mbáa ánkli', náa ri'yuu' agu' dí naka náa mbá iná suwan', náa jmbaa' ngíná mijngii kúbá Sinaí. ³¹Ndóo Moisés niyajxi, siéngua' ni'ni aḡkiḡun, xóo iduu niguajtoo jnii ndi'yoo. Nijka tá'ngúun mijngii mu dí mba'yoo míjián', ikú ni'dxuun a'wóo X̄abu Nikḡi' dí na'tí: ³²<<Ikúún ñajun' Diúu dríḡuún wájin' x̄i'ñáa', bu Diúu-má dríḡoḡ Abraám, Isaák jmaā Jakób. Ndóo nagan'aaan Moisés wíjḡ, sé'ngoo aḡkiḡun dí mayajxi. ³³A'kuḡ dí X̄abu Nikḡi' ni'túun: <<Trawíi chádaa', numuu dí sá'káan jmbaa' dí

náa xiajún a'kuji. ³⁴Ndiyoo míjián'-má dí nduya-míniji' wéñúu' xabü xuajun' bu kúwá náa Ejíptó, xú'kuji-má nijxawuun dí nandxa'wá-jkáan, ikaa jngóo nikajtaa mu dí manj-káwíin. Dí xúguj rá, ayá, makü'máa midxuyü' náa Ejíptó.>>

³⁵>Ikaa-má Moisés bigi, bu tá'ndúun gúyáá, dí nitáan: <Sáa-lá nigíjin' ikáán dí manindxaa' xabü ñajun' dí matanj mbáníí numuxü>, ikaa bigi niku'maa Anulú dí manindxuyü xabü ñajun' xú'kuji-má dí ma'ni-káwíin jmaa-má majiyun' ánkli bu nikujmaa náa iná suwan'. ³⁶Ikaa-má bigi niguwíin náa Ejíptó, ndóo ni'ni smama jmaa séñá náa jmbaa' Ejíptó. Xú'kuji-má ni'ni náa Lamáa Ma•an', jmaa náa jmbaa' ngíná, mbá ajma skijnú' sigu'. ³⁷Ikaa-má Moisés bigi ni'túun ejjin Israel: <<Xabü Nikiji Mekuíí maríyaa' náa angianla mbáa xabü bu maguwí-jngaa ajngóo, xóo-má niríñuyü' ikúún. Gudxawíin dí na'tí ikaa.>> ³⁸Ikaa-má Moisés bigi ñajuun' bu nijxtaa náa nigimbíin ejjin' Israel náa jmbaa' ngíná, jmaa-má ánkli bu ni'tí-mina' jmaa náa kúbá Sinaí, xú'kuji-má gajmíi xijnúlu' mangiin. Ikaa-má nigruigú ajngáa dí nda'ya mu dí ma'túnlú ikáán'.

³⁹>Ikaa bigi ñajuun' bu nanguá nindúun xijnúlu' gunj-mbúun kuyáá, ni-má nanguá nidriguú. Ndóo-má nindúun dí matangíin náa Ejíptó, ⁴⁰nákí nitáan Arón: <<Ataniji diúu drígúxü bu ma'ga inuxü. Numuu dí Moisés bigi, bu niguwáan'xü náa Ejíptó, sienguá dí nigí'nuu ikaa.>> ⁴¹A'kuji ninj xti'kuu mbáa a'dá-xedí, ikú nijxnajxi segejian'

náa inuu, xú'kuji-má nikúwá gagi jmaa numuu bu ninji jmaa ñawúun'. ⁴²Ikú dí Anulú ni'ni sínguá-mina' náa ikiin, nixnájxin' dí munj mbijn bu nakujmii náa meku. Xóo-má na'tí náa iyí' dí ninj bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú:

Lá gajkuun nijxniyü' xujkú' bu ma'ni segejiun'

dí náa jmbaa' ngíná dí mbá ajma skijnú' mbi'i rá', xabü israel.

⁴³Ndóo-má náa go'wóo Molók nijkua-kuyala,

jmaa-má a'guaan drígóo anala Renfán.

Xti'kuu rú'kuji ninj-míjiáán' ikáan' mu dí munj-mbaala.

Ikaa jngóo[magajnála náa jmbayala,] makü'guáan' ma'gua jndu itáan sínguán' dí náa Babilóniá.

⁴⁴>Náa jmbaa' ngíná niguá'dáa wajin' xijnúlu' gu'wá xtiin' dí na'tí dí xtáa Anulú, xóo-má dí nijxná-ñajun' Anulú ndóo ni'túun Moisés dí ma'ni xóo-má ka'nii ndi'loo. ⁴⁵Dí ndóo niémbuyun wajin' xijnúlu' nirigúyü gu'wá xtiin' rú'kuji, ikú nijtuyü kuñuyü gajmiúú Josué, ndóo nidrigú jmbañú' xabü bu rakíin judíyó, bu nixkawíin Anulú náa inúu wajin' xijnúlu'. Ikí-má nirigá gu'wá xtiin' jndu mbi'i dí nijxtaa Dabíd. ⁴⁶Ikaa nikánúu xtamínú' ni'ni Anulú, xú'kuji-má njnda'á dí ikaa ma'ni gu'wá náa majxtaa Diúu drígóo Jakób. ⁴⁷Muyú dí Salomón ñajuun' bu ni'ni gu'wá, ⁴⁸ska-má Anulú Mekuíí nanguá xtáa náa gu'wá dí nunj jmaa ñawúun' xabü, xóo-má dí ni'tí bu niguwí-jngaa ajngóo Anulú:

⁴⁹*Náa meku ñajuun' xilú',*

*xóo-má náa suduyū kuba' dra'má'
rajkú'.*

*Ká'niilá jnii go'wó' dí munj rá, e'tí
Xaby Nikij.*

Náá lá dí mbayaa xuy' rá.

⁵⁰*Lá ralkáa ñawún' ikúún ninj jmaa
mbá xúguí' rígj rá'.*

⁵¹>Pú gújkú' ajkianla, dí síyála
mudxawíin, xú'kuj-má kamba mbili
nuyrikáa Xuy' Anulú. Xóo-má ninj wajin'
xí'ñála, xú'kuj-má enjla mangáan'.

⁵²Síin lá bu nirawí-jngaa ajngoo Anulú
wajiúu' nanguá nijxkúún wajin' xí'ñála.
Xú'kuj-má niradíin bu niti dí ma'ka bu
Jmbii, bu ikáan'la nijxnajxíj xú'kuj-má
nijíyaa. ⁵³Ikáan'la nidrígú xtángoo
jmaa majiúun' ánkli, múú nanguá-má
enj-mbánííla.

Nikáñúu Estéba

⁵⁴Ndoo nidxawíin ajngaa rú'kuj, ikú
nirigá sian' náa awúun ajkiúún, jndu
na'pu-duun iñúú' dí naki'níi kuyáa
Estéba. ⁵⁵Múú dí Estéba kajní' Xuy'
Anulú náa ikaa, niyajxi mekuíí, ikú
ndiyoo dí símáa nambili-ta'aa Anulú,
xú'kuj-má ndiyoo Jesús wíjji náa
ñawún-míjiúun' Anulú. ⁵⁶Ikú ni'tí:

—Guyaala, ndayoo dí pa'ta mekuíí,
xú'kuj-má ndayoo dí A'diío Anulú bu
ninindxuy xaby wíjji náa ñawún-míjiúun'
Anulú.

⁵⁷A'kuj dí ikiin gakij njndax'wa,
nirugaa chá'wúún, ikú nidr'liin mbóo
náa inuu Estéba njrugaa. ⁵⁸A'kuj
njriyaa' náa rawuun' xuajin nijxnáa
gajmaa isí. Ikú dí xaby bu niti dí
nduyáa dí ni'ni Estéba, ninjñaa' xtíñúu

dí mañawuyun mbá dxamá bu mbilyuu
Sáulo. ⁵⁹Ndoo dí nujxnáa jmaa isí
Estéba, ikú niríyaa' mbi'yuu Anulú, dí
ni'tí:

—Anu', Jesús, atrigúyú táan xuy'.

⁶⁰Ikú a'kuj nismbá-tigoo, gakij ni'tí:

—Xaby Nikij, xatanj kású lá a'ká dí
nunj rígj ju'.

Ndoo niémboo ni'tí rú'kuj, ikú
nikáñúu.

8

Sáulo na'ni ngíni bu nunj-gajmaa

¹Míjián'-má ndiyoo Sáulo dí
nikáñúu Estéba. Náki mbili rú'kuj pú
gakij niguma ngíni bu nagimbíin nunj-
gajmaa náa Jerusalén. Mbá xúguíin'
nijuídí-ríiin nigúún náa jmbaa' Judéa
jmaa Samaría,
ndoo-má bu kaxunguiin' tágajnúu
magúún. ²A'kuj tikuiin xaby bu míjián'
ajkiúún nidij Estéba,
xú'kuj-má pú njmbiya' jmaa numuu.
³Xú'kuj-má Sáulo najka ra'ni gámbiin
bu nagimbíin nunj-gajmaa. Mámá
gu'wá to'oo naguguiin xabeka jmaa
gu'y, najxmájuin nakudiin' guéjuaan'.

Najui'tá-ra'a ajngaa nuxi' náa jmbaa' Samaría

⁴Múú bu nijuídí-ríiin, mbá xúguíí'
náa nigúún niti-ra'a ajngaa nuxi'. ⁵A'kuj
dí Felípe nijka náa xuajin Samaría,
na'túún xaby jmaa numuu Krístó. ⁶Xóo-
má xaby, mbájndu' kajchúún nugí'
edxúún, nudxawíin dí na'tí Felípe,
nudxawíin jmaa nduyáa séñá dí na'ni.

⁷Numuu dí mbiliin x̄ab̄u bu guá'diin giñá-xkaw̄īn', ndóo nagá'naá pú gak̄ī ndx̄a'w̄a, xú'kūi-má mbiliin x̄ab̄u bu kíjxturigīn jmāa bu síyóo gágúún niḡuma mandíín. ⁸Ikaa jngóo pú gagi ríga náa xuajin rú'kūi.

⁹Muú dí ikí xtáa mbáa x̄ab̄u bu mbilyuu Simón, bu na'ni xawan náki giñii náa xuajin rú'kūi, ikaa ni'ni nduwiin' x̄ab̄u Samáriá, na'ni-mina' mbáa x̄ab̄u bu pú gí'doo wéñúu' numuu ñajuun'.

¹⁰Mbá xúgūīn' x̄ab̄u nugí' edxuún nudxawíín dí na'tí, jndu bu ngíñí, xú'kūi-má jndu bu guádáa wéñúu', dí nuti: <<Ikaa rígi ñajuun' dí pú mbáa dí na'ni siek̄ī drígóo Anulú.>>

¹¹Nudxawíín dí na'tí numuu dí ni'ni-má mbili na'ni nduwiin' jmāa xawan dí na'ni. ¹²Muú ndóo ninimbúún ajngáa nuxi' dí ni'tí-rá'a Felípe jmāa numuu dí na'tí-ñájun' Anulú, jmāa-má numuu Jesukristó, a'kūi dí x̄abeka jmāa gu'yu nináa. ¹³Xú'kūi-má ni'nimbōo jmínaa' Simón mangaa, ikú niwáan, a'kūi nijka rajngruigoo jmāa Felípe. Ndóo nda'yoo séhá jmāa smama mbá'u dí nāguma, a'kūi dí jndu raká'nii ma'nimbōo e'yoo.

¹⁴Ndóo nidxawíín bu kaxúngūīn' bu kúwá náa Jerusalén, dí x̄ab̄u Samáriá nīdrigú ajngóo Anulú, ikú nīxunguáan' ma'ga ikí Pédró' jmāa Juán. ¹⁵Ndóo nigúnú ikí, ikú nita-káñíí Anulú jmāa numúú x̄ab̄u, mu dí m̄ūdrigú Xūu' Anulú. ¹⁶Numuu dí jndu dimbáa-má náa ikiin xoó-má tákajtaa Xūu' Anulú, ndoó-má mbilyuu Jesús nináa jmāa. ¹⁷Ikú nigúún raxkr̄am̄īj', a'kūi-má nīdrigú Xūu' Anulú.

¹⁸Ndóo ndilyoo Simón dí bu kaxúngūīn' ndoó-má nīxkr̄am̄īj' x̄ab̄u, nīdrigú Xūu' Anulú, ikú nindoo majxnúú bújkaa, ¹⁹a'kūi ni'túun:

—Gujxnu' mangúún siek̄ī rú'kūi, mu dí jndu sáa bu māxkr̄amáa' ikúún māgruigú Xūu' Anulú.

²⁰A'kūi dí Pédró' ni'túun:

—Gambáan jmāa' bújkaa', numuu dí nita-mína' dí xtamínuy' Anulú mandoo māras̄i jmāa bújkaa. ²¹Nditáan-má raká'yaa' ikáan ñajun' rígi, numuu dí rakáñii' ajkiāan' náa inuu Anulú.

²²Atangaa ajkiāan' náa a'ká rígi, aratá-káñíí Anulú, ma'ni mú dí ma'ni mbáa ajkiyūn ka'yaa' jmāa dí nita-mína'.

²³Numuu dí ndayōo dí ríga wéñúu' dí mi'kyūn náa ajkiāan', xú'kūi-má kúguara'áan e'ni dí ram̄īján'.

²⁴Ikú nigoo' Simón:

—Guta-káñíí táan ikáan' Anulú jmāa numu', mu dí xágí'nuu nditáan dí nuta ikáan' māgí'nuu.

²⁵Ndóo dí ikiin niémbuyūn niti ajngóo Anulú, ikú nitangīn' náa Jerusalén. Xú'kūi-má mba'la xuajin dí trīga náa Samáriá, niti-ra'la ajngáa nuxi'.

Felípe jmāa mbáa x̄ab̄u bu na'ka náa Etiopíyá

²⁶Mbáa ánkli drígóo Anulú ni'túun Felípe:

—Atujxaa' mīdxu' kambaa' dí najka kawáa, dí najka náa jmbajxoo', kambaa' dí nakajtaa náa Jerusalén dí najka náa Gásá.

²⁷Ikú ikaa nītujxyū nijka. Ikí nixkamaa mbáa x̄ab̄u mbáwíí na'ka náa

Etiopíyá, ikaa ñajuun' mbáa x̣aḅu by nagujxịi mbá xúguíí' bójkoo a'gu Kandásé by na'tí-ñájun' náa Etiopíyá. Ikaa nijka náa xuajin Jerusalén gá'ni mbáa Anulú. ²⁸Natangaa-má xígíí na'kaa, grígú náa ṣuḍụy káriỵu nagujxnuu iyí' dí ni'ni Isaíyás, by niguwí-jngaa ajngóo Anulú. ²⁹A'kụi dí Xụy' Anulú ni'túun Felípe:

—Ayu' mijngii náa kárú rú'kụi.

³⁰Ikú nijka Felípe, a'kụi ni'dxuun dí x̣aḅu by'kụi nagujxnuu iyí' dí ni'ni Isaíyás. Ikú Felípe nirajxụu:

—Lá na'kura'aa' dí narajxnuu rú'kụi rá.

³¹Ikú ikaa ni'tí:

—Ká'nii lá gíkuro'lo' mú dí jndu dimbáa nangúá e'sngó'.

Ikú ikaa ni'tí-káñúu Felípe dí masimuu náa káriỵu mu dí magrigu jmaa. ³²Iyí' náa najka ragujxnuu na'tí rígi:

Nijka ki'yáa xóo najka ki'yáa mbáa mug̣u by ma'kañúu.

Xóo mbáa a'dá-múgú by séndxa'wá krigaa náa inuu by na'da mug̣u,

xú'kụi-má ka'nii tándxa'wá mangaa.

³³*Ninj-ngínáa, nangúá ninj mbáníí numuu.*

Sáá lá gá'ngoo ma'tí jmaa numúú x̣aḅi,

Numuu dí ninj dí ma'kañúu náa numbaa' rígi.

³⁴Ikú x̣aḅu by'kụi ni'túun Felípe:

—Naṭa-káñáa' dí maṭaṭun', sáá numuu e'tí rígi x̣aḅu by niguwí-jngaa

ajngáa rú'. Lá na'tí-má jmaa numuu ikaa xá' o xtáa jmbaa sáa numuu e'tí chí'.

³⁵A'kụi dí Felípe nigí'dụy jndu náa na'tí ajngáa rígi, náa-má nagujxnuu x̣aḅu by'kụi, ni'túun ajngáa nuxi' jmaa numuu Jesús. ³⁶Nagúún-má xú'kụi mbá kambaa, nigúnú náa ríga' iya', ikú x̣aḅu by'kụi ni'tí:

—Ríga' iya' gịi rí, díí lá gárujnuu dí xándoo muyáan' rá.

³⁷Ikú dí Felípe ni'túun:

—Mú dí mbá kañii' ajkịaan' natanjmbaa' xtayáa Jesús, a'kụi dí mandoo ṃj̣naa' xú'kụi rá.

Ikú ikaa x̣aḅu ni'tí:

—Naṇimbo' kayoo Jesukristó dí ikaa ñajuun' A'diío Anulú.

³⁸Ikú ni'tí dí ma'wiji káriỵu, ikú niguájtaa najmij̣i nijngúún náa iya', a'kụi dí Felípe nisúwáan x̣aḅu. ³⁹Ndóo nigájnaá náa iya', a'kụi dí Xụy' Anulú Mekuíi nijka kayáa mbá nacha Felípe. A'kụi dí x̣aḅu mbáwíí by'kụi naṭá'yoo Felípe. Gagi-má ajkiỵun nigujtụun kamboo nijkaa. ⁴⁰A'kụi dí Felípe nikujmaa náa Asótó. Nijka ranójngoo mbá xúguíí' xuajin na'tí-rá'a ajngáa nuxi', ajndu nijkanú náa Sesaréa.

9

Sáulo natangaa ajkiỵun náa inuu Anulú

¹Xóo-má dí Sáulo rá, nangúá niñuu' dí na'tí dí maguḍiin by ni'sngúún X̣abu Nikij̣i Jesús, ikaa jngóo nijka náa inuu by kayá edxụún dxajkuun. ²Ṇinḍa'á mbá iyí' dí mandoo mbayá ma'ga náa

gu'wá dxájkuun dí rí'gá náa xuajin Damáskó, ma'ni-má mu dí maxkamii sikuiin x̄abu jmāa gu'yu bu nagúún kidxuu' X̄abu Bu'kuji, mu dí ma'ka kagujiin makudiin' guéjuaan' náa Jerusalén. ³Ikú nigujtuun kambaa nijka. Dí itaán ma'ganú náa xuajin Damáskó, a'kuji mbá nacha nimbili-tiḡa agu' náa inuu dí na'ka mekuíí. ⁴Ikú ikaa nijxpátriguíi mbayíí, a'kuji ni'dxuun mbá a'wá dí jua'táan: <<Sáulo, Sáulo, díí numuu edxy' rarajxko' rú'>>.

⁵Ikú ikaa nigoo':

—Sáa lá ñajuaan' ikáán rá, X̄abu Nikiji.

A'kuji dí a'wá ni'tí:

—Ikúún ñajun' Jesús bu nadxy' rajxkáá. Pú gakiji tanj ngawún-mina' dí natajngáprá'áá ajuan' dí kúdú inuu.

⁶Xóo-má ikaa ndoó naguán'aaan jmāa namíñúu, a'kuji ni'tí:

—X̄abu Nikiji, díí lá ñajuun' eyaa' manj rá.

Ikú dí X̄abu Nikiji ni'tí:

—Atujxaa' midxy' náa xuajin, mu dí ikí mjtáan' dí gí'máá matanj.

⁷Xú'kuji-má x̄abu bu najka gajmíi Sáulo, pú nimíñúu a'kuji mbá nacha niguajun, numuu gajkuun dí nidxawíin mbá a'wá, myú jndu dimbáa túyáá.

⁸A'kuji nitujxiji Sáulo. Ndóo nimbá'taa iduu nangua lá e'ku-rigoo dí mayaxji. Ikú nijrajtuun ñawúun' nigúún kuyaa Damáskó. ⁹Ikí nijxtaa mbá ajsú mbi'li dí nangua e'kurigoo, nangua-má nijkuji'su ni-má iya' tágaan.

¹⁰Nákí mbi'li rú'kuji, xtáa náa Damáskó mbáa x̄abu bu mbi'yuu Ananíñás, na'ni-gajmāa-má mangaa, ikaa ni'túun Anulú dí náa ndi'yoo xígi jmāa iduu: <<Ananíñás>>. Ikú ikaa nigoo': <<Giji xtáa, X̄abu Nikiji>>.

¹¹A'kuji dí X̄abu Nikiji ni'túun: <<Nachá, ayu' náa kambaa dí mbi'yuu Jmbu. Ikí náa go'wóo Júdás a'kuji mata'yáa' mbáa x̄abu bu mbi'yuu Sáulo, bu na'ka náa Társó. Mu dí ikaa xtáa na'túun Anulú xúguji, ¹²xú'kuji-má ndi'yoo xígi mbáa x̄abu bu mbi'yuu Ananíñás, dí nat'oo náa gu'wá naxkrámáa' mu dí mamba'taa iduu.>>

¹³Ikú Ananíñás nigoo':

—X̄abu Nikiji, pú mbi'liin x̄abu nadxuun nuti jmāa numuu x̄abu bu'kuji, dí ramíjián' kayuu' e'ñúu x̄abiáa' bu ninimbúun kuyaa' náa Jerusalén. ¹⁴Jndu giji gí'doo siekiji dí nijxnáa bu kuya edxyún dxajkuun, mu dí maguguiin ma'ga kagujiin guéjuaan' mbá xúgujiin' bu nunimbaan.

¹⁵A'kuji dí X̄abu Nikiji ni'tí:

—Ayu', numuu dí mbáa bu niryaa' ikúún ñajuun' x̄abu bigi, mu dí ma'ga kayóo ajngó' náa inúu x̄abu numbaa', náa inúu x̄abu ñajun' mba'wíin, jmāa náa inúu ejjin Israél. ¹⁶Numuu dí Ikúún masngajmúu nguátá dí gí'maa mba'ya-mínuy' jmāa numu'.

¹⁷A'kuji dí Ananíñás nijka. Ndóo nijkanú nit'oo gu'wáá, ikú nixkrámáa', ni'túun:

—Dxáju' Sáulo, X̄abu Nikiji Jesús, bu nikujmaa inaa' náa kambaa nidxa',

Ikaa niku'múú mu dí mambə'təə idaa', xú'kuɨ-má dí məjníí' Xuy' Anulú náa ikáán.

¹⁸A'kuɨ mbá nachə nikəjtəə náa iduu dí xóo xtá-xówóo ka'nii, ikú nɨmbə'təə iduu. Ndóo nɨtuxjɨi, ə'kuɨ nikasúwəən. ¹⁹Ikú nikuɨ'su ndiyáə xuy'. Ikí-má nijxtəə gajmíi nguátá wáa mbi'i bu nuni-gajməə náa xuajin Damáskó.

Sáulo na'tí-rá'a náa xuajin Damáskó

²⁰A'kuɨ nigí'duy nɨtí-ra'a náa gu'wá dxájkuun dí ríɡá ikí, dí Krístó ñajuun' A'diío Anulú. ²¹A'kuɨ mbá xúguíi' bu nudxawíin, siénguá e'ni əjkiúún, ikú nuti:

—Lá rə'káa xəbu bigi bu na'ni-gəmbiɨn náa Jerusalén, bu nuni-mbəə Jesús rá'. Lá rə'káa ikaa-má numuu rú'kuɨ ni'ka gɨi, dí mə'ga kaguɨn náa inúú bu kuyə edxuún dxajkuun dí magúún guéjuəən' xá'.

²²A'kuɨ dí Sáulo mámbá ndóo na'tí, na'tí jməə xúguíi' siekiɨ, jndu na'ni-ngawɨn judíyó bu kajchúún náa xuajin Damáskó, dí nasngəjmúú dí Jesús ñajuun' Krístó.

Sáulo ni'ni kríyə-mina' náa xəbu judíyó

²³Ninóngoo-má mbəyuy' mbi'i, ə'kuɨ dí xəbu judíyó nimbánúú dí muxiyáa Sáulo. ²⁴Dí nimbánúú muxiyáa rú'kuɨ, ni'dxuun Sáulo. Dí ikiin, mbi'íi mbru'un nəñəwəən náa rawuun' xuajin, numuu guá'tiɨn dí muxiyáa. ²⁵A'kuɨ dí bu nuni-gajməə nigúún kuyəə mbru'un, nirajkuáa náa awúun mbá ejxtu' nixuriguíi náa kidxuu' xun' dí kúgu-ma'án xuajin.

Sáulo nijkanú náa xuajin Jerusalén

²⁶Ndóo nijkanú náa xuajin

Jerusalén, ni'ni dí mambəjxúy gajmíi bu nuni-gajməə, muú dí mbá xúguíi' namíñúú kuyáá, numuu dí sənɨmbúún mú dí gajkuun dí na'nimboo ka'yoo Jesús mangaa. ²⁷A'kuɨ dí Bernabé nijka kayáa náa inúú bu kaxúnguɨi', ni'túun dí ka'nii Anulú ni'túun Sáulo náa ndi'yoo kambəə, xú'kuɨ-má ni'túun dí ka'nii támíñúu ni'tí-rá'a mbi'yuu Jesús náa xuajin Damáskó. ²⁸Ikí-má nijxtəə gajmíi ikiin náa Jerusalén. Gɨi ñú'úún əjka ra'tí-rá'a dí əjngóo Anulú, ²⁹semíñúu dí na'tí-rá'a mbi'yuu Jesukrístó, xú'kuɨ-má nəgí'duy gajmíi xəbu judíyó bu nuti əjngáa griégó. Ikiin nandúún dí muxiyáa. ³⁰Ndóo nidxawíin rú'kuɨ bu nuni-gajməə, ikú nigúún kuyəə jndu náa xuajin Sesaréa, ikí-má nixu'maa mə'ga náa Társó.

³¹A'kuɨ dí bu nəgɨmbiɨn nuni-gajməə mbá xúguíi' náa jmbaa' Judéa, náa Galiléa jməə náa Samaría nikúwá símáa. Xú'kuɨ-má nanii náa inuu Anulú numuu dí nduya-majkuíi. Xú'kuɨ-má na'ni mbi'iin, na'ni gakɨi əjkiúún jməə majiyun' Xuy' Anulú.

Nəguma-griguíi' Enéa

³²Mbá mí'sú Pédró', ni'ka gá'ñúú mbá xúguíi' bu nuni-gajməə, xú'kuɨ-má ni'ka gá'ñúú bu ka'u əjkiúún kúwá náa xuajin dí mbi'yuu Lídá. ³³Ikí nixkamaa mbáa xəbu kɨjxturigəə bu mbi'yuu Enéa, ikaa xəbu bigi ni'ni mbá migiñu' sigu' kə'máa' náa xiyoo. ³⁴A'kuɨ dí Pédró' ni'túun:

—Enéá, Jesukrístó na'ni tanaa', arajxuyun', tanij xiawaa'. A'kuj dí mbá nacha nitujxij Enéá. ³⁵Mbá xúguíin' bu kúwá náa xuajin Lídá jmaa náa xuajin Sarón ndiyáá, ikú nitangíin mangiin náa inuu Anulú.

Ningabij Dórká

³⁶Dí náki mbi'i rú'kuj náa xuajin Jópé nijxtáa mbáa a'gu bu na'ni-gajmaa mbi'yuu Tabítá, ikaa-má eyoo gálti Dórká. A'gu bu'kuj pú mbaa dí míjián' na'ni, xú'kuj-má nambáñúu bu ngíní.

³⁷Dí mbi'i-má rú'kuj ndiyóo nandii níkáñúu. Ndóo niembuyun nisuwáan ikú nigúún kuyaa nituxdaa' náa awúun gu'wá dí imbo'o' sudíí. ³⁸Dí xuajin Lídá gí' mijngii náa xuajin Jópé. Ndóo nidxawíin bu nunj-gajmaa dí ikí xtáa Pédró', ikú nitux'mii ajmij xabuy magúún gútáan Pédró': <<Tanij péñú dí mīdxá' gátayuxu táan mbá nacha gij.>>

³⁹A'kuj dí mbá nacha nitujxuy Pédró' nijka gajmíi. Ndóo nijkanú, ikú nigúún kuyaa náa gu'wá sídán', náa kajchúún mbá xúguíin' gu'ú-xuá'a, guájun nymbiya' mbájni inuu, xú'kuj-má nusngajmáa xtíin mbijua, jmaa xtíin dí ni'xmí Dórká dí náki xtáa gajmiúu.

⁴⁰A'kuj dí Pédró' niguwíin rexaa mbá xúguíin', ikú ikaa nisbátigoo ni'tí-káñúu Anulú Mekuíí, xú'kuj-má niyajxi náa kriгаа bu níkáñúu, ikú ni'túun:

—Tabítá, arajxuyun'.

Ikú ikaa a'gu nimbáltaa iduu, ndóo ndi'yoo Pédró', ikú nitujxij nigí'í. ⁴¹A'kuj Pédró' nigujtuun ñawúun' níkujxi, a'kuj nindxa'wáán bu nunjmbúún kuyáa

Jesús, gajmiúu gu'ú-xuá'a mangiin, ndalya Dórká nijxnáxij inúu. ⁴²Mbá xúguíí' xuajin Jópé nidxawíin rígi, a'kuj dí pú mbi'lin xabuy ninjmbúún kuyáa Krístó. ⁴³Ikí-má niguanúu Pédró' mba'yuy' mbi'i náa xuajin Jópé, náa go'wóo mbá xabuy bu mbi'yuu Simón, bu nañajun' na'ni míjiúun' xtá.

10

Pédró' jmaa Kornélió

¹Nijxtáa náa xuajin Sesaréa mbáa xabuy bu mbi'yuu Kornélió, bu na'tí-ñájúún' mbá siéntú xabuy bu kuda ajuan', náa mbá kutunguiin dí mbi'yuu <<Italiáná>>. ²Ikaa ñajuun' mbáa xabuy bu pú míjián' ajkiyún, namíñúu ka'yoo Anulú gajmíi mbá xúguíin' bu kúwá náa go'wóo. Xú'kuj-má nambáñúu xabuy xuajin, sejsíi mbi'i na'tí-káñúu Anulú. ³Mbóo mbi'i, na'ni xóo ajsú ejka órá dí wakí', ikaa xabuy bigi ndi'yoo xígi jmaa iduu mbáa ánkli drígoo Anulú, natoo'oo náa gu'wá xtáa, a'kuj nitúun:

—Kornélió.

⁴Ikú Kornélió mbóo nisiji iduu niyajxi, jmaa ngamíi nirajxuy:

—Díí lá eyaa' rá, Xabuy Nijíi:

Ikú ánkli nigoo':

—Anulú ni'dxawuun dí niratáán, xú'kuj-má dí natambáñúu xabuy nijkanú náa inuu. ⁵Ataxúnguíin'-má xúguj xabuy magúún náa xuajin Jópé, mu dí mutáan Simón ma'ka, ikaa-má bu mbi'yuu Pédró'. ⁶Ikaa xtáa náa go'wóo Simón bu nañajun' na'ni míjiúun' xtá, bu kriгаа

go'wóo náa mijngii rawuun' lamáa. Ikaa gá'táan' dí ndayóo' maṭañi.

⁷Ndóo niémbá nijkaa ánkli bu ni'tí-míjná jmaḡ Kornélió, ikú nindxa'wúún ajmij xtajmiúu bu nuñajun' náa go'wóo, jmaḡ mbáa xabū bu kagu ajuañ', bu pú míjián' ajkiyūn ñajun' dí nañajun' náa go'wóo. ⁸Ndóo niémbōo ni'túún mbá xúguí' dí jua'táán ikaa, ikú niku'mii magúún náa xuajin Jópé.

⁹Dí imboō' mbili, kúwijn nagúún kambaa, itaán-má magúnú náa xuajin Jópé, Pédró' nisimuu náa sūduy gu'wá gá'tí-káñúu Anulú. Na'ni xóo mbá xuájka' wáa. ¹⁰Nigi'duy nixkidxyu gakij, nindoo ma'kuj'su. Kúwá nunj-míjiáán' xú'kuj dí miku, akuj ni'ka xigi dí ndi'yoo jmaḡ iduu. ¹¹Ndi'yoo dí pa'ta mekuí' nakajtaa mbá xóo xtíin paska ka'nii, kaxto'oo nájku rakóo, nakajtaa jndu mbayí' ndi'yoo. ¹²Ikí kajtiin mbá xúguí' xujkú' bu ajku rajkúún, xujkú' bu nuxmajta-mijná, jmaḡ ñu'yūn bu ngruiguūn rijmaḡ. ¹³A'kuj ni'dxuun mbá a'wá, dí ni'tí:

—Atujxaa' Pédró', aradíin bu'kuj mij'súún.

¹⁴A'kuj Pédró' nigoo':

—Xákúún xūn, Xabū Nikij, numuu dí jndu nimbí'sú tí'ku ikúún dí xkawij' saga xú'kuj ka'nii.

¹⁵Ikú ni'dxuun bujúu' a'wá dí e'ni ajma nutu:

—Dí ni'ni ka'uy Anulú, xarata ikáán dí xkawij' ñajuun'.

¹⁶Ajsú nutu nirígá rígi, ikú nitangaa nijkaa mekuí' xtíin paska rú'kuj.

¹⁷Xtáa namína' xú'kuj Pédró' dí eyoo gá'tí dí xú'kuj ndi'yoo, ndóo nigúnú xabū bu niku'mii magúún Kornélió nurajxi náa kriga go'wóo Simón. Nigúnú náa rejuun gu'wá, ¹⁸nitara'a, nirajxi mú dí ikí xtáa Simón, bu mbi'yuu-má Pédró'.

¹⁹Ka'ni'í-má xtáa namína' Pédró' jmaḡ numuu dí ndi'yoo, ndóo Xuy' Anulú ni'túun: <<A'kuj guájun ajsín xabū bu nduñaa'. ²⁰Atujxaa', yajtaa' mbá nacha. Xatani ajma ajkiāan' dí midxy' gajmiāa' ikiin, numuu dí ikúún-má niku'mii maguwá'>>.

²¹A'kuj nijajtaa Pédró' náa kajchúún xabū bu niku'mii Kornélió, ikú ni'túún:

—Gij xtáa, ikúún ñajun' bu ndu'yáa'. Dí lā numuu naguwa' góyo' nu.

²²Ikú ikiin niti:

—Kornélió bu na'tí-ñájúún' mbá siéntú xabū bu kuda ajuañ' niku'máa' magúwá'xū. Mbáa xabū jmbii, namíñúu e'ni Anulú ñajuun', xú'kuj-má mbá xúguí' xuajíúún xabū judíyó nuti míjián' jmaḡ numuu. Mbáa ánkli drígóo Anulú ni'túun dí mandxa'wáa' midxy' náa go'wóo, mu dí ma'dxuun dí marataañ.

²³A'kuj dí Pédró' nitúún dí maṭu'yūn gu'wáa' mbyyaa xūn'. Jndu imboō' mbili nityxyu Pédró' nijka gajmíi, xú'kuj-má nijka gajmíi sikuiin bu nunj-gajmaḡ náa xuajin Jópé.

Nijkanú Pédró' náa go'wóo Kornélió

²⁴Dí imboō' mbili nigúnú náa xuajin

Sesaréa. Náa gítuun Kornélió gajmíi
 anguijn bu nindxa'wúún maguwá',
 xú'kuji-má bu nambáxuyú míjián' gajmíi.
²⁵Ndóo nijkanú Pédró' náa gu'wáá, ikú
 nigájnuu Kornélió gágruigufi, xú'kuji-má
 nismbátigoo náa inuu Pédró' ni'nimbāa.
²⁶A'kuji dí Pédró' nikujxií ikú nitúun:

—Atujxāa' numuu dí xābu numbaa'-
 má ñajun' mangúún, xóo-má ikáán.

²⁷Pédró' na'tí-míjná-má xú'kuji
 gajmāa Kornélió, ndóo ni'to'oo awúun
 gu'wáá, ikí nixkamii mbi'in xābu
 kajchúún nigimbíin.

²⁸Ikú ni'túún:

—Nduyāa-má ikáan' dí pú xkawí' dí
 xābu judíyó mambáxúú jmaā o ma'ga
 náa go'wóo mbāa xābu bu na'ka
 imbrí'ká xuajin. Muú dí ikúún nisngájmu'
 Anulú, dí jndu dimbāa xābu māxátuun
 dí xkawí' o ramíjián'. ²⁹Ikaa jngóo
 ndóo ni'dxuun dí ma'ká, mbá nachā-má
 ni'ká, ndāa-má dí ni'ta. Ikaa jngóo
 narāxala xúguj:

—Dí lā pú numuu nindxa'wo' ma'ká
 nu.

³⁰Ikú Kornélió ni'túun:

—Na'ni-má ajku mbi'i xúguj, dí órá-
 má xígāa dí ajsú ejka órá dí wakí', xtāa
 naní mi'chúu, nangua kuí'sú, xtāa náa
 go'wó' nāta-káñúu Anulú. A'kuji ndiyoo
 mbāa xābu wíji náa inu', kagí' mbá xtíin
 nambi'i-ta'a. ³¹Ikú ni'tí:

<<Kornélió, ni'dxuun-má Anulú dí
 naratáán, xú'kuji-má gíwāan'-má ajkiyuun
 dí natambáñúu bu ngíní.

³²Ataxúnguijn'-má xúguj xābu magúún
 náa xuajin Jópé, mu dí mutáán Simón

ma'ka, ikaa-má bu mbi'yuu Pédró'. Ikaa
 xtāa náa go'wóo Simón bu nañajun'
 na'ni míjiúun' xtá, bu kriga go'wóo náa
 mijngii rawuun' lamāa. Ikaa gáltāan'
 ndóo ma'kanú.>>

³³Ikaa jngóo mbá nachā ni'ku'míi
 xābu magúún gúñāa. Míjián'-má nitani
 dí nidxa'. Dí xúguj rá, mbá xúgiāan'-má
 kúwāaxu náa inuu Anulú gij, mu dí
 mudxawíin mbá xúguí' dí ni'tāan' Anulú
 maratunxu.

³⁴A'kuji dí Pédró' nigí'duyú ni'tí:

—Ikúún ndayoo xúguj, gajkuun dí
 Anulú sará'wíin xābu. ³⁵Mbá xúguí'
 xuajin naniguyú' eni xābu, bu namíñúú
 kuyáá, xú'kuji-má bu nuní dí míjián'.
³⁶Anulú nikunguan' ajngāa inúú ejjin
 Israél, ni'túún ajngāa nuxi' dí gagi jmaā
 majiyuun' Jesukrístó. Ikaa bigi ñajuun'
 Xābu Nikij dríguún mbá xúguíin' xābu.
³⁷Ikáan'-má nduyāala ajngāa dí niwáán
 mbá xúguí' náa jmbaa' Judéa, dí
 nigí'duyú jndu náa Galiléa, dí náki
 niémbooo ni'tí Juán dí munāa xābu.

³⁸Ni'dxawíin-má dí ká'nii Anulú
 nisua'aan Xuuy' jmaā siekij náa Jesús
 bu na'ka náa xuajin Nasarét. Xú'kuji-má
 ni'dxawíin dí ká'nii Ikaa nijngruigoo ni'ni
 dí míjián', xú'kuji-má ni'ni mandíin mbá
 xúguíin' xābu bu nduya-mínij' e'ni
 gixāa, numuu dí Anulú xtāa jmaā ikaa.
³⁹Ikáan' ñajunxu bu ndiyāa jmaā iduxu
 mbá xúguí' dí ni'ni Jesús náa jmbaa'
 Judéa, jmaā náa Jerusalén. Xú'kuji-má
 ndiyāaxu dí ká'nii ni'xiyāa ni'rajkaa náa
 ixí krúsí'. ⁴⁰Ikaa bigi ni'ni Anulú dí
 mangabij' ndóo ni'ni ajsú mbi'i, xú'kuji-
 má ni'ni dí masngájma-mina' náa inuxu.

⁴¹Ra'káa náa inúú mbá xúguíin' x̄ab̄u xuajin, ndóó-má bu nira'wíin bapaá Anulú dí mbuyáá. Ikáan' ñajunxu bu ndiyaa, n̄ipí'sú gajmiúxu ndáwáá dí ndóo n̄ingabīi náa majiúún' wajin'.

⁴²Ikaa nijxná-ñájunxu dí mut̄a-rá'axu náa inúú x̄ab̄u xuajin, xú'kūi-má ni'túnxu dí mut̄a dí Anulú nigíi' ikaa dí ma'ni-mbánúu numúú x̄ab̄u bu nduya jmaa bu níkáñúú. ⁴³Ikaa biḡi bu niti jmaa numuu mbá xúguíin' bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu', dí mbá xúguíin' bu na'kumyúú kuyáá ikaa, ma'ni mbaa ajkiyūn Anulú ka'yoo a'kúún jmaa majiūn' mbi'yuu ikaa.

⁴⁴Ka'nijí xtáa na'tí xú'kūi ajngáa rú'kūi ikaa Pédró' ndóo n̄ikajtaa Xūu' Anulú náa mbá xúguíin' bu nudxawíin dí na'tí. ⁴⁵A'kūi dí x̄ab̄u bu nun̄i-mbáníí xtángoo drígóo sina' dijndi, bu niguwá' gajmiúú Pédró' siénguá ni'ni ajkiyūn ndóo ndiyáá dí mangiin bu ra'kíin judíyó n̄idrigú Xūu' Anulú. ⁴⁶Numuu dí nidxawíin nuti i'wá' ajngáa, xú'kūi-má nun̄i-mbaa Anulú.

⁴⁷Ikú ni'tí Pédró':

—Lá ma'ngoo mbáa marikoo iya' dí munaa x̄ab̄u biḡi bu n̄idrigú Xūu' Anulú xóo-má ikáán' rá. ⁴⁸Ikú nijxná-ñájúún' dí munaa gajmaa mbi'yuu Jesukrístó. A'kūi niti-káñíí dí x̄oó ma'guanúu gajmíi inguíta mbili wáa.

11

Pédró' nagríguu ajngáa náa inúú bu nun̄i-gajmaa náa Jerusalén.

¹Nidxawíin bu kaxúngūīin', jmaa bu

nun̄i-gajmaa bu kúwá náa Judéa, dí mangiin bu ra'kíin judíyó nin̄imbúún ajngóo Anulú. ²Ndóo Pédró' nisimaa náa xuajin Jerusalén, a'kūi dí bu nun̄i mbáníí xtángoo drígóo sina' dijndi nitáán' dí ramíjián' e'ni:

³—Díí numuu n̄ita'aa' náa gu'wúún x̄ab̄u bu raguá'dáa sina' dijndi, xú'kūi-má nisi'su gajmiáa' ikiin xú'.

⁴A'kūi dí Pédró' nigí'duyū ni'túún majka' dí xóo ka'nii nijka rarígá.

⁵<<Nákí xtáa ikúún na'ka'ñúu Anulú náa xuajin Jópé, ndiyoo jmaa idu' xíḡi xóo mbá xtíin paska ka'nii kaxto'óo ajku rakóo, e'ka rakajtaa mekuíí, nikawoo náa inu'. ⁶Ndóo ndiyoo míjián', ikú ndiyoo dí kajtiin xujkú' bu ajku rajkúún, xujkú' bu namanguyūn', xú'kūi-má bu na'xmajta-mijná, jmaa ñu'ūn bu ngruiguūn rijmaa. ⁷N̄idxuun mbá a'wá, dí ni'tún':

<A'tujxaa' Pédró', aradíin xujkú' bu'kūi m̄i'súún. ⁸Xóo-má ikúún n̄ituūn: <X̄ab̄u Nij̄i, xákúún xuūn, numuu dí jndu dimbá m̄i'sú tí'ku ikúún dí xkaw̄i' saga xú'kūi ka'nii.> ⁹A'kūi nigawu' a'wá náa mekuíí dí ma'ni ajma nutu: <Dí Anulú ni'ni ka'uyū xaráta ikáán' dí xkaw̄i' ñajuun'.> ¹⁰Ajsú nutu nirígá rú'kūi, ikú nijkaa-ki'yá mbá xúguíí' xtíin rú'kūi mekuíí. ¹¹Mbrúma-má rú'kūi niguwá'nú mbá ajsíin x̄ab̄u náa gu'wá dí náa xtáa, bu kaxú'mii jndu náa Sesaréa dí maguwá' gúñuyū'. ¹²Xūu'-má Anulú ni'tún' dí ma'gá gajmí' ikiin, dí xán̄i ajma ajkiūn'. Xú'kūi-má nijká gajmí' mbá majiūn angūnlú biḡi, n̄itu'uxu náa

go'wóo mbáa x̄ab̄u. ¹³Ikaa ni'túnx̄u dí xóo ká'nii ndi'yoo mbáa ánkli náa go'wóo, bu ni'túun: <Taxú'mii x̄ab̄u magúún náa xuajin Jópé, mu dí mutáán ma'ka Simón ikaa-má bu mbi'yuu Pédró. ¹⁴Ikaa ma'táan' xóo dí ká'nii ma'kríñaa' ikáán, jmaa mbá xúgu'ín' bu kúwá náa gu'wáa'.

¹⁵>Ndóo ni'gí'duū ni'tuūn, a'kuj dí Xuū' Anulú ni'ka'jtaa náa ikiin mangiin, xóo-má dí ni'ka'jtaa náa ikáán' dí náki ḡinii. ¹⁶A'kuj ni'má'áan a'kiūn' dí ni'ti Anulú: <Gajkuun dí Juán nisuwíin x̄ab̄u jmaa iya', dí ikáan'la rá, m̄uñaa' jmaa Xuū' Anulú.> ¹⁷Má dí Anulú ni'xnúú mangiin xtamín̄uū' dí xóo-má ni'xnúú ikáán' bu ni'n̄imbulú ku'yáá Jesukrístó. Sáa-lá ñajun' ikúún dí ma'rikoo Anulú rá. ¹⁸A'kuj ndóo nidxawíin rú'kuj, ikú wíi ninj, xú'kuj-ma ninj mbaa Anulú, dí niti:

—i'Áán! jndu mangiin bu ra'kíin judíyó ni'xnúú Anulú dí ma'tangaa a'kiūn' dí mbuya kámuu jnii rú'.

Bu nagimbín nuni-gajmaa náa Antiokíyá

¹⁹Dí xúguj rá, bu ni'ju'ídí-rí'lin jmaa numuu dí nigí'nuu Estébán, nigúún jndu náa xuajin Fenísiá, jmaa náa xuajin Chípré jmaa Antiokíyá. Jndu dimbáa bu i'wí'ín' x̄ab̄u nanguá nitúún ajngóo Anulú, ndóo-má x̄ab̄u judíyó nitúún. ²⁰Náa majiūn' bu ni'ju'ídí-rí'lin kúwá sikuiin x̄ab̄u bu nagu'wá' náa xuajin Chípré, jmaa náa xuajin Siréné. Ndóo ni'tun'ūūn náa xuajin Antiokíyá, ikiin bu'kuj nitúún ajngáa nuxi' drígóo Jesús x̄ab̄u bu ra'kíin judíyó. ²¹Gajmaa ski'yuū Anulú nikúwá jmaa ikiin. Pú mbi'lin x̄ab̄u

ninimbúún, nitangíin náa inuu Anulú.

²²Ndóo nidxawíin dí xú'kuj ka'nii nirígá bu nagimbín nuni-gajmaa náa Jerusalén, ikú ni'xu'maa Bernabé ma'ga náa xuajin Antiokíyá. ²³Ndóo ni'kanú Bernabé ndi'yoo dí pú ni'ni sa'ku-rámíi' x̄ab̄u bu'kuj Anulú, ikú nidxuu a'kiūn, xú'kuj-má ni'túún mbá xúgu'ín' dí maguajún xa' inuu Anulú. ²⁴Numuu dí ikaa ñajuun' mbáa x̄ab̄u mí'jiáan', xú'kuj-má kajníi' Xuū' Anulú náa ikaa, wíji jmbu a'kiūn náa inuu Anulú. Ikaa jngóo ni'ni mbi'lin itáan x̄ab̄u bu nuniimbúún kuyáá Anulú. ²⁵Ndawaá ni'ka Bernabé náa xuajin Társó gá'ya' Sáulo. Ndóo nixkamaa, ikú ni'ka kayáa náa Antiokíyá. ²⁶Ikí-má nikúwíin mbá sigu' ka'nii' gajmiúú bu nagimbín nuni-gajmaa, xú'kuj-má ni'sngúún mbi'lin x̄ab̄u. Ḡinii kayuu' náa Antiokíyá, bu nuni-gajmaa ni'ni mbi'ñúú: <bu nagúún kidxuu' Krístó.>

²⁷Dí náki mbi'li rú'kuj niguajtaa náa Jerusalén sikuiin bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú, nigúún náa xuajin Antiokíyá. ²⁸Ikú ni'tujxuū náa ikiin mbáa bu mbi'yuu Agábó, ni'wiji ni'ti jmaa Xuū' Anulú dí ma'rigá mbá ewi' gaki' mbá xugu'íi' inuu numbaa' náa kúwíin x̄ab̄u. Ikaa ewi' rígi nirígá dí ndóo ni'xtáa ni'ti-ñájun' Kláudio. ²⁹A'kuj dí bu nuni-gajmaa náa Antiokíyá niti-mijná dí mumbañúú bu nuni-gajmaa náa Judéa. Mámáa ni'xná xóo-má na'ngoo majxná. ³⁰Xú'kuj-má ka'nii ninj, ni'xunguan' náa inúú x̄ab̄u wanii bu kúwá náa Judéa, jmaa majiūn' Bernabé jmaa Sáulo.

12

Nikáñúu Jakóbó, Pédró' nixudaa' guéjuaan'

¹Dí náki-má mbi'li rú'kuj xabü ñajun' Eródés, niguguiin sikuiin bu ñagimbíin nunj-gajmaa, mu dí ma'ni-mínijj'.
²Xú'kuj-má nijxná-ñájun' dí makañúu jmaa chídí Jakóbó, bu dxájuu Juán.
³Ndóo ndi'yoo dí niniguyun' xabü judiyó rú'kuj, ikú a'kuj nijxná-ñájun' dí muryguaa Pédró' mangaa. Mbi'li dí nirígá ndxaa Páskuá ñajuun' mbi'li rú'kuj. ⁴Ndóo niryguaa Pédró', ikú nijxná-ñájun' dí ma'ga guéjuaan', xú'kuj-má nijxnáxijj'in mbá ajku kutunguiin dí ajkuun' xabü bu kuda ajuun' dí mnyñawaan. Numuu dí nimína' dí maríyaa' náa inúu xabü xuajin ndóo gájngoo ndxaa Páskuá. ⁵Xú'kuj ka'nii kaxtiawaan Pédró' kra'aa náa guéjuaan'. Xóo-má bu ñagimbíin nunj-gajmaa náa Jerusalén séniñaa' nuta-káñíí Anulú jmaa numuu.

Nikríyaa' Pédró' náa guéjuaan'

⁶Wakí' dí majsi dí Eródés namína' maríyaa' Pédró' guéjuaan', ikaa mbu'un rú'kuj kra'aa na'gu náa numuyú ajmijj' xabü bu kuda ajuun', kaxto'wóo jmaa ajma ññuu ajuun'. Xú'kuj-má kúwijj'in bu nyñawaan míjián' náa rejuun guéjuun'.
⁷A'kuj nisngájma-mina' mbáa ánkli drígóo Anulú, jmaa mbá agu' nimbili-ta'a náa guéjuun'. Ikú nixkajma ánkli náa níjiúun Pédró', nixkajuujj' dí ni'túun': <<Arajxuyun' mbá nacha>> Ikú a'kuj mbá nacha nitu-rígú ññuu ajuun' náa ñawúun' Pédró'. ⁸Ikú ánkli ni'túun':

<<Atúwaan' xtíñaa', tangrá'aa' chádaa'.>> Xú'kuj-má ni'ni Pédró' mangaa, ikú xóo ni'tí ánkli:

<<Atambrá'a-mina' xáya'a', aya kidxu'.>>
⁹Ikú nigájnuu Pédró' nijka kidxuu' ánkli. Mbáa ndóo dí nda'yoo xígj jmaa iduu kumuyú ikaa, sé'yoo-má dí gajkuun dí na'ni ánkli. ¹⁰Ndóo ninújngúún náa gíin' timbá kutunguiin jmaa náa ajma kutunguiin xabü bu kuda ajuun', nigúnú jndu náa xkrugua ajuun' dí wíjji rexaa, a'kuj nimbá'too ikaá xkrugua rú'kuj. Nigájnuú, nigúún timbá káyí, ndáwáa a'kuj jndu ndaa sumá takujmaa náa nijka ánkli bu najka jmaa Pédró'.

¹¹Jndu a'kuj dí Pédró' ni'kyuro'oo, ikú ni'tí-mina': <<Pú gajkuun dí Xabü Nikijj' Mekuíí nikunguaan' ánkli drígóo mu dí ma'ni-kríñuyú' náa ñawúun' Eródés, xú'kuj-má jmaa mbá xúguíí' dí xabü judiyó njkumúú dí magí'nuu.>>

¹²Ndóo niémbóo ni'tí-mina' rú'kuj Pédró', ikú nijka náa go'wóo Maríyá bu rydúu Juán, ikaa-má bu mbi'yuu Márkó, dí náa pú mbi'iin xabü kajchúún ruta-káñíí Anulú. ¹³Ndóo Pédró' ni'duyú xkrugua, ikú nigájnuu mbáa dxágú bu mbi'yuu Ródé mu dí mbá'yoo sáa ñajuun'. ¹⁴Ndóo ni'dxuun dí Pédró' ewáán-e'tí, a'kuj pú gagi ajkiuyun ni'ni, nangua-lá nimbá'too gu'wá, nijkaa-ka gátúún bu kajtiin awúun gu'wáa, dí Pédró' wíjji rexaa. ¹⁵Ikú ikiin nitáán:

—Nakáguaan' ján.

A'kuj dí dxágú na'tí-má xú'kuj:

—Gajkuun ta'jún.

Ikú ikiin bu kajtiin gu'wáa niti:

—Ánklí drígóo ñajuun' x̣i.

¹⁶Xóo-má Pédró' na'duuy-má xú'kụi xkrugua. Ndóo ñimbatáá ikú ndiyáá dí Pédró' ñajuun', ikú a'kụi siénguá nijka ạjkiyún. ¹⁷Ikú ikaa ni'ni ñawúun' dí muṇi wíí, ikú ni'túún dí ká'nii Anulú niríyaa' náa guéjuaañ'. Xú'kụi-má ni'túún:

—Gutañ' Jakóbó rígi, xú'kụi-má angiyunlú mangiin.

A'kụi ikaa nigájnuu nijka imbrí'ká.

¹⁸Dí ndóo nijsi, ra'káa táán mbá sa'wáá gín' kaníkín bu kuda ạjuañ', dí nuraxi-mijná náa nijka Pédró'. ¹⁹A'kụi dí Eródés nijxná-ñájun' dí mbí'yáá' Pédró', muú dí nanguá ni'nguyun gúxkamaa, ikaa jngóo niraxuyun bu kuda ạjuañ'. Ndáwáá a'kụi nijxná-ñájun' dí maqañúú ikiin. Niémbá rú'kụi, ikú Eródés nigájnuu náa xuajin Judéa, nijka gáixtáa náa xuajin Sesaréa.

Nikáñúú Eródés

²⁰Eródés naki'náa kañúú x̣abu xuajin Tíró jmaa xuajin Sidón. Ikiin nimbánúú dí maguwá' gúyáá Eródés. Niní-rájáa' Blástó, bu nayaxuy ñajun' dí naguma náa go'wóo Eródés, dí ma'túun Eródés dí ikiin síñúú magi'duyun gajmiúú, numuu dí náa xuajiuun Eródés najka dí na'p̣u. ²¹Nijkanú mbi'i dí Eródés magruiguín, ikú nigúwaañ' xtíñúú dí nagí' ndóo na'tí-ñájun', ikú nigí'i náa xíliuy ni'túún x̣abu xuajin. ²²A'kụi dí x̣abu xuajin nindx̣a'ẉa dí niti: <<Ra'káa x̣abu numbaá' e'tí, dí anulú e'tí.>> ²³A'kụi dí mbá nacha mbáa ánklí drígóo Anulú ni'ni-ngawúun', numuu dí ta'ni-mbaa Anulú. A'kụi-má nip̣i ñuy

nikáñúú.

²⁴Dí ajngóo Anulú rá, nagajaa-má xú'kụi, xú'kụi-má najui'tá-ra'a mbá xúguíí numbaa'.

²⁵Ndóo Bernabé jmaa Sáulo niémbuyun ninimbáníí ñajun' dí kixú'mii muṇi, nigájnaa náa Jerusalén, nigúún náa Antiokíyá gajmiúú Juán, bu mbi'yuu-má Márkó.

13

Timbá-mí'sú dí nagájnuu Bernabé jmaa Sáulo nagúún kuñuy ajngóo Anulú

¹Náa majiyún' bu nagimbíin nuṇi-gajmaa náa Antiokíyá, kúwá x̣abu bu nurawí-jngaa ajngóo Anulú xú'kụi-má bu nusngáa. Ikiin ñajúún': Bernabé, jmaa Simón bu mbi'yuu-má Níjer, jmaa Lúsió bu na'ka náa xuajin Siréné, jmaa Manaén bu mbóo níki jmaa x̣abu ñajun' Eródés, ikí-má xtáa Sáulo mangaa. ²Mbóo mbi'i kúwíin nuṇi mi'chíí, nanguá pi'su, numuu dí nuṇi mbaa Anulú, ikú Xuy' Anulú ni'tí:

<<Guni'ñáá' Bernabé jmaa Sáulo mu dí muṇi ñajun' dí ikúún nandx̣a'wuyun muṇi.>>

³Niṇi mi'chíí dí nanguá nip̣i'su, xú'kụi-má' nita-káñíí Anulú, a'kụi nijkṛaṃi' nita-ngawúún.

Bernabé jmaa Sáulo nuti-ra'a náa Chípré

⁴A'kụi dí Xuy' Anulú niku'maa Bernabé jmaa Sáulo magúún, ikú niguájataa náa Seleúsiá, ikí nijngúún mbá rguwa' nigúún náa jmbaa' dí gíwán' náa awúun iya' dí mbi'yuu Chípré. ⁵Ndóo

nigúnú náa xuajin Salamíná, niti-ra'la ajngóo Anulú náa gu'wá dxájkuun dríguún judíyó. Xú'kuj-má gajmiúú Juán bu nambáñúú mangaa.

⁶Nigúún ranúngúún mbá xúguíí' jmbaa' dí gíwán' náa awúun lamáa, nigúnú jndu náa xuajin Páfós. Ikí nixkamaa mbáa x̄ab̄u judíyó mbi'yuu Barjesús, ikaa n̄amañuu xawan, xú'kuj-má n̄aguwí-jngaa ajngáa mandu'wa'. ⁷Ikaa x̄ab̄u xawan bu'kuj ngruigoo jmaa túngaa Sérgió Páulo, túngaa bu'kuj mbáa x̄ab̄u n̄amañuu ñajuun'. Ikaa nidxa'wóo Bernabé jmaa Sáulo mu dí maguwá', numuu dí nandoo m̄'dxuun ajngóo Anulú. ⁸A'kuj dí x̄ab̄u xawan bu mbi'yuu Elímá náa ajngáa griégó, (ikaa-má bu mbi'yuu Barjesús) niwiji-tuun. Numuu dí síyóo dí m̄'dxuun túngaa. ⁹A'kuj dí Sáulo, bu mbi'yuu-má Pábló', kajníí' Xuu' Anulú náa ikaa, niŋguta'a míjián' inuu Elímá. ¹⁰Ikú ni'túun:

—Pú kajtíí' xúguíí' enii dí mandu'wa', jmaa xúguíí' enii dí ramíjián' náa ikáán. A'diío gixaa ñajuaan', x̄ab̄u siñ' drígóo mbá xúguíí' dí míjián' ñajuaan'. Lá xátasi'ñáá' ratani ma'chíí kambaa jmbu drígóo Anulú, kumaa' rá. ¹¹Dí xúguj rá, atayáá dí ñawúun' X̄abu Nikijí wíji-jtaan'. M̄'ni dí magogóo idaa', naxándoo matayaa agiuu' jka' mbá nguátá wáa mbi'i.

A'kuj dí mbá nacha nigógoo iduu ni'ni krína ndi'yoo. Mbájndi ngruigoo ndayáa' sáa magujtuun ñawúun', dí m̄'ga kayáa. ¹²A'kuj dí x̄ab̄u ñajun', ndóo ndi'yoo dí nirígá, ikú ni'nimboo ka'yoo Anulú, xú'kuj-má pú nimajkuu dí

ki'sngáa ajngóo Anulú.

Pábló' jmaa Bernabé nigúún náa Antiokíyá náa jmbaa' Pisídiá

¹³Pábló' gajmíi anguj̄in nijngúún náa rguwa' náa xuajin Páfós, nigúún náa xuajin Pérgé dí gí' náa jmbaa' Panfíliá. Dí Juán rá, niniñúú', nitangaa ni'k̄aa náa xuajin Jerusalén. ¹⁴Ikú ikiin ninúngúún náa xuajin Pérgé, nigúún-má xú'kuj jndu nigúnú náa xuajin Antiokíyá dí gí' náa jmbaa' Pisídiá. Mbóo mbi'i sádú' ni'tu'yuun náa gu'wá dxájkuun nitrigīin. ¹⁵Ndáváá dí ndóo niémbá nigijxnuu iyuu' xtángoo, xú'kuj-má dí nigijxnuu iyí' dí ninj bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú, a'kuj dí bu kuyá edxuu náa gu'wá dxájkuun, ni'xunguan' ajngáa dí m̄'túún:

<<Anjiunxu, má dí kuá'dáála ajngáa dí mambáyúlú, gutala.>>

¹⁶A'kuj dí Pábló' niwiji, ni'ni ñawúun' dí munj wíí, ikú ni'tí:

—X̄abu israelítá, bu namíñála kuyaa Diúu, gudxawíinla: ¹⁷Diúu dríguún x̄ab̄u xuajin israel bi'gí, nira'wíin wajin' xi'ñúlú. Xú'kuj-má ikaa ni'ni dí m̄'ni mbá xuajin mbaa ñajúún' náki jngru'úún náa jmbaa' Egíptó. Jmaa ñawúun' niguwíin náa jmbaa' ru'kuj. ¹⁸Ajma skiñú' sigu' wáa ni'ngoo ni'ni mbaa ajkiyuun Anulú ka'ñúú, náa jmbaa' mijxoo'. ¹⁹Ndóo niémboo ni'ni gámbaa mbá juan xuajin dí tri'ga náa jmbaa' Kanaán, ikú nijxnúú wajin' xi'ñúlú jmbaa' rú'kuj dí m̄'ni jmbañúú'. ²⁰Mbá xúguíí' rí'gí nirígá, na'ni xóo mbá ajku siéntú ijma-maskiñú' guwá' (450) sigu',

ndáwáá a'kuḷi nijxniúú x̣aḅu ñajun' bu nunḷi mbáníí jndu ndóo nijxtáa Samuél bu niḡuwí-jngaa ajngóo Anulú. ²¹Ikú ikiin niḡda'aa mbáa x̣aḅu ñajun' mbaa, a'kuḷi dí Anulú nijxniúú Saúl, a'diío x̣aḅu nikḷi Sís, bu náa ejín-xíníí Benjamín. A'kuḷi-má mbá ajma skiñú' sigu' niltí-ñajun' Saúl. ²²Ndáwáá a'kuḷi Anulú niríyaa' Saúl, ikú nigíí' Dabíd bu xígḷi niltí numuu: <<Niḡkamaa mbáa x̣aḅu bu xóo ajkiun' ikúún ka'nii ajkiyun. Ikaa ñajuun' Dabíd bu a'diío Isaí. Ikaa ma'ni mbá xúguíí' dí nando'.>> ²³Náa ejín-xíníí' Dabíd, dí xóo-má nikuda-mina' Anulú, ni'ka Jesús dí ma'ni-káwíin x̣aḅu xuajin Israél. ²⁴Nákí dí xóo sé'ka Jesús niltí-rá'a Juán inúú x̣aḅu xuajin Israél dí munaa, xú'kuḷi-má dí maṡangaa ajkiyún náa inuu Anulú. ²⁵Dí ndóo najka rayámboo Juán ñajun' dí na'ni, ikú niltí: <<Sáá ñajun' ikúún kumala ikáan' rá. Ra'káa ikúún ñajun' ikaa. Guyaala dí náa kidxu' gḷi e'ka bu ni-má rakáyo' dí maṡajkúu' rajxtóo, numuu dí itáan gí'doo numuu ikaa ke xóo ikúún.>>

²⁶>Anḡiunxu, sáan' bu ñajuanla ejín-xíníí' Abraám, xú'kuḷi-má sáan' bu nduyá majkuíí Anulú, náa inulú ikáan' ni'ka ajngáa ríḡḷi, dí maṡawáán'. ²⁷Numuu dí x̣aḅu bu kúwá náa Jerusalén, gajmiúú x̣aḅu ñajun' dríḡuún, nanguá niḡni'nii' Jesús, ni-má tá'kuru'yun ajngáa dí niti bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu', dí naḡijxnuu mámbá sádú'. Skamá xú'kuḷi, ikiin-má ninḷi mbáníí ajngúún bu'kuḷi náki niti dí maṡañúu Jesús. ²⁸Skamá nanguá nixkamaa dí numuu dí maṡañúu,

niḡda'aa-má siekiḷi Pilátó dí majxná awan dí maṡañúu. ²⁹Dí ndóo niémbuun ninḷimbáníí mbá xúguíí' dí na'tí náa iyí' jmaa numuu Jesús, ikú niḡigufí' náa stakruú, nidḷi náa iñá-wájin'. ³⁰Muyú Anulú ni'ni dí maṡaḡbiḷi. ³¹Ikaa nisngájma-mina' mbayuyú' mbi'li náa inúú bu nisimuu gajmíí náa Galiléa ajndu náa Jerusalén. Dí xúguḷi rá, ikiin bu'kuḷi ñajúún' bu nuti náa inúú x̣aḅu xuajin dí ndiyáá Jesús.

³²>Xú'kuḷi-má mangáan' nuṡaxu ajngáa nuxi' rú'kuḷi náa inala ikáan' gḷi, dí nikuda-mina' Anulú náa inúú wájin' xi'ñúú. ³³Ikaa rú'kuḷi ni'ni mbánúu Anulú dí nikuda-mina' náa ikáan', bu ñajunlú ejiyún ikiin, ndóo ni'ningabiḷi Jesús. Dí xóo-má na'tí náa ajmúú ajma mangaa: <<Ikáan' ñajuaan' A'diío'. Ikúún ninḷi kumáá xúguḷi.>> ³⁴Anulú ni'ningabiḷi mu dí jndu nimbí'su maṡagá xuyuu', ikaa jngóo xígḷi niltí: <<Ikúún maḡi sajku-rámáa'la xóo-má niṡa dí kámuu maḡi sajku-rámáa' Dabíd.>> ³⁵Ikaa jngóo dí xú'kuḷi-má na'tí náa imboo' ajmúú mangaa: <<Maṡatasi'ñáá' dí miḡaa xtajmiáa' bu Jmbii.>>

³⁶>Numuu dí gajkuun-má dí Dabíd, ni'ni mbánúu dí gí'maa-má ma'ni dí náki nijxtáa, xóo-má nandoo' Anulú. Ndáwáá nikáñúu nijnguáan náa-má nibáan' wájin' xi'ñúu', xú'kuḷi-má ni'ga xuyuu'. ³⁷Ndoó-má bu Anulú ni'ningabiḷi, nanguá ni'ga xuyuu' ikaa.

³⁸>Ikaa jngóo ḡdxawíin ríḡḷi, anḡuḷin': Ikáan' najua'tála dí jmaa maḡiyun' Jesús maṡaḡudḷi a'kánla. ³⁹Xú'kuḷi-má dí xtángoo dríḡóo Moisés,

tá'ngoo gá'ni-ngudij nimbá a'kán. Muú dí Jesús rá, na'ni-ngudij a'kúún mbá xúguíin' bu nunimbúún kuyáá ikaa.

⁴⁰Ikaa jngóo guñawun-míjnála, mu dí xúgí'níí ikáan' dí niti bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu':

⁴¹*Gudxawíinla, sáan' nusijmúú, gamiñála, xú'kuj-má gambáan'. Numuu dí mbi'i dí kuwáán' xúguj, ikúún manj mbá ñajun', skamá ma'tála mbáa dí ñajun' rígi, myú máxúnimbala.>>*

⁴²Ndóo nigájnaá ikiin náa dxáikuun dríguún xabu judíyó, a'kuj dí xabu bu ra'kíin judíyó niti-káñúú dí imboo' mbi'i sádú' gútúún xoó ajngáa rú'kuj. ⁴³Ndóo niguún bu nağimbíin, pú mbi'in xabu judíyó jmaa bu nirtaxi-mijnáa-má judíyó nigúún kidxuu' Pábló' jmaa Bernabé. Ikiin-má bu'kuj nita-mu'úún dí xúniñaa' runimbúún kuyáá dí xtamínuy' Anulú.

⁴⁴Dí imboo' sádú', itáán ma'ni mbá xúguí' xuajin nigimbíin xabu dí mudxawíin ajngóo Anulú. ⁴⁵Ndóo ndiyáá xabu judíyó dí pú mbi'in xabu kajchúún, a'kuj dí pú nixígúun, xú'kuj-má niti dí ragáikuun dí na'tí Pábló', mangaa-má niti xkawij'. ⁴⁶A'kuj dí Pábló' jmaa Bernabé, jmaa dí gakij ajkiyún nigoo' rígi:

—Gajkuun-má dí gináa' gí'maa mi'tánla ajngóo Anulú. Muú dí ikáan'la sémajkuala kuyaa, nanguá eyaa má ka'yala dí makuwaa mbá kámuu, ikaa jngóo dí xúguj rá, mu'guáaxu náa kúwíin xabu bu ra'kíin judíyó. ⁴⁷Numuu dí xú'kuj nijxná-ñájunxu Anulú, dí ni'tí: *Ni'gíin' numuu dí manindxaa' agu'*

náa xabu bu ra'kíin judíyó, ikaa jngóo gajmaa majjaan' ikáán makáwíin xabu ajndu náa námbárigúu numbaa'.

⁴⁸Ndóo nidxawíin rígi xabu bu ra'kíin judíyó, ikú pú nidxúún, xú'kuj-má nimajkuí ajngóo Anulú. Xú'kuj-má ninimbúún mbá xúguíin' bu kaxta'wíin dí makuwá mbá kámuu. ⁴⁹A'kuj dí ajngóo Anulú nijka rador'oo-má xú'kuj mbá xúguí' numbaa' rú'kuj. ⁵⁰A'kuj dí xabu judíyó niní-ríjín' gu'yu gamajkuin, xú'kuj-má niní-ríjín' xabu edi bu kúwá náa xuajin. A'kuj nigí'dij nindxawá dí mukriyaa' Pábló' jmaa Bernabé, ajndu ni'nguyun nixkawíin náa rawuun' ndawoo jmbañúú'. ⁵¹Ikú ikiin nixprígúu yunda' náa rajkúún náa inúu xabu xuajin, mu dí mbuyáá dí ra'kí eni. Ikú nigúún náa xuajin Ikónió. ⁵²Ikú dí bu nuní-gajmaa ajngóo Anulú, pú gagi ajkiyún niwanúú, xú'kuj-má mbá kañii' Xuú' Anulú niwanúu náa ikiin.

14

Pábló' jmaa Bernabé nuta-ra'la ajngóo Anulú náa xuajin Ikónió

¹Dí náa xuajin Ikónió mbóo nituyun nájmij náa gu'wá dxáikuun dríguún judíyó. Pú misaan' nitúún xabu ikaa jngóo pú mbi'in xabu judíyó jmaa xabu griégó ninimbúún. ²Muú xabu judíyó bu

túnimbúún, ninj-ríjín' x̄ab̄u bu rañájúún' judíyó dí m̄akí'níi kuñúú aṅgiunlú.

³Skamá xú'kuj rá, mbayuy' mbili niguanúú ikí xú'kuj-má támíñúú dí muti, mbóó wíj̄i aṅkiyún náa Anulú. Xóo-má Anulú nisngájma dí gajkuun ajngáa xtamínuy' dí nuti, numuu dí ikaa nijxnúú siekij̄ dí munj̄ séñá jmaṅ smama. ⁴Xóo-má x̄ab̄u xuajin nijxp̄i'ta-mijna: sikuiin gajmiúú judíyó, sikuiin gajmiúú bu kaxúnguuj̄in'. ⁵Ikaa jngóo x̄ab̄u judíyó jmiúú bu rañájúún' judíyó nimbánúú gajmiúú x̄ab̄u ñajun' drígyún dí munj̄ ngíníi mujxnúú jmaṅ isí. ⁶Ndóo ni'dxawuun Pábló' jmaṅ Bernabé, ikú nigáñúú nigúún náa xuajin Lístrá jmaṅ xuajin Dérbé, dí náa numbaa' Likaóniá, xú'kuj-má náa mbá xúguí' jmbaa' rú'kuj. ⁷Ikí-má nita-ra'a ajngáa nuxi' mangaa.

Nijxnáa Pábló' jmaṅ isí náa xuajin Lístrá

⁸Náa xuajin Lístrá, a'kuj xtáa mbáa x̄ab̄u bu endij̄i rajkúu, xú'kuj ka'nii jndu nákī nijgumaa, xú'kuj-má nimbá-mí'sú tájngruigoo. ⁹Ikaa gí' ra'dxuun dí na'tí Pábló'. A'kuj Pábló' niyajxuy' míjián' x̄ab̄u bu'kuj, ikú ndi'yoo dí mbóó wíj̄i aṅkiyún dí m̄andoo maṅriguí. ¹⁰Ikú gakij̄i ni'tí Pábló', ni'túun:

—Atujxaa', añajún jmbu jmaṅ rajkuáa'.

Ikú x̄ab̄u bu'kuj jndu nijjixij̄i nijujxuy', a'kuj-má nijngruigoo. ¹¹A'kuj ndóo ndiyáa x̄ab̄u dí ni'ni Pábló', ikú a'kuj gakij̄i nijdx̄a'w̄a, nití jmaṅ ajngáa dí nuti x̄ab̄u náa xuajin Likaóniá:

—jDiúu bu xóo ka'nii x̄ab̄u ka'nii

niguwá' gúyulú rá!

¹²A'kuj dí Bernabé nijxna mbilíí Júp̄iṭer, xú'kuj-má Pábló' nijxna mbilíí Merkúrió, numuu dí ikaa pú na'tí. [[Séús gajmaṅ Érmés ñajúún' bu nunj̄ mbij̄in x̄ab̄u griégó. Náa ajngáa latín na'ni mbilíí Júp̄iṭer gajmaṅ Merkúrió.]]

¹³A'kuj dí dxajkiuun Júp̄iṭer, bu kriḡa gu'wá dxákiuun náa r̄idoo xuajin, ni'ka kaguuj̄in xedj̄ jmaṅ rij̄i náa rawuun' xuajin, xú'kuj-má gajmíi mbilíin x̄ab̄u, nandúún gújxnajxi segej̄ian' náa inuu Bernabé jmaṅ Pábló'. ¹⁴Ndóo nidxawíin r̄igj̄i bu kaxúnguuj̄in', ikú nijku'tuwíi xtíñúú numuu dí ra'kí eyáa. Mbá nacha nigúún náa majiyún' x̄ab̄u mbilíin, a'kuj gakij̄i nijdx̄a'w̄a:

¹⁵—jX̄ab̄u wanii, díí numuu xú'kuj enj̄i rú'! Ikáan'-má ñajunxu x̄ab̄u numbaa' xóo-má ikáan'la. Nutaḡu dí ḡunij̄i'ñáa' runj̄i dí ndaa numuu rú'kuj, gaṅaḡaṅ' náa inuu Diúu bu nda'ya, bu ni'ni kumaa meku jmaṅ kub̄a', jmaṅ lamáa, xú'kuj-má jmaṅ mbá xúguí' dí r̄igá-má ikí. ¹⁶Dí nákī wajiúu' ikaa Anulú niniñúú' mbá xúguí' x̄ab̄u dí maṅngruiguyun jndu xóo-má nandúún ikiin. ¹⁷Ndóo-má n̄anguá niniñuu' rasngájma-mina' jmaṅ majiyun' dí míjián' na'ni, ikaa jngóo na'ni dí ma'ka ru'wa náa meku, xú'kuj-má dí naxtagimboḡ dí najmaṅ, na'ni majtíí' ganisu dí mu'pu, xú'kuj-má na'ni dí ma'dxuu aṅkiunlú.

¹⁸Skamá nitúún mbá xúguí' rú'kuj, pú gakij̄i nigí'níí dí murikúún x̄ab̄u dí ma'xújxnajxi segej̄ian'.

¹⁹A'kuḷ niguwá'nú sikuiin x̄bu judíyó bu n̄aguwá' n̄aa Antiokíyá, j̄maa n̄aa Ikónió, ninḷ dí m̄awijḷ ajkiuún x̄bu bu mbi'iin dí mujxnáá j̄maa isí Pábló'. Ikú nijxm̄atriyaa' nigúún kuyaa' n̄aa rawuun' xuajin, numuu n̄ikymyú dí níkáñúu-má. ²⁰Muyú ndóo dí bu nijui'sngúún niguájuun bájndí n̄aa krigaa' Pábló', ikú n̄itujxiḷ, n̄it̄a'aa n̄aa awúun xuajin. Xóo-má dí j̄m̄boo' mbi'i nigájn̄uu j̄maa Bernabé nijka' n̄aa xuajin Dérbé.

²¹Ndáwáá ndóo niémbuun nita-ra'la ajngáa nuxi' n̄aa xuajin Dérbé, a'kuḷ-má ni'ni mbi'iin x̄bu bu ninḷmbúún kuyáá Anulú. Ikú nitangj̄ín niguwáán' n̄aa xuajin Lístrá, n̄aa Ikónió j̄maa n̄aa Antiokíyá. ²²Ikí n̄aa xuajin rú'kuḷ nitúún dí m̄agua'dáá siekijḷ bu nunḷmbúún kuyáá Anulú, xú'kuḷ-má nitúún dí musiji mbá kañii' ajkiuún n̄aa Anulú. Xú'kuḷ-má nitúún: <<Pú gí'maa-má dí m̄bu'ya-mínijḷ' wéñúu' dí m̄uḷa'aa' n̄aa na'tá-ñájun' Anulú.>> ²³Mangaa-má n̄idrigij̄in x̄bu wanii dí mámbá n̄aa n̄agj̄mbíin nunḷ-gajmaa'. Xú'kuḷ-má ninḷ mi'chíí, n̄anguá n̄ip̄i'su ndóo nitáán Anulú dí nijxnajxiḷin bu ninḷmbúún n̄aa ñawúun'-má ikaa.

Pábló' j̄maa Bernabé na'kaa' Antiokíyá n̄aa j̄mbaa' Síriá

²⁴Ninúngaán m̄boó n̄aa j̄mbaa' Pisídiá, niguwáán' n̄aa j̄mbaa' Panfíliá. ²⁵Ndóo niémbuun nisngáa ajngóo Anulú n̄aa xuajin Pérjé, a'kuḷ niguájt̄aan n̄aa xuajin Atáliá. ²⁶Ikí nijnguáán rguwa' niguwáán' n̄aa xuajin Antiokíyá, n̄aa xuajin dí juijxnáxiḷin n̄aa xtamínuyḷ'

Anulú, mu dí munḷ ñajun' dí ninḷ mbáníí-má. ²⁷Ndóo niguwá'núú, ikú nigj̄mbíin bu nunḷ-gajmaa', ikú nitúún mbá xúguíí' dí pú m̄baa' dí ni'ni Anulú j̄maa nindxuún ikiin. Xú'kuḷ-má nitúún dí ká'nii nimbá'too Anulú dí m̄andoo munḷmbúún x̄bu bu r̄a'kíin judíyó. ²⁸Ikí-má niguanúú m̄bayuyḷ' mbi'i gajmiúú bu nunḷ-gajmaa'.

15

N̄agj̄mbíin x̄bu edj̄ n̄aa Jerusalén

¹A'kuḷ sikuiin bu n̄aguwá' n̄aa Judéa nusngúún angij̄unlú: <<M̄axándoo m̄akáwáan'la mú dí n̄anguá nigua'dáá sina' dijndi, xóo-má nijxná-ñájun' Moisés.>> ²Xóo-má Pábló' j̄maa Bernabé pú m̄baa' ajngáa nigua'dáá gajmiúú ikiin. A'kuḷ nimbánúú dí Pábló' j̄maa Bernabé gajmiúú sikuiin angij̄unlú, magúún n̄aa Jerusalén, mu dí munḷmbáníí ajngáa rígi gajmiúú bu kaxúnguḷin' j̄maa x̄bu wanii bu kúwijn'-má ikí. ³A'kuḷ-má kaxú'mii nigúún ninḷ bu n̄agj̄mbíin nunḷ-gajmaa' n̄aa Antiokíyá, ninújngúún rutúún angij̄unlú n̄aa numbaa' Fenísiá j̄maa n̄aa Samáriá dí ká'nii ninḷmbúún kuyáá Anulú x̄bu bu r̄a'kíin judíyó. Ikú a'kuḷ pú nidxúún mbá xúguíin' angij̄unlú. ⁴Ndóo nijkanú Pábló' j̄maa Bernabé gajmiúú i'wíin' bu nagúún n̄aa Jerusalén, pú m̄fj̄ián' n̄idriguḷin bu n̄agj̄mbíin nunḷ-gajmaa' ikí, mangaa-má bu kaxúnguḷin' j̄maa-má x̄bu wanii. A'kuḷ-má Pábló' j̄maa Bernabé niti mbá xúguíí' dí ni'ni Anulú j̄maa nindxuún ikiin. ⁵Muyú sikuiin x̄bu fariséo bu ninḷmbúún, n̄itujxuun niti:

—Ndayóo' dí maḡua'dáá sina' dijndi x̄abu bu rañájúún' judíyó, xú'kuj-má mi'túún dí munimbáníí xtángoo drígóo Moisés.

⁶Ikú nigimbín bu kaxúnguujin' jmiúú x̄abu wanii, mu dí mbuyáá kánii gámbánúu ajngáa rú'kuj. ⁷Ndáwáá ndóo dí ni'ni-má mbayuu' dí nuta-mijná, ikú Pédró' nitujxuu ni'túún:

—Angujin', ikáan'-má nduyaaala dí yáá ni'ni-má mbayuu' mbi'i dí Anulú niríñuu' dí maṡuun ajngáa nuxi' x̄abu bu rañájúún' judíyó, ikaa jngóo munimbúún. ⁸Anulú naninuu' dí nundxawā-mijnā x̄abu, ikaa jngóo nasngájmúú dí naḡruiguín jmaā majiyyun' dí najxniúú Xuu' bu Ka'wii, xóo-má dí nijxniúlú ikáán'. ⁹Nanguá maṡti'ku dí ni'ni Anulú náa ikiin xóo-má dí ni'ni náa ikáán', ni'ni ka'wíin ndóo ninimbúún-má kuyáá ikaa. ¹⁰Dí xúguj-rá, díí numuu séya-majkuíí dí ni'ni Anulú rú'. Díí numuu dí nandala gúsumii bu ninimbúún kuyáá Anulú dí munimbáníí xtángoo, dí ni-má xi'ñúlú wajiúu' ni-má ikáán' tá'ngulú gú'niimbáníí rú'. ¹¹Xóo-má nduyáá dí jmaā xtamínuu' Anulú Jesús niguma-káwáán', xú'kuj-má ikiin mangiin.

¹²A'kuj dí mbá xúguj'in' x̄abu bu mbi'iin ninj wíí nidxawíin dí ni'tí Bernabé jmaā Pábló', dí kánii mbaā séhá jmaā smama ni'ni Anulú jmaā majiyyun' ikiin náa x̄abu bu rañájúún' judíyó. ¹³Ndóo niémbuun niti, ikú Jakóbó ni'tí:

—Angujin', gudxawíin dí maṡanla.

¹⁴Ni'túnlu-má Simón[[Simón pú mbi'yuun Pédró' náki gjinii.]] dí kánii nigj'duy nikujaa dí Anulú nandoo ka'ñúú x̄abu bu rañájúún' judíyó, mu dí mara'wíin bu maṡindxuún x̄abu xujjuun. ¹⁵Ikaa rígi nambáníi jmaā ajngáa dí niti bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu':

*¹⁶Ndóo gánójngoo-má rígi ma'káa',
maṡi dí maḡuajxúún x̄abu go'wóo
Dabíd, bu niguáita mbayíí'.*

*Maṡi go'wóo dí ningudjij,
ikaa jngóo ma'wijiij bujúu',*

*¹⁷mu dí i'wíin' x̄abu bu kúwá
mbuyáa' Anulú,*

*xú'kuj-má mbá xúguj'in' x̄abu bu
rañájúún' judíyó,*

*bu nixta'wíin dí maṡindxuún x̄abu
xujjuun'.*

*¹⁸Xú'kuj ka'nii ni'tí X̄abu Nikij jndu
náki wajiúu',
bu nisngájma mbá xúguíí' rígi.*

¹⁹Ikaa jngóo naṡanla dí maṡúníla dí mbuyáá gakij, x̄abu bu rañájúún' judíyó bu natangíin náa inuu Anulú. ²⁰Ndóo-má gí'maa mu'ni mbá iyí' maṡu'nguán' inúú dí mu'túún dí munj rígi. Munj kaníi-mijnā náa inuu dí kijxnáxj inúú xándú, xú'kuj-má xáguá'diin i'wíin' gu'uy x̄abu, mangaa-má xápuun xujkú' bu kaxngáwuyun, ni-má bu kajni' xoó e'diúún. ²¹Numuu dí jndu náki wajiúu' kúwíin náa mámbá xuajin bu nusngáa xtángoo drígóo Moisés náa gu'wá dxájkuun dríguún judíyó, xú'kuj-má naḡijxnuu mámbá mbi'i dí nduyaa xuún'.

Iyj' dí ninj x̄abu wanii náa Jerusalén

²²A'kuḷi pú míjián' ndiyáá mangiin bu kaxúnguḷiḷn' jmiúú x̣abu wanii, xú'kuḷi-má mbá xúguḷiḷn' x̣abu bu naḡimbiín nunḷi-gajmaḡa ikí, dí mara'wíin sikuiin' x̣abu, bu magúún náa Antiokíyá gajmiúú Pábló' jmaḡa Bernabé. A'kuḷi nḷiriyaa' Júdas, bu mangaa-má nutáán Barsabás, xú'kuḷi-má Sílas. Ikiin x̣abu wanii bu'kuḷi míjián' kriga numúú náa maḡiyúún' aḡgiḷn' ²³Ikiin nijxnúú iḡi' dí mbyaa gágúún náa na'tí ríḡi:

<<Ikáan' ñajunxu bu kaxúnguḷiḷn' jmiúú x̣abu wanii xú'kuḷi-má mbá xúguḷiḷn' aḡgiḷn'xu. Aḡgiḷn'xu, nuxajáan'la ikáan', bu rañájuanla judíyó, bu kuwaa náa Antiokíyá, náa Síriá jmaḡa náa Silísiá. ²⁴Nḷidxawíinxu dí sikuiin nigájnúú náa ikáan'xu gii, bu tújxna-ñájúún'xu dí magúún. Ikiin bu'kuḷi ninḷi-ngawáan'la jmaḡa dí nisngáa, xú'kuḷi-má ninḷi dí ma'ni siin' aḡkianla, numuu dí nijxna-ñajuanla dí maḡua'dáa sina' diḡndi, xú'kuḷi-madí munḷi mbáníí xtángo drígóo Moisés. [[Ríḡá siku iḡi' griégó dí wayuu náa sé'tí <<numuu dí nijxna-ñajuanla dí ... xtángo drígóo Moisés.>>]] ²⁵Ikaa jngóo nijkuánúxu míjián' mbá awan, dí mura'wíin x̣abu magúún náa ikáan', gajmiúú-má dxájulú Bernabé jmaḡa Pábló'. ²⁶Ikiin aḡgiḷn' bu'kuḷi nijxnajxi-mijnḡa dí munḷimbáníí ñajuun' Anulú Jesukrístó, skamá gamíi maḡañúú. ²⁷Ikaa jngóo dí xúguḷi rá, nuxu'nguáan'xu Júdas jmaḡa Sílas, ikiin-má mangiin mutanla ajngáa ríḡi. ²⁸Numuu dí míjián'-má e'yoo Xuḡi' Anulú, xú'kuḷi-má eyaa mangáan'xu, dí naḡua' xtúmáa'la dí munḷi dí sé'ngala

gúnḷi. Ndoó-má ríḡi dí ndayóo' munḷi rá: ²⁹dí munḷi kaníí-mijná náa inuu dí kijxnáxi inúú xándú, xú'kuḷi-má dí xápúún xujkú' bu kaxngáwuyun, ni-má bu kajni' xoó e'diúún, mangaa-má xágua'diin i'wíin' gu'ḡi y x̣abu. Míjián' enḷila mú dí nuñawun-míjnála dí maḡúní ríḡi. Míjián' gákuwaala xú'kuḷi rá, aḡgiḷn'.>>

³⁰A'kuḷi dí kaxúnguḷiḷn' nigúún náa xuajin Antiokíyá, ikí nimbáxiḷn' gajmiúú bu naḡimbiín ikí. A'kuḷi nijxnajxi iḡi' dí kuyā nigúún. ³¹Ndoó nirajxnuu iḡi' aḡgiḷn'ú, ikú pú nidxiḷn' numuu dí ni'nḷi símáa aḡkiyún. ³²Xóo-má Júdas jmaḡa Sílas, mangiin-má ñájúún' bu narawí-jngaa ajngóo Anulú, ninḷi dí ma'nḷi aḡkiyún aḡgiḷn'ú xú'kuḷi-má ninḷi dí mudaa siekiḷi jmaḡa mba'a ajngáa dí nitúún. ³³Ndáwáa dí nikúwá-má mbyayuu' mbi'i ikí, ikú nita-ngawúún jmaḡa gagi aḡgiḷn'ú, mu dí maḡuwaán' náa bu niḡyunguḷiḷn' nigúún. ³⁴Ndoó-má Sílas ninḷiguḡi' dí maḡuanúu ikí. [[Ríḡá siku iḡi' griégó dí wayuu náa sé'ka kíjxnuu 34.]] ³⁵Xóo-má Pábló' jmaḡa Bernabé niguanúú-má náa xuajin Antiokíyá. Ikiin gajmiúú i'wíin' mbi'iin x̣abu nisngáa ajngóo Anulú, xú'kuḷi-má niti ajngáa nuxi' dí míjián'.

Pábló' niniñuu' Bernabé, nagí'duy maḡa gá'tá-rá'a dí e'ni ajma nutu

³⁶Ndoó ninójngoo-má mbá nguátá waa mbi'i, Pábló' ni'túun Bernabé:

—Mutangaán' mu'guaa' gú'ñúú aḡgiḷn'ú mbá xúguḷi' xuajin náa ni'tá-rá'a ajngóo Anulú, mu dí mby'yáa ká'nii

kúwá. ³⁷Bernabé nindoo dí magúún gajmiúú Juán, bu mangaa-má nutáán Márkós. ³⁸Muyú Pábló' xóo sé'ni míjián' wáa ajkiyún dí magúún gajmiúú, numuu dí ikaa-má niniñúú' ikiin jndu náki náa xujuin Panfíliá, nánguá nijka gajmíi náa ñajuun' dí nunj. ³⁹A'kuj dí ikiin támbáníj dí nuta-mijná, dí ajndu njruj'ta-mijná, mámbáa nijka. Bernabé nijka jmaá Márkós, nijngúún mbá rguwa' nigúún náa jmbaa' Chípré. ⁴⁰Xóo-má Pábló' niríyaa' Sílás dí ma'ga gajmaá, a'kuj dí angiyunlú nita-káñíí Anulú jmaá numúú. ⁴¹Nijka ranójngoo náa jmbaa' Síriá jmaá náa jmbaa' Silísiá, na'túún bu nagimbíin nunj-gajmaá dí maguajún xa' náa inuu Anulú Mekuíí.

16

Timotéó najka kidxuu' Pábló' jmaá Sílás

¹Ndáwáá nijkanú náa xuajin Dérbé jmaá náa Lístrá. Ikí xtáa mbáa xabú bu na'ni-gajmaá mangaa, ikaa mbi'yuu Timotéó, a'diío mbáa a'gu judíyá bu na'nimboo ka'yoo Anulú, muyú dí anuu ñajuun' xabú griégó. ²Angiyunlú bu kúwá náa xuajin Lístrá jmaá náa Ikónió, nuti dí míjián' e'ni Timotéó. ³Nindoo Pábló' dí magúún gajmiúú mangaa, ikú nijxnúu sina' dijndi. Rú'kuj ni'ni jmaá numúú xabú judíyó bu kúwá náa xuajin rú'kuj, numuu dí xúguíin' nduyáá dí xabú griégó ñajuun' anuu. ⁴Ndóo nagúún ranújngúún náa mámbá xuajin, nujxnúú iyí' dí ninj bu kaxúnguujin' jmiúú xabú wanii bu kúwíin náa Jerusalén, mu dí munimbáníí angiyunlú. ⁵A'kuj dí bu nagimbíin nunj-gajmaá nusiji itáan xa'

ajkiyún dí nunjmbúún, xú'kuj-má itáan e'ni mbi'iin mámbá mbi'i.

Pábló' ndiyoo xígj mbáa xabú masedónió

⁶Ndóo nigúún ranújngúún náa jmbaa' Fríjiá, jmaá náa jmbaa' Galásiá, ikí nanguá niniñúú' Xuyú' Anulú dí mutara'a ajngóo Anulú náa numbaa' Ásiá. ⁷Xú'kuj-má ndóo nigúnú náa jmbaa' Mísiá, ninj dí magúún náa jmbaa' Bitíniá, muyú dí Xuyú' Anulú tániñúú' dí magúún. ⁸Ikaa jngóo níjiúun náa jmbaa' Mísiá ninújngúún, ikú niguájtaa náa xuajin Tróas. ⁹A'kuj dí mbru'un rú'kuj Pábló' ndiyoo xígj mbáa xabú, bu xtáa náa jmbaa' Masedóniá, wíjji na'tá-káñúu e'yoo: <<Anújngaa' náa Masedóniá mu dí maṭambáyúxu.>> ¹⁰Ndóo Pábló' ndiyoo xígj rú'kuj, a'kuj dí mbá nacha njni-mbánííxu mu dí muyguá náa Masedóniá. Nduyaxu dí gajkuun dí Anulú nandxa'úxu mu dí muta-rá'a ajngáa nuxi' dí míjián' ikí.

Nigúún guéjuaan' náa Filípós

¹¹Náa xuajin Tróas nijngúxu rguwa' dí najka inuu iya', nijkuáxu xígjí jmbu náa Samotrasiá. Dí imboo' mbi'i nijkuáxu náa xuajin Neápolis, ¹²ikí bujúu' nigájnxu nijkuá náa xuajin Filípós. Xujuin rú'kuj pú gí'doo numuu náa jmbaa' Masedóniá, ikaa ni'nij mbá xuajin dí nduyá-ngajuáa xabú románó. Ikí-má níkuwáaxu mbá nguátá mbi'i wáa.

¹³Mbóo mbi'i dí nduyaa xuyún' xabú, nigájnxu náa rawuun' xuajin, náa mijngii mañu. Ikí a'kuj nagájnnúú xabú

nutáán Anulú, ikaa jngóo n̄trigáan'xu n̄tuyun gu'y bu n̄igimbín ikí. ¹⁴Ikí gí' mbáa a'gu bu mbilyuu Lídiá na'dxawuun. Ikaa a'gu bu'kuí n̄agujua xtíin maan' dí pú misaan', xú'kuí-má na'ka náa xuajin Tiatírá, mangaa-má na'ni mbaa Anulú. A'kuí dí Anulú nimbá'too a'kiyūn dí magí' edxyū dí ma'dxuun dí na'tí Pábló'. ¹⁵Dí ndóo niémbá niwaañ gajmíi bu kúwá náa go'óo, ikú ni'tí-káñúxu:

—Mú dí ikáan' nduyaaala dí gajkuun dí ikúún n̄an̄imbo' kayoo Anulú, gaguwa' mu dí maguajún náa go'ó'.

A'kuí ni'ni-káñúxu dí maguánúxu.

¹⁶Mbá mbili dí najkuáxu dí m̄ta-káñíixu Anulú, ikí nigájnuu mbáa dxá'gú bu gí'daa gíñá-xkawijí', bu na'ni dí nda'yoo dí ma'rigá. Pú mbaa bújkaa nakánúú x̄abu bu guá'daa, numuu dí na'ni xawan. ¹⁷Ikaa dxá'gú bu'kuí xígi nijka randxa'wá náa kidxuxu gajmiúxu Pábló':

—X̄abu bigi nun̄i ñajuun' Anulú Mekuí, nusngáa ká'nii mañdoo ma'káwáañ'la.

¹⁸Pú mbayuy' mbili nijngruigoo ratí rígi dxá'gú bu'kuí. Ndóo dí Pábló' nánguá ni'ngoo edxyū dí xú'kuí ka'nii e'ni, ikú nitangaa ni'túun gíñá-xkawijí':

—Na'ta-ñájuaan' jmaa siekijí drígóo Jesukrístó dí ma'tagajnáa' náa dxá'gú bu'kuí.

Ikú a'kuí dí mbá nacha nigájnaa gíñá-xkawijí'.

¹⁹Ndóo ndiyáa x̄abu bu guá'daa dxá'gú, dí nánguá-má ka'nii dí ma'kánúú

bújkaa jmaa numuu, ikú n̄iruguaa Pábló' jmaa Sílás, niguwá' kudiin náa inúú x̄abu ñajun', náa dí tombooo xuajin.

²⁰Ndóo nijxnajxiin náa inúú x̄abu bu nun̄imbáníí, ikú nitúun:

—X̄abu bu ñajúún' judíyó bigi, nun̄i-majngaa edxyūn x̄abu xujunlú.

²¹Xú'kuí-má nusngáa dí ragí'maa m̄drígú ni-má raká'yoo m̄'ni, numuu dí x̄abu románó ñajunlú.

²²A'kuí dí x̄abu xuajin nitujxyūn kudiin, xóo-má x̄abu bu nun̄imbáníí nixku'tu-ríya' xtíñúú, xú'kuí-má nita-ñajun' dí ma'juijxnúú jmaa xkuíyá.

²³Ndóo niémbúyūn n̄ixpajtiin wéñúu', ikú n̄ixudijin' guéjuañ'. A'kuí nita-ñajúíin' bu nañawuyūn guéjuañ' dí mañawuyūn míjián'. ²⁴Numuu dí xú'kuí nijui'tá-ñajúíin', ikú nikudiin' awúún náa itáan mijny', a'kuí-má nikumáá' rajkúún náa iñúu' ixí dí nagujtuun rajkúún x̄abu.

²⁵Muyú ndóo ni'ni tikundu'un, Pábló' jmaa Sílás nutáán-má xú'kuí Anulú jmaa ajmúú dí nun̄i. Xóo-má bu kajchúún-má náa guéjuañ' nudxawíin' dí nun̄i. ²⁶A'kuí dí jndu ndaa sumá, pú gakijí ni'xma, dí ajndu níjxtuun guéjuañ' ni'baañ. Xú'kuí-má mbá nacha nijmba'too mbá xúguíí' xkrugua, mangaa-má nixtajkuíí' mbá xúguíí' ñuñuu ajuañ' dí kaxtu'wúún jmaa x̄abu. ²⁷Ndóo ndijuij x̄abu bu nañawuyūn guéjuañ', a'kuí ndiyoo dí pa'ta mbá xúguíí' xkrogoo guéjuañ'. Ikú niriya' chídí dí maxíya-mina', numuu nijkumuyú dí nigáñúú x̄abu bu kajtiin náa guéjuañ'. ²⁸Muyú Pábló', pú gakijí ni'túun:

—M̄axáta-xíyá-mina' lá. Mbá xúgiáan'-má kajcháan'x̄u ḡij̄.

²⁹Ikú ikaa x̄abu bu'kūi, n̄inda'ḡa agu', ḡ'kūi n̄iṭo'oo ragáyúu awúún. Ndoḡo naguá'aan ndóo nismbátigoo náa inuu Pábló' jmaḡ Sílás. ³⁰Ikú ḡ'kūi n̄iḡuwíin ni'túún:

—X̄abu wanii, ndíí lá gí'maa maṇi, mu dí maḡríñ̄u' rá.

³¹Ikú ikiin nitáán:

—Ataniṁbaa' xtayáá Anulú Jesukrístó, mu dí maḡríñ̄aḡ' ikáán, xú'kūi-má maḡkáwíin x̄abu bu kúwá náa gu'wáa'.

³²A'kūi-má nitáán dí ajngóo Anulú. Ikaa, xú'kūi-má mbá xúguíin' x̄abu bu kúwá-má náa go'wóo nidxawíin. ³³Ikaa-má mb̄ru'un rú'kūi ni'jiáan dí náa nikámbíñ̄u'. Ikú-má mbá nacha niwaaḡan gajmíi mbá xúguíin' x̄abu bu kúwá náa go'wóo. ³⁴Ikú x̄abu bu'kūi nijkaḡ kagūiin náa go'wóo, ḡ'kūi n̄igruigīiin m̄upi'su. Xú'kūi-má pú nidxuu gajmíi mbá xúguíin' x̄abu bu kúwá náa go'wóo, numuu dí nin̄imbúún kuyáá Anulú.

³⁵Ndoḡo nijs̄i, ḡ'kūi dí x̄abu ñajun' n̄ixunguīin' komesiú dí mutáan x̄abu bu nañawuun guéjuan' dí maríyaa' Pábló' jmaḡ Sílás náa guéjuaan'. ³⁶A'kūi dí x̄abu bu nañawuun guéjuan' ni'túun ajngáa rígi Pábló':

—X̄abu ñajun' niti dí maṇdoo m̄ugajnáḡ'la. Ikaa jngóo dí ḡugajnáḡ'-mála rá, xú'kūi-má símáá gú'guaa'la.

³⁷Xóo-má Pábló' ni'ti:

—Lá ngu'waa' kayuu' eñúú dí

murawáan'x̄u xá'. Dí n̄ixpajtiáan'x̄u wéñúu' náa inúú mbá xúguíin' x̄abu, dí ni-má túyáá mú dí gajkuun dí a'kúnx̄u. Skamá mangáan' ñajunx̄u x̄abu románó, n̄ixudáan'-máx̄u siekīi guéjuaan'. Xá'ni lá ngu'waa' kayuu' án. Gaguwá' m̄ijníi ikiin mu dí murawáan'x̄u.

³⁸Xóo-má komesiú niguún gútúún ajngáa rígi x̄abu ñajun'. Ikú ḡ'kūi pú nimíñ̄úú x̄abu ñajun' ndóo nidxawíin dí x̄abu románó ñajúún' bu'kūi. ³⁹A'kūi-má nigúún gútúún dí mun̄i mbaa ḡjkiuún. Xú'kūi-má nirawiin náa guéjuaan', mangaa-má nitúún dí maḡajnáá náa xuajin. ⁴⁰Ndoḡo nigájnaá náa guéjuan', ikú niguún náa go'wóo Lídiá. Ikí ndiñúú ḡngiunlú, ḡ'kūi-má nin̄i dí ma'n̄ij̄ símáá ḡjkiuún. Ndáwáá ḡ'kūi niguún.

17

Pábló' jmaḡ Sílás nigúnú náa Tesalónika

¹Nigúún ranújngúún xígíí náa xuajin Anfípol̄is jmaḡ náa xuajin Apolóniá, jndu nigúnú náa xuajin Tesalónika, náa ríga mbá gu'wá dxájkuun dríguún judíyó.

²Xóo-má Pábló', dí xóo-má na'ni kayuu', nijka náa dxájkiúún x̄abu judíyó. Mbá ajsú m̄bili, dí m̄bili nduyaa xuún' x̄abu, nijka ra'tá-mina' gajmíi dí na'tí ajngóo Anulú. ³Ni'túún majka' jmaḡ majiuyun' iyuy' Anulú, dí gajkuun dí gí'maa maḡañúu Krístó, xú'kūi-má gí'maa dí maḡḡabīi náa majiuyun' bu nikáñúú. Xígi e'túún:

—Jesús bu naṭanla jmaḡ numuu xúgūi, ikaa ñajuun' Krístó.

⁴Sikuiin x̄abu judíyó nin̄imbúún,

xú'kuji-má nimbáxuyun gajmiúú Pábló' jmaá Sílas. Ikaa-má ninj xabuy griégó by mbiliin mangiin, by nunj mbaa-má Anulú, xú'kuji-má ninj mangiin mbiliin gu'yu by gí'doo numúú. ⁵Xóo-má xabuy judíyó by nanguá ninimbúún, nixígúun, nigimbíin sikuiin xabuy by ramíjín' by ngruiguun naskúún náa káyí, ninj dí matujxuyun magigiin xabuy xuajin. A'kuji dí mbá nacha, ajndu xa' kayuu' nigúún náa go'wóo Jasón, mu dí muriyaa' Pábló' jmaá Sílas náa inuu mboó. ⁶Muyú dí nanguá nixkamii, ikaa jngóo nriyaa' Jasón, nigúún ruxmajtaa gajmíi-má sikuiin angiyunlú ajndu náa inúú xabuy ñajun'. Xígí ndxa'wá xabuy:

—Kúwíin xabuy by nunj-ngawíin xabuy mbá xúguíí' numbaa', xú'kuji-má niguwá' mangaa jndu gíi. ⁷Xabuy bu'kuji nisgujuiin Jasón náa go'wóo. Mbá xúguíin' bu'kuji séni-mbáníí xtángoo drígóo Sésar, numuu dí nuti dí xtáa imbaa xabuy ñajun' mbaa by mbilyuu Jesús.

⁸Ndóo nidxawíin ajngáa rú'kuji xabuy xuajin jmiúú xabuy ñajun', a'kuji dí mbá sa'wáá ninj. ⁹Ikú ninj dí majxná bújkaa Jasón gajmíi i'wíin', a'kuji-má niníñuyú'.

Pábló' jmaá Sílas niguá'nú náa xuajin Beréa

¹⁰Ndóo dí ni'ni-má krína, a'kuji dí angiyunlú nixunguaan' Pábló' jmaá Sílas dí magúún mbá nacha náa xuajin Beréa. Dí ndóo niguá'nú ikí, ikú nityu'uyun náa gu'wá dxájkuun dríguún judíyó. ¹¹Ikiin pú itáan míjían' ajkiyún ke xóo by kúwíin náa xuajin Tesalónika. Ikaa jngóo dí mbá kañii' ajkiyún nudrigú

ajngáa nuxi', xú'kuji-má sejsíí mbili enj-gajmaá iyuyú' ajngóo Anulú, mu dí mbuyáá mú dí gajkuun dí najui'sngúún. ¹²A'kuji dí pú mbiliin xabuy judíyó ninimbúún kuyáá ajngóo Anulú, xú'kuji-má ninimbúún mangiin gu'yu griégó by pú gí'doo numúú, mangiin-má pú mbiliin xabeka. ¹³Ndóo nidxawíin xabuy judíyó by kúwá náa Tesalónika, dí náa Beréa mangaa nítá-rá'a Pábló' ajngóo Anulú, ikú nigúún ikí, xú'kuji-má ninj-ngawíin xabuy mbiliin dí myndxa'wá ikí mangaa. ¹⁴Muyú dí mbá nacha angiyunlú nixy'maa Pábló' ma'ga mboó náa lamáa. Xóo-má Sílas jmaá Timotéó niguanúú náa xuajin Beréa. ¹⁵By nigúún kuyaa' Pábló', nigúún kuyaa' xígíí náa xuajin Aténás. Ndáwáá bu'kuji niguwáán' kuyúuy ajngáa dí miltáán Sílas jmaá Timotéó dí magúún mbá nacha, mu dí muxkamaa Pábló'.

Pábló' na'sngáa náa Aténás

¹⁶Ndóo dí xtáa gí'tuyun Pábló' náa Aténás dí ma'kanú Sílas jmaá Timotéó, pú nijmáa ajkiyun ndóo ndi'yoo dí pú mbiliin xándú kúwíin náa xuajin rú'kuji. ¹⁷Ikú a'kuji na'tí-míjíná gajmíi xabuy judíyó náa gu'wá-má dxájkuun dríguún, gajmiúú i'wíin' by nunimbaa-má Anulú. Xú'kuji-má mámbá mbili na'tí-míjíná gajmíi náa xuáá by nagu'wá' ikí. ¹⁸Sikuiin xabuy by nunj-gajmaá dí gisngáa dríguún epikúreó, jmaá-má by nunj-gajmaá gisngáa dríguún estóiko, niti-míjíná gajmiúú Pábló'. Xóo-má sikuiin nuti:

—Díí eyoo gátí xabuy by na'tí

wéñúu' bu'kuj rú'.

ǀ'wíjǀn' nuti:

—Xóo bu na'tí-rá'a jmaǵa numúú
ǀ'wíjǀn' diúy ka'nii.

Nuti rú'kuj numuu dí na'tí-rá'a
ajngáa nuxǀ' Pábló' jmaǵa numuu Jesús,
xú'kuj-má jmaǵa numuu dí xóo ñingǵabǀj-
má. ¹⁹ǀ'kuj niguwá' kuyǵa náa nutáán
Areópago,[[—]] ikú nitáán:

—Lá mǵandoo mbyǵǵaxu díí ñajuun'
dí narasngáa rá. ²⁰Xóo mbrútu wáa
ewáán dí naratúnxu eyǵa. Ikaa jngóo
nanduxu mbyǵǵa díí eyoo gá'tí ajngáa
rú'kuj.

²¹Numuu dí xúguíjǀn' xǵabu bu náa
Aténás jmaǵa ǀ'wíjǀn' xǵabu bu naguwá'
ikí, ndǵa-má dí jmbǵa dí nunǀ, ndoó-má
dí nuta-mijná jmaǵa-má dí nudxawíín dí
nuxǀ'.

²²ǀ'kuj dí Pábló' ñiwǵijǀ tumbǵa náa
majǵiúún' xǵabu náa Areópago, ikú nǀtí:

—Xǵabu wanii náa Aténás, ndǵyoo
dí pú nunǀmbánǀí mbá xúguíí' dí náa
wǵijǀ ajkǵianla. ²³Numuu dí náa nijká
ranójngo', ǵ'kuj-má ndǵyoo náa nǵta-
káñúú diúy drǵgála, xú'kuj-má ñixkamaa
mbá náa kǵama ajngáa dí na'tí: <Náa
nǵ'tá-káñǀí diúy bu ñanguá ñǀ'níǀ'>. Ikaa
bu nunǀmbǵa ikáǵan'la, skamá ñanguá
ñǀ'níǀ'la, ikaa Anǵlú bu'kuj bu ñǵtanla
jmaǵa numuu ikúún.

²⁴>Ikaa Anǵlú bu ñǀ'ni numbaa'
jmaǵa-má mbá xúguíí' dí rǵgá-má ikí,
ikaa na'tá-ñájuun' meku jmaǵa kǵbǵa'.
Ñanguá xtǵa náa gu'wá dí nunǀ xǵabuú,
²⁵ni-má sé-'yóo' dí mǵxtambáyǵí gúnǀ
xǵabu numbaa', dí xóo mǵ'tá dí ndayóo'.

Numuu dí ikaa-má na'ni dí mby'ya,
xú'kuj-má najxnúlú xǀ', mangaa-má
najxnúlú mbá xúguíí' dí ndayúlú.

²⁶>Mbáwǵí-má xǵabu ñǀ'ni jmaǵa mbá
xúguíjǀn' enii xǵabu, mu dí mǵkǵwá inuu
mbá xúguíí' numbaa'. Xú'kuj-má bapa
niniñuu' dí nguátá mǵayǵu' mǵrǵgá
xǵjǵúún, mangaa-má niniñuu' náa
jmbǵrǵgǵa ndawoo jmbañúú'. ²⁷Anǵlú ñǀ'ni
rú'kuj mu dí mbyǵáǵ' ikaa, ma'ni-má dí
xú'kuj mǵandoo muxkamaa, skamá kǵá'
muxkangaa. Gajkuun-má dí Anǵlú
ñanguá xtǵa sínguán' dí náa mámbáa
sáa ikáán'. ²⁸Numuu dí jmaǵa majǵiúún'
ikaa ndǵ'ya, xú'kuj-má dí ñǵ'bañáá',
mangaa-má dí kuwaa. Xóo-má niti
sikuiin xǵabu bu ñǵmǵñúú náa ikáǵan'la:
<<Xǵabu ejǵn-xǵínǀí' ikaa ñajunlú>>. ²⁹Mú
dí náa Anǵlú ñajunlú, rǵgǵ'maa dí
mǵmǵijná dí Anǵlú ñajuun' xóo mbá
ǵjuǵan' mǵjǵmǵ' dí mbi'yuu óró o xóo mbá
ǵjuǵan' mi'xá dí mbi'yuu plátá, o xóo
mbá isí bu'. Xúguíí' rú'kuj nunǀ mǵjǵáán'
xǵabu xóo dí ñǵkǵmǵúú ikiin. ³⁰Xóo-má dí
nákǵ wǵjǵúú', Anǵlú ñǀ'ni mbǵa ǵjǵiúún
ka'ñúú xǵabu bu nunǀ xúguíí' rú'kuj,
numuu dí séyáá dí enǀ. Mǵú dí xúguj
rá, Anǵlú na'tá-ñájuún' mbá xúguíjǀn'
xǵabu náa mbá xúguíí' numbaa', dí
mǵtangǵa ǵjǵiúún náa ikaa. ³¹Numuu dí
Anǵlú nigǵí'-má mbá mbi'i dí mǵ'ni
mbánúu numúú xǵabu jmaǵa dí gajkuun.
Mǵ'ni rú'kuj jmaǵa majǵiúún' xǵabu bu
nirǵǵǵa', numuu dí ndóo ñingǵabǀj xǵabu
bu'kuj, nisngǵjmúú mbá xúguíjǀn' xǵabu
dí gajkuun dí ikaa-má nirǵǵǵa'.

³²Ndóo nidxawíín jmaǵa numuu dí
ñangǵbǀín bu níkáñúú, ǵ'kuj sikuiin

njsijmaa Pábló'. Xóo-má i'wíjn' niti:

—Mudxawaan'-máxu jmba mbi'i jmaḡ numuu dí niratá-má rígi.

³³A'kuji dí Pábló' nigájnaḡ náa numuú xabu bu'kuji. ³⁴Xóo-má sikuiin bu ninjmbúún, ikiin nimbáxuyun gajmiúú Pábló'. Mbáa bu xabu bu'kuji mbi'yuu Dionísio, bu ñajuun' mangaa náa Areópago, mangaa-má ni'nimboḡ mbáa a'gu bu mbi'yuu Dámaris, xú'kuji-má i'wíjn' xoó.

18

Pábló' najka náa Koríntó

¹Ndáwáa dí ndóḡ ninójnḡoo-má rú'kuji, Pábló' nigájnuu náa xuajin Aténás, nijka náa xuajin Koríntó. ²Ikí nixkamaa mbáa xabu judíyó bu mbi'yuu Akílá, bu na'ka náa jmbaa' Póntó. Ra'kuún-má xíjkoó nigájnaḡ ni'kaḡ náa jmbaa' Itáliá jmaḡ Prisíla bu a'giyu-má, numuu dí Kláudio, bu xabu ñajun' mbáa, ni'tá-ñajun' dí maḡajnáa mbá xúguíjn' xabu judíyó náa xuajin Rómá. Ikaa jngóo nijka Pábló' gáñúú, ³numuu dí ikaa-má ñajun' e'ni mangaa xóo-má dí nunj ikiin. Ikí-má niguanúu, mbóo niñajun' gajmíi, numuu dí xabu bu'kuji naḡañúú nunj gu'wá xtiin. ⁴Xú'kuji-má mámba mbi'i dí nduyaa xúún', najka Pábló' náa gu'wá dxájkuun dríguún xabu judíyó. Ikaa na'túún dí ma'wiji a'kiyún xabu judíyó, gajmiúú xabu bu rañájúún' judíyó.

⁵Ndóḡ dí Sílás jmaḡ Timotéo nigájnaḡ náa Masedónia niguwáán' náa Koríntó. A'kuji dí Pábló' nigí-mina'-má dí

ndóḡ ajngóo Anulú ma'tá-rá'a, xú'kuji-má dí ma'túún mbájmbuu xabu judíyó dí Jesús ñajuun' Krístó. ⁶Muú dí ikiin nirikáa, xú'kuji-má nita-xkawijj'. A'kuji dí Pábló' nixprígúu xtiñúu, ikú ni'túún:

—Mú dí Anulú na'ni-mínáa', a'kánla-má ikáan'. Nánguá-má a'kún' ikúún. Dí xúguj rá, ma'gá rañuy xabu bu rañájúún judíyó.

⁷Ikú ndóḡ nigájnaḡ ikí, nijka náa go'wóo mbáa xabu bu mbi'yuu Jústó,[[Siku iyuu' griégó dí wayuu na'tí dí <Tísio Jústó> mbi'yuu xabu bigi.]] bu kriḡaa náa mijngii gu'wá dxájkuun dríguún judíyó. Ikaa ñajuun' mbáa xabu bu namíñúu ka'yoo Anulú. ⁸Xú'kuji-má Kríspó, bu kayá edxuy náa gu'wá dxájkuun dríguún judíyó, ni'nimboḡ ka'yoo Anulú gajmíi mbá xúguíjn' bu kúwá náa go'wóo. Xú'kuji-má mbi'iin xabu koríntó nudxawíin, a'kuji nunjmbúún, xú'kuji-má nunaa. ⁹A'kuji dí Anulú ni'túun Pábló' dí ndi'yoo xígi jmaḡ iduu dí mbu'un: <<Xámíñaa', aratá ka. Xá'ni wíi rawaan', ¹⁰numuu dí ikúún xtáa jmaḡ nindxaa'. Jndu nimbáa ndawaa sáa gá'ngoo dí ma'ñaa' dí ramíján', numuu dí gú'díin mbi'iin xabiú' náa xuajin rígi.>> ¹¹Ikí-má niguanúu Pábló' mbá sigu' tiku, ni'sngáa ajngóo Anulú.

¹²Muú ndóḡ Galión ñajuun' xabu ñajun' náa jmbaa' Akáyá, a'kuji nigjmbíin xabu judíyó, nigj'duun gajmiúú Pábló', a'kuji nigúún kuyaa náa gu'wá-ñajun'. ¹³Ikú niti:

—Ikaa xabu bigi na'ni-ríjijn' xabu dí

munj mbaa Anulú, dí ra'kaa xoo dí na'tí xtángoo.

¹⁴Inu-má magí'duyú ma'tí Pábló', ndóo dí Galión ni'túún xabu judíyó:

—Ikáan'la xabu judíyó, mú dí ríga mbá dí gakij, o imboo' a'ká dí pú mbaa bu', xtáa-má madxawuun dí mutanla.

¹⁵Muyú numuu ndayoóo dí ndoo-má ajngáa jmaa mbiñúú xabu ñajuun', xú'kuj-má jmaa xtángoo drígála. Ikaa jngoo gunimbáníí-má ikáan' ikaa, numuu dí síyó' gáku'dá-mina' a'kuj jún.

¹⁶Ikú dí nixkawíin náa gu'wá-ñajuun'. ¹⁷A'kuj dí mbá xúguíin' xabu niruuaa Sóstenes bu kayá edxuyú náa gu'wá dxájkun drígyún judíyó. Ikaa xabu bigj nijxnáa náa inuu gu'wá-ñájún'. Xoo-má dí Galión rá, nanguá-má ejxná-miéjuun' mbá kayuu' dí nunj.

Pábló' natangaa náa Antiokíyá

¹⁸Xoo-má Pábló', niguanúu mbayuyú' mbi'i xoo náa Koríntó. Ndáwáa ni'tá-ngawúún angiyunlú. A'kuj nijka gájngúun mbá rguwa' dí ma'ga náa jmbaa' Síriá, mangaa-má Prisíla jmaa Akíla nijka gajmíi. Náa Senkréa, náki xoo séjngúun náa rguwa', a'kuj ni'da rangí' edxuyú Pábló', numuu dí ríga dí nikuda-mina' náa inuu Anulú. ¹⁹Ndóo nigúnú náa xuajin Éfeso, ikú niniñuu' Prisíla jmaa Akíla, a'kuj ni'to'oo náa gu'wá dxájkun drígyún judíyó mu dí ma'tá-mina' gajmíi.

²⁰Xoo-má xabu bu'kuj nita-káñíí dí maguanúu xoo imba nguátá mbi'i jmaa nindxuyún, muyú dí ikaa nanguá nindoo.

²¹A'kuj ni'tá-ngawúún jmaa ajngáa rígi:

—Pú ndayóo' dí majxtáa náa ma'ni

ndxaa náa Jerusalén. [[Ríga siku iyj' griégóo dí wayuu náa séltí <<Pú ndayóo' dí ... ndxaa Jerusalén.>>]] Imba ndáwáa ma'kaa' gáyala bujúu', mú dí Anulú nandoo.

Ikú nijnguáan rguwa' náa Éfeso, nigájnuu nijka. ²²Ndóo nijkanú náa xuajin Sesaréa, ikú nijka gárajxín bu nujimbíin nunj-gajmaa náa Jerusalén. Ndáwáa nijkaa náa xuajin Antiokíyá. ²³Ndóo dí ni'ni-má mbayuyú' mbi'i nijxtáa ikí, ikú nigájnaa, nijka-rajngro'oo mámba-má xú'kuj xuajin náa jmbaa' Galásiá jmaa náa Fríjiá, na'ni dí mudaa siekij mbá xúguíin' bu nunj-gajmaa.

Apólós na'sngáa náa Éfeso

²⁴Náa Éfeso ni'kanú mbáa xabu judíyó bu mbi'yuu Apólós, bu na'ka náa xuajin Alejandríyá. Ikaa ñajuun' mbáa xabu bu pú nda'yoo, xú'kuj-má namanuu míjián' iyuyú' ajngoo Anulú. ²⁵Ikaa xabu bigj nijui'sngáa náa kamboóo Anulú, xú'kuj-má jmaa mbá xúguíí' siekij na'sngáa jmaa numuu Jesús, skamá kaá' namanuu dí ká'nii nisúwíin xabu Juán. ²⁶A'kuj nigí'duyú ni'tí jmaa mbá gakij ajkiyún náa gu'wá dxájkun drígyún judíyó. Ndóo ni'dxuun Prisíla jmaa Akíla dí ni'sngáa, a'kuj ni'iyaa' kaníí, ikú nitáan xoo dí pú ká'nii e'tí ajngoo Anulú. ²⁷A'kuj ikaa nindoo ma'ga náa jmbaa' Akáyá, ikú angiyunlú nitáan dí míjián'-má ma'ga. Xú'kuj-má ninj iyj' dí ma'ga náa inúu bu nunj-gajmaa ikí, mu dí muryuufí míjián'. Ndóo nijkanú Apólós náa Akáyá, pú mbaa nimbáñúu bu ninimbúún-má jmaa xtamínuyú' Anulú.

²⁸Numuu dí pú gakiḵi ajkiyūn ni'tí inuu-
mboḡ dí ragáḵkuun dí nuti xābū judíyó,
dí náa nānguá nindoo munḵi gaduun',
ndóḡ nisngáḵmúú náa iyūyū' ajngóo
Anulú dí Jesús najuun' Krístó.

19

Pábló' najkanú náa Éfeso

¹Ndóḡ dí Apólós xtáa náa xuajin
Koríntó, xóo-má Pábló' nijka rajngro'oo
xuajin dí triḡa náa kúbá sídán'. Ndawáá
ni'kaa náa Éfeso, ikí nixkamii sikuiin bu
nunḵi-gajmaḡ ajngóo Anulú. ²Ikú
nirajxūyūn:

—Lá niḵiḡuḵi-má bu Xuū' Anulú
ndóḡ niḵiḡimbala rá.

Ikú ikiin niti:

—Túdxawíinxū mbá kayuu' mú dí
xtáa Xuū' Anulú.

³Ikú ni'tí:

—Ká'nii lá niḵnaḡ' ikáan' nu.

Ikú ikiin nigoo':

—Niḵnáḡ'xū xóo-má dí nisúwíin xābū
Juán.

⁴A'kuḵi ni'tí Pábló':

—Juán nisúwíin xābū mu dí
maḵujmaa dí nitangaa ajkiyūn náa inuu
Anulú, xú'kuḵi-má ni'túún xābū xuajin dí
munḵimbúún kuyáá bu ma'ka-má
ndawáá náa kidxuu'. Ikaa bu'kuḵi najuun'
Jesús.

⁵Ndóḡ nidxawíin rú'kuḵi, ikú ninaa
jmaa majiūyūn' mbi'yuu Anulú Jesús. ⁶Ikú
ndóḡ Pábló' nixkrámá' náa edxūún xābū
bu'kuḵi, ikú niḵdriguḵi Xuū' Anulú. A'kuḵi

niti i'wá' ajngáa, xú'kuḵi-má nirawí-jngaa
ajngóo Anulú. ⁷Na'ni xóo mbá guwíin'
ijma wáa xābū bu'kuḵi dí mbá xúgúin'.

⁸Mbá ajsú-igūn' Pábló' nijka ra'tí
jmaa mbá gakiḵi ajkiyūn náa gu'wá
dxáḵkuun dríguún xābū judíyó. A'kuḵi
na'tá-míjná gajmí mu dí ma'wíjī ajkiyūn
kuyáá dí na'tí-ñájun' Anulú. ⁹Muú ninḵi
gújku' ajkiyūn sikuiin, nānguá
ninḵimbúún, xú'kuḵi-má nita-wéñíí'
kambaa ajngóo Anulú náa inúú mbi'iin
xābū. Ikú Pábló' niríyā-mina' náa xābū
bu'kuḵi, xú'kuḵi-má niguwíin kaníí bu
nunḵi-gajmaḡ. Ikú nijka ra'tá-míjná gajmí
mámbá mbi'i náa gu'wá na'sngáa xābū
bu mbi'yuu Tiránó. ¹⁰Xú'kuḵi ka'nii ni'ni
dí mbá ajmaḡ sigū' ikí, ikaa jngóo dí mbá
xúguḵin' xābū bu kúwá náa jmbaa' Ásiá,
xóo-má xābū judíyó gajmiúú xābū
griégó, nidxawíin ajngóo Anulú Jesús.

¹¹Xú'kuḵi-má Anulú ni'ni mbaḡ
smama jmaa majiūyūn' Pábló'. ¹²Ajndu
xtíin dí nijmuu-má Pábló' nagúún
kudúún náa inúú bu nandoo káñúú,
a'kuḵi dí na'niḵi ajkiyūn, xú'kuḵi-má jndu
gíñá-xkawíin' nagájnaá náa xuñúú'.

¹³Muú sikuiin judíyó, bu ngruḵiguūn
naxkawíin gíñá-xkawíin' náa xābū,
nindúún majmúú mbi'yuu Jesús dí
muxkawíin gíñá-xkawíin'. A'kuḵi niti:

—Nuḵa-ñájuanla dí muḡajnaá' jmaa
siekiyū Jesús, bu na'sngáa Pábló'
numuu.

¹⁴Ikaa rú'kuḵi ninḵi mbá juiin eḵiḵin
mbáa xābū judíyó bu mbi'yuu Eskéba,
bu ñajuun' xābū edi dríguún dxajkuun.

¹⁵Muú dí gíñá-xkawíi' nigoo':

—Nan̄i'níi'-má Jesús, xú'kuj-má ndayoo sáa ñajuun' Pábló'. Sáa lá ñajuanla ikáan' rá.

¹⁶A'kuj dí x̄abu bu gí'daa giñá-xkawijj' n̄ikijxij náa inúu ikiin dí ni'ni ngawúun', xú'kuj-má itáan ni'ngoō ikaa ke xóo ikiin. A'kuj dí imbrángiín' nigájnúú ragáñúú náa gu'wá rú'kuj.

¹⁷Mbá xúguíin' bu kúwá náa xuajin Éfeso nidxawíin' dí xú'kuj ka'nii niríga. Xóo-má x̄abu judíyó jmiúú x̄abu griégó, mbá xúguíin' nimíñúú, xú'kuj-má ndiya-majkuíi' mbi'yuu Anulú Jesús.

¹⁸A'kuj dí pú mbi'in bu ninimbúún kuyáa Anulú, naguwá' runi-majpúu inuu-mboō mbá xúguíi' dí ramíjián' ninj.

¹⁹Xú'kuj-má mbi'in x̄abu bu nunj xawan jmaa kagu, naguwá' kudúún iñuú' n̄isikaa náa inúu mbá xúguíin' x̄abu. A'kuj n̄iriyaa' nguátá gí'doo numuu iyj' rú'kuj, ikú ndiyáa' dí na'ni mbá ajm̄askiñú' guwá' míi bújkaa ajuan' mi'xá.

²⁰Xú'kuj ka'nii nagúún runimbúún itáan mbi'in x̄abu dí ajngóo Anulú, numuu nakujmaa dí itáan gí'doo siekij ikaa.

²¹Ndóo niémbá ninójngoo xúguíi' rú'kuj, a'kuj dí Pábló' nigí-mina' ma'ga náa Jerusalén, muú ginii ma'ga ranójngoo náa jmbaa' Masedóniá jmaa náa jmbaa' Akáyá. Xú'kuj-má ni'tí: <<Ndáwáa' ndóo niémbá nijxtáa'-má náa Jerusalén, a'kuj gí'múú dí ma'gá náa Rómá mangaa.>> ²²A'kuj niku'maa Timotéó jmaa Erástó, bu narugua-mbayíi'-má, dí magúún náa Masedóniá. Xóo-má ikaa niguanúu xóo imbá nguátá mbi'i wáa náa jmbaa' Ásiá.

Mbá sa'wáa ríga náa Éfeso

²³Ikú dí mbi'i rú'kuj pú nigigiin x̄abu jmaa numuu kambaa ajngóo Anulú.

²⁴Ajngáa rígi nigí'duyú mbáa x̄abu bu mbi'yuu Demétrio bu nañajuun' ajuan' mi'xá. Ikaa x̄abu bigj na'ni-wíi gu'wá dxájkuun síjkiin' xtj'kuu náa naguma mbaa Diáná, [[Bu Diáná, náa ajngáa griégó mbi'yuu <<Artemísá>>]] xú'kuj-má pú mbaa wéñúu' bújkaa nuda' bu nañajun' gajmíi. ²⁵A'kuj Demétrio nigímbiín-má bu'kuj gajmiúú-má i'wíin' x̄abu bu ikaa-má ñajun' nunj. Ikú ni'túún:

—X̄abu wanii, nduyaa'la dí ñajun' dí nu'nj, míjián' nakánulú jmaa bújkaa.

²⁶Ká nduyaa'la dí x̄abu bu mbi'yuu Pábló' dí pú mbi'in x̄abu nari'kuu xóo n̄undx̄a'wá-míjina' náa xuajin Éfeso, xú'kuj-má mbá xúguíi' náa jmbaa' Ásiá. Na'túún dí ra'káa diúu ñajúún' xtj'ku bu nagumii jmaa ñawúún' x̄abu. ²⁷Pú gamíi dí ma'ni gámbaa ñajun' dí nu'nj, mangaa-má gamíi dí gu'wá dxájkuun drígóo diúu Diáná, bu nunj mbaa-má x̄abu náa jmbaa' Ásiá, jmaa-má mbá xúguíi' numbaa', dí na'xági'doo numuu, xú'kuj-má dí na'xúya-majkuíi'.

²⁸Ndóo nidxawíin' ajngáa rú'kuj, ikú ra'káa táan niki'níi, a'kuj xígi niti:

—jPú mbaa Diáná drígóo xujjunlú Éfeso!

²⁹Ikú mbá sa'wáa ninj x̄abu xuajin, a'kuj nirtuwiin Gáyó jmaa Aristárkó, bu naguwá' náa jmbaa' Masedóniá, bu ngruigoo-má gajmíi Pábló'. Ikiin bu'kuj nigúún kudiin náa inuu-mboō. ³⁰Xóo-má

Pábló' nindoo dí magajnúu gá'túún x̣aḅu xuajin, myú dí by nuni-gajmāa ajngóo Anylú n̄anguá n̄in̄iñaa' dí magajnúu.

³¹Xú'kūj-má sikuiin x̣aḅu ñajun' by kúwá ikí-má náa jmbaa' Ásiá, by nambáx̣uy-má gajmíi Pábló', n̄ix̣ynguan' ajngáa inuu nita-káñíí dí xá'ga náa inúú x̣aḅu by kajchúún r̄undx̣a'w̄a a'kūj. ³²Mámbá dí ndx̣a'w̄a x̣aḅu. Sikuiin ndx̣a'w̄a rígi, i'wíin' īmba dí ndx̣a'w̄a, numuu dí nijngaa edxuún. Xóo-má by itáan mbiliin rá, ni séyáá díi numuu nigimbíin ikiin. ³³A'kūj dí náa majiyún' by mbiliin, x̣aḅu judíyó n̄iriyaa' mbáa by mbilyuu Alejándro dí mawiji maltí náa inúú mbá xúguíin' x̣aḅu. A'kūj dí Alejándro ni'ni ñawúun' dí munj wíí, mu dí mandoo maltá-mbáa náa inúú x̣aḅu xuajin.

³⁴Ndóo ndiyáá dí x̣aḅu judíyó ñajuun', a'kūj dí mbóo mbá'ndu' n̄indx̣a'w̄a, xóo mbá ajma órá wáa:

—iPú mbaa Diána drígóo xujunlú Éfeso!

³⁵A'kūj dí x̣aḅu by na'ni iyí' náa gu'wá-ñajun', dí ndóo n̄i'ngōo ni'ni dí munj wíí x̣aḅu, ikú n̄ití:

—X̣aḅu Éfeso, sáa lá x̣abíj sélyoo dí xujunlú Éfeso nuñawaan gu'wá dxájkuun drígóo diúy Diána by pú mbaa, xú'kūj-má nuñawaan x̄t̄i'kyú dí n̄ikajtaa náa meku[[<<Júp̄it̄er>> pú e'tí náa iyuy' ajngáa griégó.]] rá. ³⁶Gajkuun-má dí xándoo mu'n̄i-gaduun' rú'kūj, myú ndayóo' dí munj wíí, xú'kūj-má m̄ax̄un̄j mba'-munj' dí túmíjná míjián'. ³⁷Numuu dí x̣aḅu bigj by niguwa' k̄ydiin gīj, ndaa dí xkawí' ninj náa gu'wá dxájkianla, ni-má n̄anguá niti-numáa

diúy drígála. ³⁸Mú dí Demétrio xú'kūj-má by nañajun' gajmíi guá'dáa jngáa gajmiúú mbáa x̣aḅu, ikaa jngóo ríga mbili dí magúún, xú'kūj-má kúwijn x̣aḅu ñajun' mu dí munj-mbáníí. Ikí gágúún gúxruiga-mijn̄a xú'kūj xá. ³⁹Mú dí ríga īmba dí muxruígá, ḡaguwa' náa dí nagimbíin x̣aḅu ñajun', ikí gáguma-mbáníí dí m̄ut̄a. ⁴⁰Numuu gamíi dí muxruigáán' náa inúú x̣aḅu ñajun' jmāa numuu dí niríga xúguj, xú'kūj-má ndaa kayuu' dí m̄ut̄a gá'ni jmāa numuu dí mbá sa'wáa ninj x̣aḅu.

⁴¹Ndóo niémbōo n̄itúún rú'kūj, ikú a'kūj n̄itá-ngawúún x̣aḅu dí maguún.

20

Pábló' najka náa jmbaa' Masedóniá jmāa náa Grésia

¹Ndawáa dí ndóo ninj wíí x̣aḅu, ikú nindxa'wúún Pábló' by nuni-gajmāa ajngóo Anylú. Ndóo niémbōo n̄itúún ajngáa dí ma'n̄ij̄ ajkiyún, a'kūj nigy-r̄i'liin n̄itá-ngawúún. Ndawáa nigájn̄aa dí ma'gaa náa jmbaa' Masedóniá. ²Ikú ndóo niémbá raríyaa' rajngro'oo náa jmbaa' rú'kūj, xú'kūj-má dí raká-táan n̄itúún ajngáa dí ma'n̄ij̄ ajkiyún angiyunlú, jndu a'kūj dí nijkanú náa jmbaa' Grésia. ³Ikí nijxtáa mbá ajsú-igun', a'kūj nigí-mina' dí majnguáan náa rguwa' dí ma'gaa náa jmbaa' Síriá. Myú n̄idxuun dí x̣aḅu judíyó nimbánúú dí m̄aryuuaa, ikaa jngóo n̄ikymuyú dí míjián' dí mbōo náa Masedóniá gá'gaa jmāa. ⁴A'kūj-má nigúún sikuiin x̣aḅu jmāa nindx̣uy jndu náa Ásiá: Sópater by

na'ka náa Beréa, Aristárkó jmaa Segúndó bu naguwa' náa Tesalónika, Gáyó bu na'ka náa Dérbé, mangaa-má Timotéó, xú'kuji-má Tíkiko jmaa Trófimo, bu ñajuún'-má náa jmbaa' Ásiá. ⁵Ikiin xabuy bigi ninújngúún nigúún gini, niguáltuyú náa xuajin Tróas. ⁶Xóo-má ikáan'xu, ndóo ninójngoo mbili dí nunj ndxaá dí na'pu xabuy páan dí nangua gí'doo dí nakáxi jmaa, ikú nigájnuxu náa xuajin Filípó, a'kuji nijngúxu rguwa'. Ndóo ni'ni wisu mbili nidá-míjnáa' gajmiúxu bu niguwa'-má bapa náa xuajin Tróas. Iki a'kuji niguanúxu mbá juan mbili.

Pábló' na'ta-ngawúún bu kúwá náa Tróas

⁷Timbá mbili dí ndayáa xmána nigimbíin[[Rígá siku iyí' griégó náa na'tí <<nigimbáan'xu>>].] mbá'ndu' bu nunj-gajmaa ajngóo Anulú dí muxpi'taa páan dí mupuy. Numuu dí imba-néjsuú magajnúu ma'ga Pábló', ikaa jngóo jndu tiku-ndu'un xoó na'sngáa. ⁸Xú'kuji-má pú mba'a agu' ríga nambili náa gu'wá rijmaa, dí náa kajchúún mbá'ndu'. ⁹Mbáa dxámá bu mbi'yuu Eutíko gí' náa bentánuy gu'wá. Múu numuu dí Pábló' pú mbayuy' ni'sngáa, a'kuji ikaa dxámá bu'kuji pú midu ni'gu, ikú nijxpátriguí jndu náa dí e'ni ajsú karngujxi gu'wá rijmaa jndu mbayí'í' nijxpátrigaa. Ndóo nijuxijí, a'kuji ndiyáa dí nikáñúu-má. ¹⁰A'kuji nikajtaa Pábló', nigí'ndutiga ndiyára'aa dxámá náa krigaa, ikú niti':

—Xámíñála, nda'ya-má.

¹¹Ndáwáa ndóo nisimáa, ikú nikuítáa páan ni'pi'su, a'kuji xoó nítúún

jndu nijsi, ikú-má nigájnúu nijka. ¹²Xóo-- má dxámá rá, nda'ya niguún kuyaa, a'kuji dí pú ni'ni símáa ajkiuún.

Nagájnaa Pábló' náa xuajin Tróas, najka náa xuajin Milétó

¹³A'kuji ikáan'xu bapa-má nijngúnxu náa rguwa' dí muguáxu náa xuajin Asón, numuu dí iki niwanúu dí mudá-míjnáa' gajmiúxu Pábló'. Xú'kuji-má ka'nii ni'ni numuu dí ikaa nindoo ma'ga jmbayuu' jndu iki. ¹⁴Ndóo nidá-míjnáa' gajmiúxu Pábló' náa xuajin Asón, iki nijnguáan náa rguwa jmaa nindxuy. A'kuji nijkuáxu náa xuajin Mitélé. ¹⁵Nigájnaa'xu iki, dí imba néjsuú nijkuánúxu náa ridoo jmbaa' dí gíwán' náa awúun lamáa dí mbi'yuu Kíyó. Xú'kuji-má imboó' mbili nijkuánúxu náa xuajin dí mbi'yuu Sámó. Dí imba mbili xoó, niwájúnxu mbáxnгаа náa Trogílió, a'kuji jndu imboó' mbili nijkuánúxu náa xuajin Milétó. ¹⁶Numuu dí Pábló' nigí-mina' dí xánójngoo náa xuajin Éfeso, ikaa jngóo xájiúu' náa jmbaa' Ásiá, numuu dí nimína' mú dí ma'ngoo majxtaa náa xuajin Jerusalén, náa ma'ni ndxaá dí mbi'yuu Pentekostés.

Náa Milétó Pábló' na'tí-ngawúún xabuy wanií Éfeso

¹⁷Ndóo xtáa Pábló' náa xuajin Milétó, a'kuji niku'ma ajngáa dí maguwa' xabuy wanií bu kuyá edxuún bu nagimbíin náa Éfeso, mu dí ma'tí-mína' gajmí. ¹⁸Ndóo niguwá'nú xabuy bu'kuji, ikú nítúún: <<Nduyaa-má ikáan'la dí

ká'nii n̄inj jmaꞥ nindxala dí mbá xuguíí' mbi'i, jndu náki timbá mbi'i dí n̄ito'ɔ' náa jmbaa' Ásíá. ¹⁹N̄ikruígú-mina' mbá kayuu' dí n̄inj ñajuun' Anulú, xú'kuj-má pú n̄imbija' mangaa. Mangaa-má mba'la gajmá dí ni'ka magí'nuu dí x̄abu judiyó nimíjná muñy'. ²⁰Xú'kuj-má nduyaa'la dí táni'ñúy' r̄aṭanla mbá xúguíí' dí mambáyála. N̄isngála náa inúu x̄abu mbi'iin, xú'kuj-má náa gu'wála.

²¹N̄asngúún x̄abu judiyó jmaꞥ-má x̄abu bu r̄a'kíin judiyó dí maṭangíin náa inuu Anulú, xú'kuj-má dí musiji ājkiyún náa Anulú Jesukrístó.

²²>Xóo-má xúguj rá, Xuy' Anulú na'tún' dí ma'gá náa Jerusalén, ni-má n̄anguá eyoo dí gágí'nu' ñú'úún.

²³Ndoó-má dí ndayoo dí mbá xúguíí' xuajin náa najká, najka ra'tún' Xuy' Anulú dí ikí māxuduun' guéjuaa', xú'kuj-má munj-mínúy'. ²⁴Jndu nimbá-má rú'kuj séjmú' e'ni jún, ni-má séngawíin' ājkiyún' kayá-míná'. Mbajka'-má gagi gámbó' ñajun' dí nanj, ikaa dí n̄igruígú náa Anulú Jesús dí maṭa-rá'la ajngáa nuxi' dí ñajuun'-má xtamínúy' Anulú.

²⁵Dí xúguj rá, ikúún ndayoo dí jndu nimbáa dí ikáan'la na'xá'yo', ikáan'la bu n̄isngála dí na'tí-ñajun' Anulú. ²⁶Ikaa jngóo dí mbi'i xúguj naṭanla dí n̄anguá gí'múú a'ká ikúún, mú dí mbáa dí ikáan'la ma'xakríyaa'. ²⁷Numuu dí ikúún tárka'u' nitáan dí maṭa-má'ánla dí nandoo Anulú munj. ²⁸Ikaa jngóo guñawun-míjnála ikáan'la, xú'kuj-má mbá xúguíin' āngiyunlú bu nāgimbiin. Numuu dí Xuy'-má Anulú n̄igruigáan' dí

mānindxala x̄abu wanii náa nāgimbiin nunj-gajmaꞥ ajngóo Anulú, xú'kuj-má Anulú-má ni'siwíin jmaꞥ e'diuu A'diío. ²⁹Numuu dí ndayoo-má dí ndóo gá'gá ikúún, a'kuj maṭuyun náa mājjanla ikáan' bu xóo iñá' namanguun' ka'nii, bu ma'xúnj mbaꞥ ājkiyún kuyala sáan' nāgimbáan'la nunj-gajmaꞥ. ³⁰Numuu dí náa mājjanla-má a'kuj maṭujxun x̄abu bu musngáa dí māndy'wa', mu dí magúún kudiin bu nunj-gajmaꞥ ajngóo Anulú. ³¹Ikaa jngóo gākuwaa xawii, ga'amá'aa' ājkiänla dí mbá ajsú sigu', mbi'í nbru'un tani'ñúy' r̄aṭa-mú'úun mámbáa sáa ikáan', skamá ni'ka gajmá dí jndu n̄imbija'.

³²>Ikaa jngóo dí xúguj rá, āngujn', nanj'ñála náa ñawúun' Anulú, xú'kuj-má nanj'ñúy' náa ñawánla ajngáa dí xtamínúy' Anulú mangaa. Numuu dí gí'doo siekij dí māga'náa'la jmaꞥ, xú'kuj-má ma'kánáa'la dí ka'yala gajmiála mbá xúguíin' bu nira'wíin-má Anulú. ³³Tániguy' dí māgó'dóo drígóo jndu nimbáa, ni-má ājuan' mi'xá, ni-má ājuan' mujmy', xú'kuj-má ni-má x'tíin. ³⁴Nduyaa' míjiänla-má mangáan' dí gajmaꞥ ñawún' niñajun' dí ndi'yá' mbá xúguíí' dí ndiyó' dí mājxtáa' jmaꞥ, xú'kuj-má dí ndiñúú' mangiin bu gajmí'. ³⁵Mbá xúguíí' mbi'i n̄isngála dí gí'maa muñajun', mu dí māndoo mumbáñúú' bu ndañúy'. Xú'kuj-má ga'amá'aa' ājkiänla ajngáa dí ni'tí Anulú Jesús: <Itáan gagi xtáa x̄abu bu najxná ke xóo bu nakánáa.> >>

³⁶Ndóo niémboo ni'tí ajngáa rú'kuj, ikú nismbatigoo ni'túun Anulú gajmíi

mbá xúguíjn' x̄əb̄u wanii bu'kuj. ³⁷A'kuj dí mbá xúguíjn' pú n̄imb̄ija', xú'kuj-má ndiya-r̄a'aa Pábló' n̄iḡi'ma rawúún' náa inuu. ³⁸Pú nijmáa ājkiuún ni'ni ajngáa dí ni'tí Pábló' dí jndu nimb̄i'su n̄axúyáá inuu. A'kuj dí nigúún gajmiúú jndu náa nijngúun r̄guwa'.

21

Najka Pábló' náa Jerusalén

¹Ndóo niémbúxu n̄it̄angáwu-mijnáxu gajm̄aa n̄indxuún x̄əb̄u wanii bu'kuj, ikú nijngúxu r̄guwa' nijkuá mbájb̄uxu x̄íḡí náa Kós. Xú'kuj-má dí j̄m̄bōo' m̄bi'li nijkuáxu náa Ródás, ikí a'kuj bujúu' nigájnuxu nijkuá náa xuajin Pátara. ²Ikí n̄ixkamaaxu mbá r̄guwa' dí najka náa jmbaa' Fenísiá, a'kuj nijngúxu nijkuá j̄m̄aa. ³Ndóo najkuá ranújnguxu, a'kuj ndiyaaxu Chípré. Ikaa n̄in̄i'ñáá'xu náa ñawún-xt̄i', nijkuá mbájb̄uxu náa jmbaa' dí m̄bi'yuu Síriá. Ikú nijkuánúxu náa Tíró, numuu dí ikí m̄akaj̄tāa siku dí kagu r̄guwa'. ⁴Ikí a'kuj n̄ixkamiixu bu nun̄i-gajm̄aa ajngóo Anulú. Mbá juan m̄bi'li niguanúxu ikí. J̄m̄aa majiyun' Xuu' Anulú nitáán Pábló' dí m̄axá'ga náa Jerusalén. ⁵Ndóo nijkanú ni'ni juan m̄bi'li, ikú nigájn̄aa'xu. Xú'kuj-má niguwá' mbá xúguíjn' x̄əbeka gajmiúú gu'ñúú, gajmiúú-má ējiuún mangaa nigúún nijkuá gajmiúxu jndu náa rawuun' xuajin. Ikí náa rawuun' lamáa a'kuj n̄is̄mbát̄iguxu dí n̄ita-káñíí Anulú. ⁶A'kuj ndóo niémbúxu n̄it̄angáwu-mijnáxu, ikáan' n̄isimuxu náa r̄guwa', xóo-má ikiin nitanḡín náa gu'wúún.

⁷Xóo-má ikáan'xu dí nigájnuxu náa Tíró nijkuánúxu náa xuajin Tolemáida, jndu a'kuj nánguá nijkuáxu j̄m̄aa r̄guwa'. Ikí n̄iraj̄x̄ín̄ anḡiunlú, xú'kuj-má niguanúxu mbá m̄bi'li gajmiúxu ikí. ⁸Dí j̄m̄bōo' m̄bi'li, nigájnuxu gajmiúxu Pábló' nijkuáxu náa xuajin Sesaréa. A'kuj nijkuáxu náa go'wóo Felípe bu na'tí-rá'a ajngóo Anulú, ikaa ñajuun' mbáa bu juiin. [[nota Échós 6.5]] Ikí-má niguanúxu náa go'wóo. ⁹Xú'kuj-má ikaa gí'diin ājkuj̄jn̄ guá'xee' bu xoó tánujun'. Ikiin nurawí-jngaa ajngóo Anulú. ¹⁰Ndóo ni'ni nguátá wáa m̄bi'li dí kúwáaxu ikí, a'kuj ni'ka mbáa x̄əb̄u bu na'ka náa jmbaa' Judéa. Ikaa x̄əb̄u bu'kuj m̄bi'yuu Agábó, bu n̄aguwí-jngaa ajngóo Anulú. ¹¹Ndóo ni'ka gá'yuxu, ikú niríya' sturiúun Pábló', niro'wóo rajkúu j̄m̄aa ñawúun'. A'kuj ni'tí:

—Xígi e'tí Xuu' Anulú: <<Xígi ka'nii gáxto'oo x̄əb̄u bu drígóo stúrúun rígi, xú'kuj-má mijxnáx̄ij̄i náa ñawúun' x̄əb̄u bu r̄a'k̄iín̄ judíyó. Ikaa rú'kuj mun̄i x̄əb̄u judíyó náa Jerusalén.>>

¹²Ndóo n̄idxáwínxu ikáan' rú'kuj, xú'kuj-má bu kúwíin ikí, a'kuj n̄ita-káñííxu Pábló' dí m̄axá'ga náa Jerusalén.

¹³Ikú nigoo' Pábló':

—Díí numuu dí n̄umb̄ija', xú'kuj-má nun̄i dí m̄ajmáa ājkiun' mangúún rú'. Numuu dí ikúún xtáa-má xawii, r̄a'káa ndóo dí m̄axto'ó', dí mangaa-má jndu m̄akañú' náa Jerusalén j̄m̄aa numuu Anulú Jesús.

¹⁴Numuu dí n̄anguá ni'nguxu gútáan

dí məxá'gá xá, ikú-má nini'ñáá'x̣u. A'kuj nitaanx̣u:

—Gə'ni-má xóo nandoo Anulú rá.

¹⁵Ndóo ninó'jngoo-má mbi'li rú'kuj, a'kuj nini mbání-míj'náx̣u nijkuáx̣u náa Jerusalén. ¹⁶Xú'kuj-má nigúún jmaə nindx̣ux̣u sikuiin x̣əḅu Sesaréa ḅu nuni-gajmaə ajngóo Anulú, xú'kuj-má niguwá' gajmiúú mbáa x̣əḅu ḅu mbi'yuu Mnasón. Ikaa x̣əḅu bu'kuj na'ka náa Chípré, ḅu wajiúu'-má e'ni-gajmaə. Náa gó'wóo ikaa wíj̣i dí mu'guánú ṃuɖaə x̣ujx̣u.

Nartuyiin Pábló' náa gu'wá dxá'jkuun mbəə

¹⁷Ndóo nijkuánúx̣u náa xuajin Jerusalén, pú gagi ṇidri'guáan'x̣u ang̣iunlú. ¹⁸Dí j̣mboo' mbi'li nijkuáx̣u gúyaa Jakóbó gajmiúx̣u Pábló', numuu dí ikí xtáə gajmíi mbá xúguí'j̣n' x̣əḅu wanii. ¹⁹A'kuj ndóo niémboo Pábló' nirajx̣i'j̣n, ikú ni'túún majkoo' mámbá dí ni'ni Anulú náa dí x̣əḅu ḅu ṛə'kíin judíyó jmaə majiuyun' ñajun' dí na'ni. ²⁰Ndóo ikiin nidxawíin rú'khuj, ikú nini mbəə Anulú. A'kuj nitáan:

—Lá natayáá rá, dxá'ju'. Pú mbi'iin wéñúu' x̣əḅu judíyó kúẉi'j̣n g̣i'j̣ ḅu ninimbúún kuyáá Anulú, xú'kuj-má mbá xúguí'j̣n' nuti dí ndayóo' dí mu'ṇi mbáníí dí na'tí xtángoo. ²¹Xóo-má ikáán, nawáán numaa' dí narasngúún xúguí'j̣n' x̣əḅu judíyó ḅu kúẉi'j̣n náa majiúún' x̣əḅu ḅu ṛə'kíin judíyó, dí məxúṇi-mbáníí xtángoo drígóo Moisés, numuu dí naratúún dí xágua'dáa sina' dijndi ejiyún. Mangaa-má naratúún dí nəxúṇi dí naguwá' ragúỵn' ruṇi x̣i'ñúlú wajiúu'. ²²Dí ḷá gú'ṇi rá. Gajkuun dí mbi'iin

x̣əḅu mag̣imbiin ndóo mudxawíin dí nidx̣a'. ²³J̣taán míj̣ián' maɖaṇi dí ṇuɖaan'x̣u. Kúẉi'j̣n g̣i'j̣ mbá a'jku'j̣n ang̣iunx̣u ḅu gí'maa dí muṇi mbaníí dí ṇix̣uɖa-mij̣na náa inuu Anulú. ²⁴Ayu' gajmiáa' náa gu'wá dxá'jkuun mbəə, mu dí muṇi mbáníí dí mag̣uma ka'wáan'la, xú'kuj-má ikáán gátaṇi numáa' dí majui'da rangí' edx̣uún. A'kuj dí xúguí'j̣n' x̣əḅu mbuyáa' dí ragá'jkuun dí nidxawíin jmaə numaa', numuu dí mbuyáa' dí mangáán nataṇi mbáníí xtángoo. ²⁵Xóo-má x̣əḅu ḅu ṛə'kíin judíyó ḅu ninimbúún, ikáan' ṇinix̣u mbá iỵi' dí ma'ga náa inúú dí na'tí dí məxúṇi mbáníí mbá xúguí'j̣n' xtángoo. Ndóo-má ṇiɖuyunx̣u dí xápú dí kixnájxi náa inúú xándú, ni-má xápú e'di, mangaa-má xápú xuñúú' x̣ujkú' ḅu kaxngáwuyun, xú'kuj-má xúnú' gajmiúú jmbəə a'gỵ u x̣əḅu.

Nuruguaə Pábló' náa gu'wá dxá'jkuun mbəə

²⁶A'kuj dí Pábló' nijka gajmíi x̣əḅu bu'kuj, dí j̣mboo' mbi'li, ndóo niémboo ni'ni ka'u-minaə' gajmíi, ikú ṇiɖo'oo náa gu'wá dxá'jkuun mbəə mu dí ma'tí náa mbi'j̣i gárámáa' mbi'li dí ṇiguma ka'wíin, xú'kuj-má nguáná pú gáxnájxi segejiuyun' mámbáa sáa ikiin.

²⁷Muyú ndóo nachoo' dí mara'máa' juan mbi'li, sikuiin x̣əḅu judíyó ḅu kúwá náa Ásiá ndiyáa' Pábló' náa gu'wá dxá'jkuun. A'kuj mbá-sa'wáa' nini mbá xúguí'j̣n' x̣əḅu, ikú ṇiruguaə Pábló'. ²⁸Ikú gaki'j̣ niti: <<X̣əḅu wanii Israél, garugua-mbáyúx̣u táan! Ikaa x̣əḅu bi'gi ñajuun' ḅu najka rajngro'oo mbá'jndi

xuajin na'sngáa dí na'tí numuu
 xuajiunlú, xú'kuji-má na'tí numuu
 xtángoo, jmaā-má numuu gu'wá rígi.
 Mangaa-má jndu xabū griégú nikudiin'
 náa gu'wá dxáikuun, xú'kuji-má
 tá'yamajkuu náa awúun dí masá'káan
 gii.>>

²⁹Niti rú'kuji numuu dí náki ginii
 ndiyáá Pábló' náa xuajin, dí jngruigoo
 jmaā Trófiimō bu xabū Éfeso, xú'kuji-má
 nijkuuú dí Pábló' nijka kayáa náa
 gu'wá dxáikuun.

³⁰A'kuji dí mbá xúguíin' xabū xuajin
 mbá sa'wáá ninj, ikú nigimbíin nijuguaā
 Pábló', xú'kuji-má nijxma-triyaa' rexaā
 náa gu'wá dxáikuun. A'kuji dí mbá
 nacha kayuu' niruguaā xkrugua.

³¹Xú'kuji-má kúwíin nugí-míjná dí
 muxiyáa, ndóo ni'dxuun bu na'tí-ñájúun'
 mbá kutunguiin xabū bu kuda ajuān', dí
 mbá xúguíin' xabū Jerusalén mbá
 sa'wáá kayuu' enj. ³²Ikaa xabū bu'kuji
 mbá nacha nigimbíin xabijj bu kuda
 ajuān' gajmíi-má bu nuti-ñájúun' mámbá
 siéntú xabū, nigáyúu nijka náa kajtiin
 xabū xuajin. Ndóo ikiin ndiyáá xabū bu
 na'tí-ñájun' gajmíi-má xabijj, ikú ninjñaa'
 rujxnáá Pábló'. ³³A'kuji ndóo nijkanú bu
 na'tí-ñájúun' xabū bu kuda ajuān', ikú
 ni'túun dí murtuwiin muru'waa jmaā
 ajma ñuñuu ajuān'. A'kuji nirajxi sáa
 xabíi ñajuun', xú'kuji-má díi ni'ni. ³⁴Muyú
 náa majjuún' xabū mbi'in a'kuji, mbá dí
 eti bigi, imba dí eti bu'kuji. A'kuji dí bu
 na'tí-ñájúun' xabū bu kuda ajuān'
 nanguá e'ni mikuro'oo kayuu' dí nuti,
 numuu dí mbá sa'wáá kayuu' enj. Ikaa
 ajngóo nijxná-ñájun' dí magúun kuyaa

Pábló' náa kajchúun-má ikiin. ³⁵Ndóo
 nijkanú náa adoo dí nasimúú jmaā,
 a'kuji dí xabū bu kuda ajuān' nijxijj
 rijmaā Pábló' nisimúú kuyaa, numuu dí
 namanguun' wéñúu' xabū bu mbi'in,
³⁶bu naguwa'-má kidxúun' ründxa'wā:
 <<Guxiyáa xi!>>

Pábló' na'túun xabū xuajin

³⁷Ndóo nagúun xígi maxudaā'
 Pábló' náa kajchúun xabū bu kuda
 ajuān', ikú ni'túun bu na'tí-ñájun':

—Lá mandoo mata-míná' jmaā
 nindxaa' mbáxnгаа rá.

Ikú xabū bu'kuji ni'tí:

—Lá namañaa' naratá ajngáa
 griégó rá'. ³⁸Lá rā'káa ikáan ñajuān'
 xabū Ejiptó bu ni'ni jngáa xijkoó gajmaā
 xabū ñájun', bu nijka-má náa jmbaa'
 mijxoo' gajmíi mbá ajku míi bu nuradín
 xabū rá'.

³⁹A'kuji dí Pábló' ni'tí:

—Ikúun ñájun' xabū judíyó, na'ká
 náa Társó, xuajin dí pú gí'doo numuu
 náa jmbaa' Silísiá. Atasíñú' táan dí
 matuun xabū xuajin bigi.

⁴⁰Ikú xabū bu'kuji niniñuu' dí ma'tí.
 A'kuji nijwiji Pábló' náa adoo dí náa
 nasimúú jmaā xabū, ikú ni'ni ñawúun' dí
 munj wíi xabū. Ndóo ninj wíi kayuu',
 ikú ni'túun jmaā ajngáa ebréo:

22

¹—Angujn' xú'kuji-má xabū wani,
 gudxawíin xúguj dí matambáyí-mina'
 náa inala.

²Ndóo nidxawíin xabū dí Pábló'

na'tí ajngáa ebréó, ikú dí ninj wíí
kayuu' xú'. A'kuj ni'túún:

³—Gajkuun dí ikúún ñajun' judíyó,
nijumúú náa xuajin Társó náa jmbaa'
Silísiá, muú dí náa xuajin rígi nikiyūn.
Xabū bu mbi'yuu Gamaliél ni'sngó'
majkoo' xóo pú ka'nii xtángoo dríguún
wajin' xī'ñúlú, xú'kuj-má ninj xúguíí'
xóo-má nandoo Anulú, xóo-má ka'nii
nunj mangáan' xúguj. ⁴Nijká rajxkúún
jndu maḡúdíin bu nagúún kambōo
Anulú. Nijúgufín nijku'dfín' guéjuāan'
xābeka gajmiúú gu'y. ⁵Xóo-má bu kayá
edxuún dxajkuun bigj, xú'kuj-má mbá
xúguíin' xābu wanii, ni'ni ginúú mangiin
dí xú'kuj ninj. Ikiin nijxnu' iyj' dí ma'ga
inúú anḡiunlú bu judíyó bu kúwá náa
xuajin Damáskó. A'kuj nijká ikí gágujīn
bu kúwá ikí mu dí ma'ku'dfín' guéjuāan'
náa Jerusalén gij, xú'kuj-má dí
maḡuma-ngíníi.

Pábló' na'tí ká'nii nitangāa náa inuu Anulú

⁶>Muú dí ndóo xtáa najká ikúún
ma'gánú náa xuajin Damáskó, xóo mbá
xójka' wáa e'ni, a'kuj dí jndu ndāa sumā
nimbili-tiga mbájnidi agu' náa ikúún, dí
na'ka mekuíí. ⁷Ikú nixpátriguūn mbayíí',
a'kuj-má nijdxuūn mbá a'wá dí na'tún':
<Sáulo, Sáulo, díí numuu edxu' rajxko'
rú'.> ⁸Ikú ikúún nij'goo': <Sáá lá
ñájuaan' ján Xābu Nikij.> A'kuj ni'tún':
<Ikúún ñajun' Jesús bu na'ka náa
Nasarét, bu ikáan nadxu' rajxkáá.>
⁹Xú'kuj-má bu najká gajmí' ndiyáá agu',
a'kuj nimíñúú,[[NOTA]] muú túdxawíín
a'wóo bu na'tún'. ¹⁰Ikú nijrajxūy: <Díí-lá
gání rá, Xābu Nikij.> Ikú ikaa ni'tún':

<Atujxāa' midxu' náa Damáskó, mu dí
ikí majuil'taan' mbá xúguíí' dí ikúún-má
ni'gí' dí maḡani>. ¹¹Xóo-má dí ikúún
nánguá e'kurigo' jmaa numuu agu'
xpíbin' dí nimbili-tiga, a'kuj nijrajtuun
ñawún' nigúún kuñūy bu najká gajmí',
xú'kuj jndu nijkánú náa Damáskó.

¹²<<Ikí xtáa mbáa xābu bu mbi'yuu
Ananíñás, xābu míjían' ajkiyūn ñajuun'
xóo-má dí na'tí xtángoo, xú'kuj-má nuti
míjían' jmaa numuu mbá xuguíin' xābu
judíyó bu kuwīin-má ikí. ¹³A'kuj ikaa
ni'ka gá'yo', ikú ni'tún': <Dxāju' Sáulo,
gambā'tāa idaa' rá.> A'kuj dí núku
nijmbā'tāa idu', ikú nindoo nijajxi. ¹⁴Ikú
ikaa ni'tún': <Bú Diúy dríguún wajin'
xī'ñúlú niríñāa' mu dí maḡasi'núy' dí
nandoo maḡbanúu, xú'kuj-má mu dí
maḡayāa bu Jmbii, mangaa-má mu dí
maḡadxawíín xígi dí ajngá-rawuun'.
¹⁵Numuu dí ikáan maḡindxāa' bu
ma'túún mbá xuguíin' xābu jmaa numuu
ikaa. Maḡatūyūn dí nitayáá jmaa dí
nitadxawíín. ¹⁶Dí xúguj rá, naḡatāni-
gajíí' xóo. Atujxāa' mīnāa', xú'kuj-má
aḡanda'āa Anulú mu dí ma'jían-riyāa'
a'káan'.>

*Pábló' kaxúnguāan' ma'ga náa inúú xābu bu
ra'kín judíyó((??))*

¹⁷<<Ndóo nitangáan náa Jerusalén,
nijká gátūyūn Anulú náa gu'wá dxáikuun,
ikí niguajtoo idu'. ¹⁸A'kuj ndiyoo xígi
Anulú dí na'tún': <Tanj mbā'wīj dí
maḡagajnáa' mbá nachā náa Jerusalén,
numuu xúnimbúún dí maḡatūyūn jmaa
numu' ikúún.> ¹⁹A'kuj ikúún nijtuūn:

<X̄ab̄y Nik̄ij̄, ikiin nduyáá dí ikúún nijká k̄aguīin guéjuaan̄!, xú'kūj̄-má n̄inj̄-mínij̄! by n̄un̄imbúún kuyaa' ikáán náa gu'wá dxá̄jkuun dríguún judíyó. ²⁰Xú'kūj̄-má ndóo n̄ix̄iyáa Estébán, by n̄iltí j̄m̄aa numaa' ikáán, ikí-má nijxtáá gajmí' mangúún numuu dí nadxu'-má dí mākañúu, xú'kūj̄-má j̄ndu n̄iñawuyun xtíñúú by n̄ix̄iyáa.> ²¹A'kūj̄ n̄iltún': <Ayu', numuu dí ikúún n̄ak̄y'máá dí m̄idx̄y' sínguán', dí náa x̄ab̄y by r̄ak̄l̄iin judíyó.> >>

Pábló' xtáa náa ñawúun' by na'tí-ñájúun' by k̄uda ājuan'

²²Ndóo dí nidxawíin x̄ab̄y dí n̄iltí ajngáa rú'kūj̄, a'kūj̄ nánguá n̄indúún gúdxawíin x̄oó. Ikú n̄it̄uj̄xuyun n̄indx̄a'w̄a: <<¡Ḡakañúu x̄ab̄y by'kūj̄! ¡Nd̄aa numuu dí x̄oó majxtáa!>> ²³Numuu dí ikiin n̄andx̄a'w̄a-má xú'kūj̄, xú'kūj̄-má nud̄a' xtíñúú j̄m̄aa yuj̄nd̄a' náa inuu giñáá', ²⁴a'kūj̄ dí by na'tí-ñájúun' by k̄uda ājuan' n̄iltúún dí māxud̄aa' Pábló' náa kúw̄ij̄in-má by k̄uda ājuan'. Xú'kūj̄-má nijxná-ñájúun' dí m̄uxp̄aj̄tii, mu dí ma'tí díí numuu dí xú'kūj̄ ndx̄a'w̄a x̄ab̄y j̄m̄aa numuu ikaa. ²⁵Ndóo kuw̄ij̄in n̄urajmaa mu dí m̄uxp̄aj̄tii, ikú Pábló' nirajxuy by na'tí-ñájúun' mbá siéntú x̄ab̄y by k̄uda ājuan' by w̄ij̄i-má ikí:

—Lá kua'dáa xtángoo ikáan' dí m̄uxp̄aj̄tí mbáa x̄ab̄y Rómá dí x̄oó sékujmaa a'kúun' rá'.

²⁶Ndóo n̄i'dxuun xú'kūj̄ by na'tí-ñájúun' mbá siéntú by k̄uda ājuan', ikú nijkaa gá'túun by na'tí-ñájúun' mbá kutunguiin by k̄uda ājuan':

—Lá natayáá dí natanij̄ x̄ab̄y by'kūj̄ rá. Numuu dí x̄ab̄y Rómá ñajuun'.

²⁷A'kūj̄ ni'ka by na'tí-ñájun', ikú nirajxuy Pábló':

—Aratún', lá gajkuun dí ikáán ñajuaan' x̄ab̄y Rómá rá.

Ikú Pábló' n̄iltí:

—Aan, ikúún ñajun'.

²⁸A'kūj̄ nigoo' by na'tí-ñájun':

—Pú m̄baa bújkaa ni'ku' ikúún dí n̄indoo nin̄idx̄y' x̄ab̄y Rómá.

Ikú nigoo' Pábló':

—Xóo-má ikúún ñajun' x̄ab̄y Rómá j̄ndu náki n̄igumúú.

²⁹Ikú a'kūj̄ dí mbá nach̄a n̄inj̄ñaa' Pábló' by kúwá m̄un̄i-mínij̄!. Xú'kūj̄-má by na'tí-ñájun' mangaa ndóo ndi'yoo dí x̄ab̄y Rómá ñajuun' ikaa Pábló', a'kūj̄ nimíñúu numuu dí nirájmaa.

Pábló' najka náa inúú x̄ab̄y ñajun' m̄ba'w̄ij̄in

³⁰Dí im̄boo' m̄bi'i, x̄ab̄y by na'tí-ñájun' by'kūj̄ n̄indoo m̄ba'yoo díí pú numuu dí x̄ab̄y judíyó n̄axur̄igaa Pábló', ikú nirajkuí' ñuu ājuan' dí xtájmaa j̄m̄aa. A'kūj̄ n̄iltí dí māguwá' by kuȳa edxuún dxajkuun, j̄m̄aa mbá xúguíin' x̄ab̄y ñajun' m̄ba'w̄ij̄in. Ikú niríyaa' Pábló' nijka kayáa náa inúú x̄ab̄y by'kūj̄.

23

¹A'kūj̄ dí Pábló' niyajxuyun x̄ab̄y ñajun' m̄ba'w̄ij̄in, a'kūj̄ n̄iltúún:

—Anguj̄n' x̄ab̄y wanii, j̄ndu m̄bi'i r̄íḡi ikúún mbá míj̄ján' āj̄kiun' ni'ká

rajxtáá náa inuu Anulú Mekuíí.

²A'kuj dí bu pú kayá edxuún dxajkuun, bu mbi'yuu Ananíñas, nijxná-ñájúún' bu drigijin mijngii-má ikí, mu dí muxubáá rawuun' Pábló'. ³A'kuj dí Pábló' nítí:

—iXabu ajma inuu, Anulú majxnáa mangáán! Xta'un ikáán a'kuj mu dí matruguyun xóo-má na'tí xtángoo. Xóo-má ikáán rá, natrígú-ngayii xtángoo dí narajxná-ñájun' dí mujxnu'.

⁴Xóo-má bu drigijin mijngii ikí nitáán Pábló':

—Díí numuu dí xú'kuj ratá xkawijí' bu kayá edxuún dxajkuun, bu nigíj' Anulú rú'.

⁵Ikú Pábló' nítí:

—Anguin', nanguá eyoo mu dí ikaa ñajuun' bu kayá edxuún dxajkuun. Numuu dí náa ajngóo Anulú na'tí: <Maxáratá-wéñíí' xabu bu na'tí-ñájun' náa xuajiaan'>

⁶A'kuj ndi'yoo Pábló' dí sikuiin xabu bu'kuj ñájúún' xabu saduséó, xóo-má i'wíin' ñájúún' xabu fariséó, a'kuj dí gakijí nítí náa kajtiin xabu ñajun' mbawijin:

—Anguin' xabu wanii, ikúún ñajun' xabu fariséó, xú'kuj-má a'diío xabu fariséó ñajun'. Naruguyun ikúún jmaa numuu dí nanimbo' dí mangabijn bu nikáñúú.

⁷Ndóo dí Pábló' nítí ajngáa rú'kuj, a'kuj nigijí'duy nita-mijná gakijí xabu fariséó gajmiúú xabu saduséó, ikú nijxpí'ta-mijná. ⁸Numuu dí xabu saduséó

nuti dí nanguá mangabijn bu nikáñúú, xú'kuj-má nuti dí ndawijn ánkli, ni-má ndawijn bu xi'. Ndoó-má xabu fariséó nuti dí gajkuun mbá xúguíí' rú'kuj.

⁹A'kuj dí mbá sa'wáá ninj, xú'kuj-má nitujxuyun sikuiin bu nusngáa xtángoo, bu ñájúún'-má fariséó, xigj niti:

—Nimbá dí ramíjían' túxkamaaxu náa xabu bigj. Mú dí mbáa xi' nítúun, o mú dí mbáa ánkli bu', ramíjían' dí mugj'dulú gajmiúú Anulú xú'kuj rá.

¹⁰Numuu dí nijka ra'ni gakijí dí nagj'duyun, a'kuj dí bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin xabu kuda ajuan', nimíñúu dí murujku-rigaa Pábló' xabu bu'kuj. Ikaa jngóo ikaa nijxná-ñájúún' xabijí dí maguajtaa muriyaa' Pábló' náa numuú xabu mbi'iin, mu dí maguún kuyaa náa má kúwijn ikiin.

¹¹Dí imboo' mbru'un, a'kuj nisngájma-mina' Anulú náa inuu Pábló', ikú nítúun: <<Atanj gakijí ajkiajan', Pábló'. Numuu dí ndayóo' midxu' gáratá jmaa numu' náa Rómá, xóo-má niratá jmaa numu' náa Jerusalén gijí.>>

Nunimbáníí ká'nii muxiyáa Pábló'

¹²Dí imboo' mbi'i, sikuiin xabu judiyó nimbánúú ká'nii muxiyáa Pábló'. Nixuda-mijná mbá awan singíná numuu dí niti dí maxúpi'su ni-má maxúwaañ iya' jndu ndóo gámbuyun gúxiyáa Pábló'. ¹³Ninójngoo dí ajma skíñíí' xabu bu nijxuda-mijná dí munj rú'kuj. ¹⁴Ikiin xabu bu'kuj nigúún gúñúú bu kuyá edxuún dxajkuun, jmaa xabu wanii, a'kuj nitúún:

—Ikáan' nijxudá-míjñaxu mbá awan singíná dí maxúpi'suxu, jndu ndóo

gámbúxü gúxíyáa Pábló'. ¹⁵Dí xúguj rá, ikáan'la gajmiála xabü ñajun' mba'wijn, gutaan bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin xabü bu kuda ajuañ' dí ma'ka kayáa Pábló' mi'cha gájsíí náa inala. Gunj dí xóo nandala dí mbyyaa xoó itaan gajmaa numuu ikaa. Xú'kuj-má ikáan'xu makúwáa-má xawii dí muxíyaa xu náki xoó sé'kanú gjj.

¹⁶Muú dí a'diáo dxágiúu Pábló' ni'dxuun dí nimbánúú xabü bu'kuj. A'kuj nijka gá'túun Pábló' náa kúwíin xabü bu kuda ajuañ'. ¹⁷A'kuj dí Pábló' nindxa'wóo mbáa bu na'tí-ñájúún' mbá siéntú bu kuda ajuañ', ikú ni'túun:

—Ayu'-cháa táan dxámá bigj náa inuu xabü bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin xabü kuda ajuañ', numuu dí ikaa ríga mbá dí ma'túun.

¹⁸A'kuj dí xabü bu'kuj nijka kayáa dxámá náa inuu bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin xabü kuda ajuañ', ikú ni'túun:

—Pábló' bu kra'aa guéjuañ' nindxa'ó' ni'tún' dí ma'ká kayaa dxámá bigj náa inaa', numuu dí ikaa ríga mbá dí ma'táan'.

¹⁹A'kuj dí xabü bu'kuj nigujtuun ñawúun' dxámá nijka kayáa kaníí nirajxüu:

—Díí lá ñajuun' dí maratun' rú'.

²⁰Ikú ni'tí dxámá:

—Xabü judíyó nimbánúú dí muti-kañáa' ikáan' dí gajsíí mi'dxu'-cháa Pábló' náa inúú xabü ñajun' mba'wijn. Munj xóo dí nandúún' mbyyáa xoó itaan gajmaa numuu ikaa. ²¹Muú dí xátanjim-baa' ikáan'. Numuu ninójpgoo dí mbá

ajma xkiñíj' xabü bu nandúún' dí muxiyáa Pábló', xú'kuj-má ni'xuda-mijna mbá awan singíná dí maxúpi'su, ni-má xúwaañ iya', jndu ndóo gámbuyun gúxíyáa Pábló'. Dí xúguj rá, kúwíin xawii guá'tijin' dí ikáan' matanj' dí munda'aa'.

²²A'kuj dí bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin xabü kuda ajuañ' ni'túun dxámá dí ma'gaa, xú'kuj-má dí jndu nimbáa xabü maxa'túun' dí ni'tí ajngáa rú'kuj.

Pábló' nijka ki'yáa náa inuu xabü ñajun' bu mbi'yuu Félíks

²³A'kuj nindxa'úún' ajmij bu nuti-ñájúún' mámbá siéntú bu kuda ajuañ', mu dí makuwá xawii mbá ajma siéntú bu kuda ajuañ', ajsú skíñij' guwa' bu trámiúú' guáyú, xú'kuj-má ajma siéntú bu kuda xkudú. Bu'kuj magajnúú magúún' jndu náa xuajin Sesaréa' dí xóo mbá mijna-guwa' ejka óra' dí mbru'un.

²⁴Xú'kuj-má makuwíin xawii guáyú bu magriguiin Pábló', mu dí ndaa' dí gágí'nuu dí magúún' kuyaa náa inuu xabü ñajun' bu mbi'yuu Félíks. ²⁵Xú'kuj-má nikunguan' mbá iyj' dí na'tí xígj:

²⁶<<Ikúún' ñajun' Kláudio Lísíás,

na'rajxíin' ikáan', xabü ñajun'

Félíks. ²⁷Ndóo ni'ruguaa xabü

bigj, xú'kuj-má xabü judíyó

kúwíin-má muxiyáa, a'kuj ikúún'

nijka gánj-kríyaa' gajmí' xabj' bu

kuda ajuañ', numuu dí ni'dxuun' dí

xabü Rómá ñajuun'. ²⁸Numuu

nindo' mbayoꝝ dí pú numuu
 nuxurigaꝝ, ikaa jngóo nijká kayaa
 náa inúú xabꝫ ñajun' mba'wiiin bu
 dríguún-má ikiin. ²⁹A'kuꝫ ndiyoo dí
 nuxurigaꝝ jmaꝝ numuu dí xtángoo
 dríguún-má ikiin, muú jndu dímbá
 a'kúun ndaa dí maqañúu, ni-má dí
 ma'ga guéjuaañ'. ³⁰Muú ndoo
 ni dxuun dí xabꝫ judíyó nandúún
 gúxiyáa xabꝫ bigi, ikaa jngóo
 naku'nguáañ' mbá nacha náa
 inaa' ikáán, xú'kuꝫ-má ni tyuun-má
 mangiin bu nuxurigaꝝ dí mutaan'
 ikáán dí pú numuu dí nuxurigaꝝ.
 Mbajxíí' rá.

³¹A'kuꝫ dí xóo-má kijxná-ñájúún'
 xabꝫ kuda ajuañ', nigúún kuyaa Pábló'
 mbru'un rú'kuꝫ jndu náa xuajin
 Antípatris. ³²Dí imboo' mbi'li nitangíin
 niguwáán' bu nagúún rajkúún náa-má
 kúwíin, ndoo-má bu trámiúú' guáyú
 nigúún-má xú'kuꝫ kuyaa Pábló'. ³³Ndoo
 ikiin xabꝫ bu'kuꝫ nigúnú náa Sesaréa,
 a'kuꝫ nijxnáa iyí' xabꝫ ñajun', xú'kuꝫ-má
 nijxnajxi Pábló' náa inuu. ³⁴A'kuꝫ dí
 xabꝫ ñajun' nigujxnuu iyí', ikú niraixuu
 Pábló' náa numbaa' e'ka. Ndoo ni dxuun
 dí xabꝫ Silísia ñajuun', ³⁵a'kuꝫ ni'túun:

—Ma dxawuun numaa' ndoo
 gúguwá'nú bu nuxurigaꝝañ.

Ikú ni'tí-ñájúún' dí muñawaꝝañ
 Pábló' náa gu'wá-ñájun' mbaꝝ dí ni'ni
 xabꝫ ñajun' Eródés.

*Pábló' natí mbáyí-mina' náa inuu xabꝫ ñajun'
 Féliks*

¹Ndoo ninó jngoo wisu mbi'li, a'kuꝫ
 nijka náa Sesaréa bu kayá edxuún
 dxajkuun bu mbi'yuu Ananíñas gajmíi
 sikuiin xabꝫ wanii, xú'kuꝫ-má gajmiúú
 mbáa xabꝫ bu ma'tí-mbáñúú, ikaa
 mbi'yuu Tértulo. Ikiin xabꝫ bu'kuꝫ
 nijxnajxi-mijná náa inuu xabꝫ ñajun' mu
 dí muní a'kúun Pábló'. ²Ndoo niguwá'
 kuyaa Pábló', ikú Tértulo nigí'duyú ni'ni
 a'kúun Pábló' náa inuu xabꝫ ñajun':

—Gajmaꝝ numaa' ikáán, xabꝫ
 ñajun', pú símáa kúwáaxu, numuu dí
 namañaa' naratá-ñájúún' míjián' xuajin.
³Sejsíí mbi'li nduyá-majkuíixu mbá
 xúguíí' dí narajxnúxu, xabꝫ nikíi Féliks.
⁴Síyúxu muní gajmáa' mbayuyú' wéñúu',
 ikaa jngóo nuta-káñáa' dí
 maṭadxawunxu mbá jngaa dí
 mutaañ'xu. ⁵Nduyaa míjiúnxu dí ikaa
 xabꝫ bigi ñajuun' jndu xóo mbá nandii,
 xú'kuꝫ-má mbá xúguíí' numbaa' na'ni dí
 muxpi'ta-mijná xabꝫ judíyó. Ikaa ñajuun'
 bu kayá edxuún mbá enii xabꝫ bu
 mbi'ñúú nasarénó. ⁶Xú'kuꝫ-má nigí'
 maríyá'-majkuu gu'wá dxajkuun mbaꝝ,
 ikaa jngóo nirtúwíinxu. Ninuxu dí
 munimbáníí numuu, xóo-má na'tí
 xtángoo drígúxu. [NOTA Ríga siku iyuyú'
 ajngáa griégó wayuu náa dí sé'ka
 ajngáa rígi: "Ninuxu dí munimbáníí
 numuu, xóo-má na'tí xtángoo
 drígúxu.".] ⁷Muú dí xabꝫ bu na'tí-
 ñájúún' mbá kutunguiin bu kuda ajuañ'
 bu mbi'yuu Lísias nikuda-mina', a'kuꝫ dí

gajmaa siekiḡ nḡsumáa'xḡ dí munḡñáá' xābḡ bu'kuḡ..[NOTA Rígá siku iyḡḡ' ajngáa griégó wayuu náa dí sé'ka dí na'tí náa kíjxnuu 7.] ⁸Mangaa-má ni'tí dí bu nuxurigaa gí'mii dí maḡuwá' náa inaa ikáán giḡ.[NOTA .Rígá siku iyḡḡ' ajngáa griégó wayuu náa dí sé'ka ajngáa rígi: "Mangaa-má ni'tí dí bu nuxurigaa gí'mii dí maḡu wá' náa inaa ikáán giḡ."] Ndóo dí maḡrajxiḡ-má ikáán, a'kuḡ dí maḡayaa dí gajkuun mbá xúguí' dí nḡniḡḡ a'kúun.

⁹Xú'kuḡ-má i'wíin' xābḡ judíyó mangiin-má nuti dí gajkuun mbá xúguí' dí na'tí Tértulo. ¹⁰A'kuḡ ni'ni ñawúun' xābḡ ñajun' dí maḡdoo ma'tí Pábló'. Ikú ni'tí:

—Ndayoo-má dí ni'ni-má mbayḡḡ' sigu' ñajuaan' xābḡ ñajun' náa numbaa' rígi, ikaa jngóo xúguḡ rá, jmaa mbá ka'ñii' a'kiḡn' maḡambáyí-mina' náa inaa'. ¹¹Xóo-má ikáán mangáán maḡdoo maḡrajxiḡ dí ra'kuún e'ni guwa' ijma' mbi'i dí nijká gánḡ mbaa Anulú náa Jerusalén. ¹²Mangaa-má bu nuxuriguḡḡn nanguá ndiyo' dí naḡi'du' gajmu' mbáa xābḡ, xú'kuḡ-má nanguá ni'mbúxiiḡn xābḡ mbi'iin dí munḡ mbá-sa'wáá. Tánḡ rú'kuḡ náa gu'wá dxájkuun (mbaa?), jmaa náa gu'wá dxájkuun síjkiin'/(náa nambáxiiḡn judíyó), ni-má i'wá' kaní' náa awúun xuajin. ¹³Xú'kuḡ-má xándoo mḡsngajmaa' maḡayaa mú dí gajkuun mbá xúguí' dí kúwíin runḡ a'kún' xúguḡ. ¹⁴Rígi dí maḡdoo maḡa mbájmbu' náa inaa': ikúún najká náa Kamboo Anulú dí nuti ikiin dí xkawí' ñajuun'. Naḡni dí nandoo Anú wajin' xi'ñú' wajiúu'.

Naḡimbo'-má mangaa mbá xúguí' dí na'tí náa awúun xtángoo, xú'kuḡ-má dí ninḡ náa inuu iyí' bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú. ¹⁵Mangaa-má gú'túḡḡn náa Anulú dí xóo-má guá'tiiḡn mangiin, dí maḡaḡbiin bu níkañúú, bu míjiin', gajmiúú bu ramíjiin'. ¹⁶Ikaa numuu ru'kuḡ dí mámbá mbi'i naḡni dí ma'ni mbá míjián' a'kiḡn' dí maḡxtáá náa inuu Anulú, xú'kuḡ-má náa inúú xābḡ numbaa'.

¹⁷<<Ndóo ninójngoo-má nguátá wáa sigu' dí ndawḡḡḡn, a'kuḡ ni'káa' gájxnuḡ bújkaa xābḡ bu ngíní' náa xuajin', xú'kuḡ-má dí maḡxna segejian' náa inuu Anulú. ¹⁸Xtáá naḡni rú'kuḡ, ndóo dí sikuiin xābḡ judíyó bu naḡuwá' náa jmbaa' Ásiá níxkamúú dí nímbó'-má niḡnika'u-minaa' náa gu'wá dxájkuun mbaa. Nanguá xtáá gajmí' mbi'iin xābḡ, ni-má nanguá nirígá mbá sa'wáá. ¹⁹Ikiin pú gí'mii dí maḡuwá' gúxuriga náa inaa' ikáán, mú dí rígá a'kún' eyáá. ²⁰Mú dí nanguá rá, guti-má xābḡ biḡi, náa gú'yaa dí ramíjián' niḡni ndiyáá, náki dí nijká náa inúú xābḡ ñajun' mba'wiiḡn. ²¹Mbóo-má dí maḡdoo muti, dí ñákí nijká inúú xābḡ ñajun' niḡa gakiḡ ajngáa rígi: <Xúguḡ naḡḡḡḡḡn ikúún jmaa numuu dí naḡimbo' dí maḡaḡbiin bu níkañúú.> >>

²²Ndóo dí ni'dxawuun Félíks ajngáa rú'kuḡ, numuu dí na'kyro'oo-má míjián' jmaa numuu Kamboo Anulú, a'kuḡ niniñuu' nguátá mbi'i dí na'ni mbánúu. Ikú ni'tí:

—Ndóo gá'ka xābḡ bu na'tí-ñájúún' mbá kutunguiin bu kuda aḡḡan' bu

mbi'yuu Lísiás, ikú a'kuji dí manimbánu-wó' numala.

²³A'kuji dí Félíks niltúun bu na'tí-ñájúun' mbá siéntú bu kuda ajuan' dí ma'xtiawaan Pábló', muú dí muníñaa' dí majngruigoo xú'kuji'n' wáa, mangaa-má dí xúrikúun anguijn mú dí naguwa' gúnj-mbá'wiji.

²⁴Ndóo dí ninóingoo-má nguátá mbili wáa, a'kuji ni'kaa Félíks gajmaa a'giuu, bu mbi'yuu Drusílá, bu ñajuun'-má a'gú-judíyó. Ikú a'kuji Félíks nindxa'óo Pábló', numuu dí nandoo gá'dxuun jmaa numuu dí ká'nii mu'nimbulú kuyáa Jesukrístó. ²⁵Ndóo dí Pábló' niltí dí gí'maa majxtaa xabu xoo-má nandoo Anulú, xú'kuji-má dí ma'tí-ñájúun' xuyuu' dí xá'ni dí nandoo, mangaa-má niltí dí ká'nii na'ka mbili dí ma'ni-mbánú Anulú, ikú nimíñú Félíks. A'kuji niltí:

—Mandoo-má mǐdxuu' rá.

Mandax'waa' mǐdxá' ndóo gá'babúun.

²⁶Mangaa-má gí'tuun Félíks dí majxna' bújkaa Pábló' mu dí maniñuu'. Ikaa jngóo mba'a nutu nandxa'óo dí ma'ka ma'tí-mina' gajmaa. ²⁷Ndóo ninóingoo ajma' sigu', a'kuji nigájnaa Félíks, ni'taa Pórsió Féstó. Muú dí Félíks nindoo dí xáki'níi xabu judíyó kuyáa, ikaa jngóo niniñuu' Pábló' náa guéjuaan'.

25

Pábló' najka náa inuu Féstó

¹Ndóo ni'ni ajsú mbili dí ni'kanú Féstó náa jmbaa' Sesaréa, a'kuji

nigájnuu nijka náa Jerusalén. ²Ikú dí bu kuya edxuun dxajkuun jmiúú-má xabu judíyó bu guá'dáa itaan numúú, nigúnú nijxnaxi-mijna náa inuu Féstó, mu dí muní a'kúun bujúu' Pábló'. ³Ni'nda'aa Féstó dí ma'ni mbá péñú dí ma'ka-kilyáa Pábló' náa Jerusalén. Numuu dí ikiin nunj-mbáníi dí muxiyáa Pábló' náa kambaa. ⁴Xoo-má Féstó niltí dí Pábló' kalyoo dí ma'xtiawaan xoo náa Sesaréa. Xú'kuji-má niltí dí ikaa nachoo-má najkaa ikí. ⁵A'kuji niltúun:

—Ikáan' bu ñajuanla xabu ñajun', gu'guala jmaa nindxu'. Mú dí ríga dí ni'ni xabu bu'kuji, ikí ní'úun gúnj a'kúun.

⁶Xoo-má Féstó niwanúu xoo imba' migiñu' o imba' guwa' mbili wáa náa Jerusalén, a'kuji ni'kaa náa Sesaréa. Dí imboo' mbili nita'aa nigí'i náa dí ma'ni-mbánú, ikú a'kuji nijxna-ñájun' dí ma'ka-kilyáa Pábló'. ⁷Ndóo ni'kanú Pábló' náa inúu, a'kuji dí xabu judíyó bu niguwá' náa Jerusalén nirugua-ma'aa. Xú'kuji-má pú mba'a dí nunj a'kúun dí gakij wáa, muú nangua' nindoo musngajma dí nunj a'kúun. ⁸A'kuji dí Pábló' niltí mbáyí-mina':

—Nimba' dí ramíjián' tání jún, ni-má jmaa numuu xtángoo dríguun xabu judíyó, ni-má jmaa numuu gu'wá dxá'kuun mbaa, ni-má nangua' ejká kayaa sian' xabu ñajun' Sesaréa.

⁹Muú dí Féstó nindoo dí xáki'níi xabu judíyó kuyáa, ikaa jngóo niraxuu Pábló':

—Lá nandaa' dí mǐdxuu' náa

Jerusalén, mu dí ñú'úún gánj-mbánúu numaa' rá.

¹⁰A'kuj Pábló' ni'tí:

—Xtáá-má náa gu'wá-ñájuun' Sésar, ikaa jngóo dí gjj-má gí'maa dí mambanúu numu'. Natayáá míjián'-má ikáán dí ndaa nitáan dí ramíjián' dí niñyu xabu judíyó. ¹¹Mú dí ríga mbá dí gakij wáa ninj dí jndu ka'yoo makañú', xánj gaduun'-má dí makañú'. Muú mú dí ndaa nimbá dí gajkuun jmaā numuu dí nunj a'kún', nimbáa xándoo dí majxnájxuyun náa ñawúun' ikiin. Ikúún nanda'á dí xabu ñajun' Sésar gá'ni-mbánúu numu'.

¹²Ndóo dí nímbóo Féstó ni'tí-míjné gajmíi sipáa, a'kuj ni'túun Pábló':

—Numuu dí xabu ñajun' Sésar nandaa' dí ma'ni-mbánúu numaa', ikaa jngóo dí inuu-má Sésar gídxú' xú'kuj rá.

Pábló' najka náa inuu xabu ñajun' Agrípa

¹³Ninójngoo-má nguátá wáa mbili, ndóo dí ni'ka xabu ñajun' mbaā bu mbi'yuu Agrípa jmaā Berenísé náa Sesaréa, mu dí murajxij Féstó.

¹⁴Numuu dí mbayuy'-má mbili níkwijin ikí xá, a'kuj dí Féstó ni'túun Agrípa jmaā numuu Pábló':

—Kra'aa mbáa xabu náa guéjuāan' gjj bu niniñuu' Félíks. ¹⁵Ndóo nijká ikúún náa Jerusalén, a'kuj níguwá' náa inu' bu kuyā edxuún dxajkuun jmiúú-má xabu wanii judíyó dí nunj a'kúun, xú'kuj-má njndó'ó' dí ikúún gátá dí gí'doo a'kúun. ¹⁶Ikú ikúún njgáwúun' xabu bu'kuj, dí séní xú'kuj xabu Rómá,

dí mujxnajxij bapaá dí makañúu mbáa xabu, mú dí ra'káa gjnii bu nunj a'kúun guwá' náa inuu níxuyigā, mu dí mandoo ma'tí mbáyí-mina' gajmaā numuu dí nunj a'kúun. ¹⁷Ikaa jngóo dí ndóo níguwá'nú gjj, tánj gajjúu'-má. Dí jmbā mbili nita'āa' nj'gún' náa dí manj-mbánúu, ikú njta dí ma'ka-kilyáa xabu. ¹⁸Xú'kuj-má ndóo níkwijin xabu bu níxuyigā, a'kuj túti nimbá a'kúun dí gakij wáa, xóo dí njkumy' ikúún dí muti. ¹⁹Ndóo-má dí nuti numuu Pábló' ñajuun' gajmaā numuu ajngáa ká'nii nunjmbúun kuyáa, xú'kuj-má gajmaā numuu mbáa xabu bu mbi'yuu Jesús, bu níkáñúu-má, muú ikaa Pábló' na'tí dí xtáa nda'ya xabu bu'kuj. ²⁰Xóo-má ikúún rá, séyóo míjián' dí ñajuun' gání gajmaā numuu dí nuti, ikaa jngóo njrajxuyú mú dí nandoo ma'ga náa Jerusalén, mu dí ikí ñú'úún gámbánúu numuu. ²¹Muú dí ikaa-má njnda'á dí xabu ñajun' gjnii Augústó[[NOTA Ríga siku iyj' griégó náa dí sé'ka mbi'yuu Augústó.]]gá'ni-mbánúu numuu. Ikaa jngóo dí nijxna-ñájun' dí mabátó'oo e'choo' náa guéjuāan', ajndu ndóo gáwapúun ikúún maka'nguāan' ma'ga náa inuu-má xabu ñajun' bu'kuj.

²²A'kuj dí Agrípa ni'túun Féstó:

—Nando' mangúun mādaxawuun dí na'tí xabu bu'kuj.

Ikú Féstó ni'tí:

—Ma'adaxawíin-má gájsíí dí na'tí xú'kuj xú'.

²³Dí jmbóo' mbili, ni'ka xabu ñajun' Agrípa jmaā Berenísé, pú misaan'

karatoo niguwá'nú gajmiúú mbi'iin x̄ab̄u.
 A'kūj̄ n̄iṭu'yūn n̄áa gu'wá ñajun' gajmiúú
 bu nuti-ñajúún' mámbá kutunguiin bu
 kuda ajuan', jmiúú-má x̄ab̄u bu gí'doo
 wáa numúú n̄áa xuajin. Ikú a'kūj̄ nijxná-
 ñajun' Féstó dí ma'ka-ki'yáa Pábló',
²⁴a'kūj̄ nigí'duȳu ni'tí:

—X̄ab̄u ñajun' mbaa Agrípá, xú'kūj̄-
 má mbá xúgiáan'la bu niguwa' dí
 ma'kuwaa jmaa nindxuxu mbáxnгаа, gīj̄
 xtáa x̄ab̄u bīgī. Mbá xúguí̄j̄n' x̄ab̄u
 judíyó bu kúwí̄j̄n n̄áa Sesaréa gīj̄, jmaa-
 má bu kúwí̄j̄n n̄áa Jerusalén, niguwá'
 gún̄j̄ a'kúun n̄áa inu'. Ikiin bu'kūj̄
 n̄udx̄a'w̄a-ṛa'a n̄áa inu' dí nánguá-má
 ka'yoo dí majxtáa x̄ab̄u bīgī. ²⁵Xóo-má
 ikúún, táxkamaa-má nimbá a'kúun dí
 xóo ka'yoo j̄ndu ma'kañúu. Muú numuu
 dí ikaa-má n̄inda'ḷa dí x̄ab̄u ñajun' ḡin̄ii
 Augústó[[NOTA Rígá siku īȳj̄' griégó
 n̄áa dí sé'ka mbi'yuu Augústó.]] gá'ni-
 mbánúu numuu, ikaa jngóo ni'gí-mina-
 má dí ma'ku'nguáan' ma'ga ikí. ²⁶Muú
 x̄oó-má séyóo míjián' dí ka'nii maṭa n̄áa
 īȳj̄' dí ma'ga inuu x̄ab̄u ñajun' ḡin̄ii jmaa
 numuu ikaa. Ikaa jngóo ni'ká kayaa-má
 n̄áa inala, iṭaán pú n̄áa inaa' ikáán,
 x̄ab̄u ñajun' mbaa Agrípá. Numuu ndóo
 ma'mbáa' ma'rajxīj̄ míjián', a'kūj̄ dí
 ma'mañu' ka'nii maṭa n̄áa īȳj̄' dí
 ma'ku'nguán' n̄áa inuu x̄ab̄u ñajun'.
²⁷Numuu xóo ṛa'kí ka'nii dí
 ma'ku'nguáan' mbáa x̄ab̄u bu ma'guma
 mbáníí numuu, mú dí xátá díí ñajuun'
 pú dí ma'guma a'kúun.

26

Pábló' na'tí mbáyí-mina' n̄áa inuu Agrípá

¹A'kūj̄ dí Agrípá ni'túun Pábló':

—Maṅdoo maṛaṭa mbáyí-mina' rá.

Ikú a'kūj̄ Pábló' ni'ni ñawúun', a'kūj̄
 nigí'duȳu ni'tí: ²<<Pú gagi xtáa ikúún
 xúguj̄, x̄ab̄u ñajun' mbaa Agrípá, dí
 maṅdoo maṭa mbáyí-mina' xúguj̄ n̄áa
 inaa' gajmaa numuu mbá xúguíí' dí
 nun̄j̄ a'kún' x̄ab̄u judíyó. ³Muú iṭaán pú
 gagi dí ikáán natayáa míjián' xóo ká'nii
 niguwá' run̄j̄ xi'ñúxu wajiúu', xú'kūj̄-má
 na'amañaa' míjián' díí ñajuun' dí
 na'gi'duȳun x̄ab̄u judíyó. Ikaa jngóo naṭa-
 káña'a dí ma'ngoṭo tán edxaa' dí
 maṭadxawí̄n dí maṭaṭaṭa'.

Dí ká'nii nijxtáa Pábló' nákī ḡin̄ii

⁴<<Mbá xúguí̄j̄n' x̄ab̄u judíyó
 nduyáa ka'nii ni'ká rajxtáa n̄áa xuajin'
 jmaa n̄áa Jerusalén j̄ndu nákī dí ada
 ñajun'. ⁵Xú'kūj̄-má nduyáa, mangaa-má
 maṅdoo muti mú dí nandúún, dí j̄ndu
 nákī sí'giúún' ñajun' x̄ab̄u fariséo. Bu
 ñajunxu fariséo pú gakīj̄ wáa xtángoo
 drígúxu dí ká'nii nun̄j̄ mbaa Anulú.
⁶Xóo-má dí xúguj̄ rá, xtáa gīj̄ dí
 ma'guma mbáníí numu' gajmaa numuu
 dí gú'túun dí ma'mbanúu dí nikuda-mina'
 Anulú gajmaa nindxúún wajin' xi'ñúxu
 wajiúu'. ⁷Mangaa-má rú'kūj̄ guá'tīj̄n dí
 ma'mbanúu aṅgiunxu bu mbá guwa'
 īj̄ma kutunguiin x̄ab̄u Israél, ikaa jngóo
 dí mbi'lí mbru'un nun̄j̄ mbaa Anulú. Ikaa
 numuu rú'kūj̄, x̄ab̄u ñajun' mbaa Agrípá,
 dí nun̄j̄ a'kún' x̄ab̄u judíyó. ⁸Díí numuu
 dí ikáan'la sénimbala dí Anulú na'ngoṭo
 na'ni-ngab̄īn bu níkáñúú rú'.

*Pábló' na'tí ká'nii ni'ñúú x̄ab̄u bu nun̄j̄mbúún
 kuyáa Jesús*

⁹<<Nákí gĩnii, ikúún mangúún nĩkũmũ' dí ka'yoo mañi-gámბին bu nunĩmbúún kuyáá Jesús bu na'ka náa Nasarét. ¹⁰Ikaa rú'kuĩ nĩnĩ náa Jerusalén. Ndóo nikánú' i'yi' siekijĩ dí ninĩ bu kuyá edxũún dxajkuun, a'kuĩ pú mbiliin xabũ bu nunĩmbúún kuyáá Jesús nĩkũ'díin' guéjuaañ'. Xú'kuĩ-má ndóo nuradíin xabũ bu'kuĩ, jndu mangúún-má nĩta dí ma'kañúú. ¹¹Mangaa-má pú mbala nutu nañi-míní'ĩ' dí na'sumii muti dí nánguá enĩmbúún kuyáá Jesús. Ikaa rígi nañi mbá xúguí'ĩ' náa triga gu'wá dxajkuun dríguún judíyó. Xú'kuĩ-má ra'kaá táan ki'núú kañũyũ, dí jndu najká rañi ngíníi náa i'wá' xuajin.

Pábló' na'tí bujúu' ká'nii nitangaa náa inuu Anulú

¹²<<Ikaa gajmaã numuu rú'kuĩ nimbánúu enĩ bu kuyá edxũún dxajkuun dí ma'gá kayo' i'yi' siekijĩ náa Damáskó dí nijxnu'-má ikiin. ¹³Muú dí náa kambaa, xabũ ñajun' mbaa, ndiyoo mbá agu' dí na'ka mekuí'ĩ' nimbili-tigã, itaan gakijĩ mbili xóo mbili agiuu' jka'. Nimbili-tigã mbá jndi náa najká ikúún jmaa náa nagúún bu najká gajmí'. ¹⁴Ndóo niémbá nĩ'ngũtĩgáa' mbá xúgiáa'xũ mbayí'ĩ', a'kuĩ ikúún nĩdxawuun mbá a'wá dí na'tún' gajmaã ajngáa ebréo: <Sáulo, Sáulo, díi numuu edxũ' rarajxko' rú'. Pú natanĩ ngawún-mina' dí natajngáprá'áa ajuañ' dí kúdú inuu, xóo dí nunĩ xedĩ bu nugí' rgiya'.> ¹⁵A'kuĩ ikúún nĩtuun: <Sáa lá ñajuaan' ikáán rá, Xabũ Nikijĩ.> Ikú Xabũ Nikijĩ nigoo': <Ikúún ñajun' Jesús, bu ikáán nadxũ' rarajxkáá. ¹⁶Arajxuun'

rá. Ikaa numuu rígi nĩsngajmá-mina' náa inaa', mu dí ma'gíin' dí mañani ñajun', xú'kuĩ-má marata mbá xúguí'ĩ' dí nitayáá, jmaa-má dí masngajmáa' xoo. ¹⁷Ikaa jngóo ma'ku'ímáa mĩdxũ' gáratũyũ xabũ judíyó jmaa xabũ bu ra'kíin judíyó, xú'kuĩ-má ikúún mañawaan' náa xabũ bu'kuĩ dí ndaa dí gúñáa'. ¹⁸Na'ku'ímáa mĩdxũ' náa ikiin mu dí ma'tambá'taa idúún, dí náxakúwĩin náa krína, dí maguwáán' náa agu'. Magajnáa náa ñawúun' Gixaa, dí ma'kuwá náa ñawúun' Anulú. Musiji ajkiuún náa ikúún, ikaa jngóo mañi mbaa ajkiun' kayoo a'kúún, xú'kuĩ-má mudrigúyũ mangiin dí ka'ñúú-má xabũ xuajiuun Anulú.>

¹⁹<<Ikaa numuu rú'kuĩ, xabũ ñajun' mbaa Agrípa, nĩnĩmbo' dí ndiyoo xígi nijuil'tún' náa mekuí'ĩ'. ²⁰Ikaa jngóo gĩnii nĩtuun bu kúwĩin náa Damáskó, xú'kuĩ-má bu kúwĩin náa Jerusalén jmaa mbá xúguí'ĩ' náa jmbaa' Judéa, mangaa-má nĩtuun xabũ bu ra'kíin judíyó. Xúguíin' bu'kuĩ nĩtuun dí gí'maa dí ma'tangíin náa inuu Anulú, xú'kuĩ-má jmaa majiũyũ' dí nunĩ musngajma dí gajkuun nitangíin. ²¹Ikaa numuu rú'kuĩ dí xabũ judíyó nirtuwúún náa gu'wá dxajkuun mbaa, xú'kuĩ-má jndu nigí' mũxiñúú. ²²Muú Anulú Mekuí'ĩ' na'ka rambáyú' dí xtáa míjían' ajndu mbili rígi, xú'kuĩ-má na'tuun xúguíin' xabũ dí ndiyoo, xabũ ngíníi gajmiúú xabũ bu guá'dáa. Na'nguá-má ma'xti'ku dí na'tuun jmaa dí nítí Moisés xú'kuĩ-má dí niti bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu'. Ikiin niti dí wíji marigá rígi: ²³dí ma'kañúú Krístó,

xú'kuji-má dí ikaa gjinii gángabijí náa majiyúun' wajin', mangaa-má dí ikaa manindxuyú agiúun' xabú judiyó gajmiúú xabú bu ɾa'kíin judiyó.>>

*Pábló' na'ni dí xabú ñajun' mbaa Agrípá
ma'nimboq ka'yoo Krístó*

²⁴Ndóo dí Pábló' nímbóo ni'tí ajngáa rú'kuji, a'kuji dí Féstó gakijí ni'tí:

—Nakáguaan' ján, Pábló'. Ikaa dí nitani-gajmaa wéñúu' e'ni dí niguajta-skágujijí'.

²⁵Ikú Pábló' ni'tí:

—Nanguá kágun' jún, xabú nikijí Féstó. Gajkuun dí nata xú'kuji-má naganáyoo mangaa. ²⁶Nda'yoo míjiiúun' xabú ñajun' mbaa Agrípá rígi, ikaa jngóo mbá kañii' ajkiun' nata naa inuu ikaa. Nanguá kumú' mú dí séninuu' mbá xúguíí' rígi, numuu dí ɾa'káa ngu'waa nírigá. ²⁷Xabú ñajun' mbaa Agrípá, lá natanimbaa' ikáán dí niti xabú bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu' rá. Ikúún ndayoq dí natanimbaa'.

²⁸A'kuji dí Agrípá ni'túun Pábló':

—Itaán kayuu' matani dí mawiji ajkiun' dí manindxuyú xabú bu najka kidxuu' Krístó.

²⁹Ikú Pábló' ni'tí:

—Ikúún nanigu', skamá mbayuyú' o ɾambáyuyú' gá'ni, dí ikáán xú'kuji-má xúguíjín' bu kajchúún nudxawun' gijí manindxuyúun xóo-má ikúún. Múú xáxtu'úún jmaa ñuu ajuan' rígi ikiin.

³⁰Ndóo niémboq ni'tí ajngáa rú'kuji Pábló', ikú ni'tujxuyú xabú ñajun' mbaa Agrípá, jmaa xabú ñajun' Féstó

mangaa-má Berenísé, xú'kuji-má mbá xúguíjín' bu trigijín gajmiúú. ³¹Ndóo dí naguún-má, a'kuji niti-mijná dí ndóo ikiin:

—Ndaa dí ni'ni xabú bigi dí jndu ka'yoo maqañúu, ni-má dí ma'ga guéjuaan'.

³²A'kuji dí Agrípá ni'túun Féstó:

—Mandoo-má maguanúu ma'gaa xabú bigi nu, mú ɾa'káa ikaa ni'tí dí Sésar gá'nimbánúu numuu.

27

Pábló' najka kilyáa naa Rómá

¹Ndóo nimbánúu dí majngúnxuyú naa rguwa' dí mu'guáxuyú naa jmbaa' Itáliá, ikú nixnajxijí Pábló' gajmíi-má i'wíjín' bu kajchúún-má guéjuaan', naa inuu mbáa xabú bu na'tí-ñájúún' mbá siéntú xabú bu kuda ajuan'. Ikaa mbi'yuu Júlió, bu ninindxuyú-má angujín bu mbá kutunguiin xabú kuda ajuan' bu mbi'ñúú xabijí Augústó. ²A'kuji nijngúnxuyú naa mbá rguwa' dí na'ka naa Adramítíó, dí nachoq nagájnuu najka naa xuajin dí trigá rawuun' iya' naa jmbaa' Ásiá. Najka jmaa nindxuyú mangaa Aristárkó, bu na'ka naa xuajin Tesalóniká naa jmbaa' Masedóniá. ³Dí imboq' mbi'li nijkuánúxuyú naa Sidón. A'kuji dí Júlió, ni'ni-ngajuaa Pábló', niniñuu' dí ma'ga gañúú bu nambáxuyú gajmíi, mu dí mujxnáá dí ndayóo'. ⁴Ikú nigájnxuyú naa Sidón, nijngúnxuyú rguwa' nijkuáxuyú mbá níjiiúun Chípíré, numuu dí xígíj naa ejkuáxuyú e'ka giñáá'. ⁵Ndóo niémhá ninújnguxuyú naa lamáa dí ridoq jmbaa'

Silísíá jmaā Panfíliá, ikú nijkuánúxu náa xuajin Mírá dí náa jmbaa' Lísíá.

⁶A'kuj x̄ab̄u bu na'tí-ñájúún' mbá siéntú x̄ab̄u bu kuda ajuān' nixkamaa mbá rguwa' dí na'k̄a náa Alejandríyá, dí najk̄a náa Itáliá, ikú ni'túnxu dí m̄usimuxu ikí. ⁷Pú mañuu nijkuáxu, mb̄ayuu' mbi'i ni'ni, jmaā kádiúu nijkuánúxu náa r̄idoo xuajin Gnídó. Numuu dí náa najkuáxu e'k̄a giñáá' rá, ikaa jngóo ninújnguxu r̄idoo Salmón, nijkuáxu mbá tua'án náa rawuun' Krétá dí gíwán' náa iya'. ⁸Nijkuáxu-má xú'kuj jmaā ngíná náa rawuun' Krétá, jndu nijkuánúxu mbá náa nutáán <<Buenos Puertos>>, náa mijngii-má gí' xuajin dí mbi'yuu Laséá.

⁹Mañuu wéñúu' ejkuáxu, xú'kuj-má na'ni gamíi dí ma'ga x̄ab̄u jmaā rguwa', numuu dí na'gí'duu-má ḡun' ngúwán ndóo ninójngoo-má mbi'i dí nunj mi'chíí dí sépi'su x̄ab̄u, ikaa jngóo dí Pábló' nijxná-sumij:

¹⁰—X̄ab̄u wanii, ikúún ndayoo dí pú gamíi wáa náa najkua giij, pú mb̄aa dí ma'tíga. Ra'káa ndóo rguwa' jmaā-má dí kagu mambáa, dí jndu mangáán' gamíi ma'kañúlú.

¹¹Muú dí x̄ab̄u bu na'tí-ñájúún' x̄ab̄u bu kuda ajuān' tá'nimboo dí ni'tí Pábló'. Iwáá ni'nimboo ka'yoo bu najk̄a kayóo rguwa', jmaā-má bu drígóo-má rguwa'. ¹²Numuu dí náa <<Buenos Puertos>> a'kuj nanguá ka'nii dí ma'kúwáa ḡun' dí ndóo na'nij ngúwán. Ikaa jngóo itáan mbi'iin bu niti dí ma'gajnúxu mu'guá, mu dí munixu siekij mu'guánúxu náa

Fenísé, náa jmbaa' rawuun' iya'-má Krétá. Numuu dí ikí gídá' mbá bóo náa nagutra'aa iya' dí pa'ta náa jmbuu na'k̄a jka', ikaa jngóo ikí nijkumúú dí ma'kúwáa ḡun' dí ndóo na'nij ngúwán.

Na'ni giñá-jambj' náa lamáa

¹³A'kuj nigí'duu nijxnúu wáwáa wáa giñáá' dí na'k̄a xígíi kawáa, ikú nijkumúú dí ma'ngoo magúún, ikaa jngóo nijma'triyaa' ajuān' xngayúu dí najngrádoo' rguwa', nijkuáxu mbá rawuun' iya' níjiúun Krétá. ¹⁴Muú xoó-má tá'ni mb̄ayuu' ndóo ni'k̄a mbá giñá-jambj', dí mbi'yuu Euroklidón, ikaa giñáá' rú'kuj pú gakij nijxpájtu rguwa'. ¹⁵A'kuj nijk̄a kayóo rguwa', xú'kuj-má nánguá ni'nguxu dí m̄usiji inuu rguwa' náa na'k̄a giñáá', ikaa jngóo dí ni'ni'ñá-míjñá-má dí ma'ga kaguáan'xu giñáá'. ¹⁶A'kuj ninújnguxu náa níjiúun mbá jmbaa' sí'gíi' dí gíwán' náa iya' dí mbi'yuu Kláuda. Numuu dí séjxnúu wéñúu' giñáá' ikí, jmaā ngíná ni'nguxu nijxma'trá'áanxu rguwa' sí'gíi' dí na'ni-káwíin x̄ab̄u. ¹⁷Ndóo niémbúxu nijxma'trá'áan rguwa', a'kuj-má nijru'wa'trigaa x̄a' rguwa' jmaā ñuu mu dí mambáyúu dí xáwí'tá-riga. Numuu dí namíñúu gájngúun náa ju'ij' dí mbi'yuu Sírté, a'kuj nijrigúu xtíin xkójkó dí najk̄a kayóo rguwa', ikú ni'ni'ñá-mijñá ma'ga kagu'ijn ajndu náa-má eyoo giñáá'. ¹⁸Dí jmboo' mbi'i, numuu dí itáan gakij e'ni giñá-jia'mbj', a'kuj nigí'dij nirawíi nida' náa lamáa dí kagu rguwa', mu dí ma'ni bipi wáa. ¹⁹Ndóo ni'ni ajsú mbi'i, gajmaā ñawúún' nisngujuí mangaa dí najmúu

nagúún kuñyu jmaā rguwa'. ²⁰Numuu pú mbayyu' mbi'li nánguá nigríyaa' jka' ni-má nánguá nikujmii a'guaan, xú'kuj-má itáan gakij ejka ra'ni giñá-jiambi', a'kuj nikumuxu dí nánguá makáwáan'xu mbá kayuu'.

²¹Numuu dí ni'ni-má mbayyu' mbi'li dí nánguá pí'súxu rá, a'kuj dí Pábló' nítujxuy nítwiji náa numuú ikiin, ikú ni'tí:

—Xabu wanii, míján' mú dí ninimbala dí nitanla, dí xágájnulú náa Krétá nu rá, mu dí xúgí'níí gakij wéñúu' xígí, xú'kuj-má xándátiga nimbá xú'kuj nu rú'. ²²Dí xúguj rá, natanla dí guni gakij ajkianla dí maxájmála, numuu dí jndu dimbáa-má dí ikáán' xákáñúu, ndóo-má rguwa' dí mambáa. ²³Numuu dí mbu'un-má rígi nijxtaa jmaā nindxu' ánkli drígoo Anu' bu nanj-má ñajuun'. ²⁴Xígí ni'tún': <Xámíñáa' Pábló', numuu dí gí'maa midxu' siekij dí marajxnajxí-mina' náa inuu Sésar. Gajmaā numaa' ikáán, Anulú ma'nikáwíin mbá xúguíin' xabu bu nadxu' gajmiáa'.> ²⁵Ikaa jngóo dí xúguj rá, xabu wanii, guni gakij xoo ajkianla, numuu dí ikúún nanimbo' kayoo Anulú dí ma'nimbánúu xoo-má ni'tún' ánkli. ²⁶Muú wíji-má siekij dí mu'gua-tumulú náa mbá jmbaa' dí gíwán' awúun iya'.

²⁷Mbá mbu'un dí ndóo nirámáa' ajma xmaná dí najkuáxu jmaā rguwa', kúwáaxu náa lamáa dí mbi'yuu Adriátiko. Dí xoo mbá tiku-ndu'un wáa, a'kuj dí bu nagúún kuñyu rguwa' ndiyáa' dí najkuá mu'guánúxu mijngii náa rawuun' kubá'. ²⁸A'kuj nigianwan mbuyáa' nguátá mijnyu' iya', ikú ndiyáa' dí mbá

skíñú' xtawáán' mijnyu'. Nigúún xoo imbá chí'mba', a'kuj nigianwan bujúu' ndiyáa' dí guwa'-nísú xtawáán' dí mijnyu'. ²⁹Numuu dí namíñúu' dí maxkuma rguwa' náa isí mba'yu, ikaa jngóo nixumá' náa nijxtuun rguwa' ajky ajuan' xngayúu dí majngrádo', xú'kuj-má rakáa nguánaa' eñúu' dí majsi ikiin. ³⁰Xoo-má xabu bu nagúún kuñyu rguwa' nigí' magañúu' ngu'wáa', ikaa jngóo nigí'dij nixruigú rguwa' sí'gí' náa lamáa, xú'kuj-má jndu xoo nandúún muxumá' ajuan' xngayúu mangaa náa edxuy rguwa' enj. ³¹A'kuj dí Pábló' ni'túun bu na'tí-ñájúun' xabu kuda ajuan' gajmíi-má xabiyyu:

—Mú dí xabu bigi magañúu', maxándoo makáwáan'la ikáan'.

³²Ikú xabu bu kuda ajuan' nirutu-rígú dí kaxto'oo jmaā rguwa' sí'gí', a'kuj niníña-tigú dí ma'ga náa iya'.

³³Ndóo na'ka-má rajsí, a'kuj dí Pábló' ni'túun mbá xúguíin' dí ndayóo' mupi'su. Xígí ni'túun:

—Ninójngoo-má ajma xmaná dí kua'tijin mbuyaa' dí gárigá, xú'kuj-má nunj mi'chíí dí jndu nánguá pi'su.

³⁴Nata-káñála dí mupi'su, ikaa jngóo dí maguá'dáa' siekij dí makáwáan'la, numuu dí jndu nimbá-má tásuun edxala xándátiga.

³⁵Ndóo niémbo'o ni'túun rú'kuj, ikú niríya' mbá páan, a'kuj nijxnáa jnúmāa Anulú Mekuíí náa inúu' mbá xúguíin', ikú nikuí'tá-rígú, nigí'duy-má nikuí'su. ³⁶A'kuj dí mbá xúguíin' mangiin nipi'su, numuu dí nijka ra'nij ajkiuún. ³⁷Mbá

ajma siéntú ijsu-maskiñí' guwa' majuiin (276) xabu ñajunxu dí mbá xúgiáan' bu kajcháan'xu náa rguwa'. ³⁸Ndóo dí nigí'múú nipi'su, a'kuí nirawíi ejxúu iñuu rajxa nida' náa lamáa, mu dí ma'ni bipi rguwa'.

Namá'án rguwa' náa lamáa

³⁹Ndóo nijsi, nanguá ndiyáa náa kuba' kúwíin, ndóo-má ndiyáa mbá bóo náa rawuun' iya' dí gí'doo wí'i, ikú nigí-míjná mú dí mandoo magúún kuñúú rguwa' gúxkrua'a náa bóo wí'i rú'kuí. ⁴⁰Ikú a'kuí nírújtu-rígú ñuu drígóo ajuan' xngayúu, niniñaa' náa iya', mangaa-má nixawáa' ixí dí najka kayóo rguwa'. Xú'kuí-má nixmatra'laan náa inuu giñáa' xtíin xkójkó dí edxuy rguwa', ikú nijka jmbuú rguwa' náa wí'i. ⁴¹Ndóo ni'kanú náa ndawaa' ajma isuy iya', ikú nijngúun edxuy rguwa' náa wí'i, xú'kuí-má jndu náanguá eyoo ma'baan. Xóo-má nijxtuun rguwa' najka raxpígu e'ni dí nambujxuy lamáa.

⁴²A'kuí dí xabu kuda ajuan' nindxa'wuy-mijná dí muradín xabu bu najka ki'diin guéjuaan', mu dí jndu nimbáa maxá'ni kríya-mina', dí ma'ga inuu iya'. ⁴³Muú dí xabu bu na'tí-ñájúún' bu kuda ajuan' ni'ni-xprígúún dí maxúni rú'kuí, numuu dí nindoo dí ma'ni kríyaa' Pábló'. A'kuí ni'túún bu namañúú nagúún inuu iya' dí majngúún magúún gíni, mu dí mangujúin náa rawuun' iya'. ⁴⁴Xóo-má bu i'wíin' rá, ni'tí dí magúún jmaa' xajpa, o i'wá'-má xuí'too rguwa' bu'. Xú'kuí ka'nii ni'ni dí mbá xúguíin' nikáwíin, dí ningujuíin jndu náa

rawuun' iya'.

28

Dí ni'ni Pábló' náa jmbaa' dí mbi'yuu Máltá dí gíwán' náa awúun lamáa

¹Ndóo ningujiáan'-máxu mbá xúgiáan', a'kuí nidxawíinxu dí jmbaa' dí gíwán' náa awúun lamáa rú'kuí mbi'yuu Máltá. ²Xóo-má xabu bu kúwíin-má ikí, pú míjián' nidríguaan'xu mbá xúgiáan'. Numuu dí najxnúu ru'wa xú'kuí-má pú ngúwán e'ni mangaa, ikaa jngóo xabu bu'kuí nigí' agu' nika dí musigá-míjnáa'xu. ³A'kuí dí Pábló' ndiyá' mbá chábá'a xkuíyá nijndoo', nistámá' mika. Ikí a'kuí nika'tiyaa' mbáa abun' ndóo ni'ni mijka, nijkijmaa ni'ku ñawúun' Pábló'. ⁴Ndóo dí ndiyáa xabu bu kúwíin-má ikí dí jruájkamaa abun' náa ñawúun' Pábló', ikú niti-mijná: <<Pú gajkuun dí xabu bigí nagudíin xabu. Skamá nikríyaa' dí tájxmbátó'oo náa lamáa, muú Anulú síyóo dí majxtáa xoó.>>

⁵Xóo-má Pábló' nixpríguíi abun' náa agu', xú'kuí-má jndu nitáan ndaa' dí ni'ñuu dí ni'kuu abun'. ⁶A'kuí dí xabu bu'kuí niku'muú dí ma'juan siekiñ ñawúun', o mbájkuy mbá nacha majxpátújxi' makañúu ju'. Numuu dí mba'yuy'-má niguá'ti'jin mbuyáa' dí gágí'nuu xá, xú'kuí-má ndaa' kayuu' dí e'ka magí'nuu eyáa, a'kuí niri'kuu dí nakumúú, ikú niti dí rakáa xabu numbaa' ñajuun'.

⁷Mijngii-má ikí ríga' jmbayuu' mbáa xabu bu mbi'yuu Públió, bu ñajuun'

xəbu edj gɪnii náa jmbaa' rú'kuɪ. Pú mǐjǐán' nigruiɣuáan', xú'kuɪ-má niguanúxu mbá ajsú mbili náa go'wóo. ⁸Xóo-má anuy Públió kə'máa' náa xiyo, nandoo káñúu e'ni mijka jmaə te'di. A'kuɪ niṭo'oo Pábló' gá'yoo. Ndóo niémboo ni'tí-káñúu Anulú jmaə numuu, ikú nixkrámáa' ni'ni dí maɣriɣuí. ⁹Ndóo nidxawífn rú'kuɪ, ikú niguwá' i'wífn' bu nandoo káñúu bu kúwá-má náa jmbaa' rú'kuɪ, xú'kuɪ-má niguma tanúu mangiin. ¹⁰A'kuɪ dí xəbu bu'kuɪ pú ndiya-majkuxu. Xú'kuɪ-má ndóo nigájnuxu mu'guá, ikú nijxnuxu mbá xúguí' dí mambáyúxu náa najkuá.

Najkanú Pábló' náa Rómá

¹¹Ndóo ninójnogo mbá ajsú-igun' dí níkuwáaxu náa jmbaa' rú'kuɪ, ikú nijnguáan'xu mbá rguwa' dí na'ka náa Alejandríyá, dí niguanúu-má ikí ndóo ni'nij gun' ngúwán. Ikaa rguwa' rú'kuɪ gí'ma xti'kuu xándú bu mbilyuu Kástor jmaə Póluxs. ¹²A'kuɪ nijkuánúxu náa Sirakúsá, ikí-má niguajúnxu mbá ajsú mbili. ¹³Ikú-má nigájnuxu nijkuá mbá rawuun' iya', nijkuánúxu jndu náa Réjío. Dí imbo' mbili ni'ka mbá giñáá' xígíí kawáá, xú'kuɪ-má jndu imbo' mbili ndáwáá nijkuánúxu náa Puteólí. ¹⁴Ikí ə'kuɪ ni'xkamiixu əngiunlú, ikiin bu'kuɪ niti-káñúxu dí maɣuanú gajmiúxu mbá juan mbili. Ndáwáá ə'kuɪ nigájnuxu mu'guá náa Rómá. ¹⁵Xóo-má əngiunlú bu kúwífn náa Rómá nidxawífn dí najkuáxu ikí, ikaa jngóo nigájnúu niguwá' gúsijnuxu ajndu náa naɣi'i' xua dí mbilyuu Ápió, xú'kuɪ-má náa nutáan

<<Ajsú Gu'wá dí Nawájun Xəbu>>. Ndóo ndi'ñúu Pábló' əngiunlú bu'kuɪ, ə'kuɪ ndiyáə sieki, xú'kuɪ-má nijxnáə jnúmaə Anulú. ¹⁶Ndóo nijkuánúxu náa Rómá, ə'kuɪ dí xəbu bu na'tí-ñájúun'-má xəbu kuda əjuan' nijxnáɣiɪn xəbu bu najka ki'diin guéjuəan' náa ñawúun' xəbu bu kayá edxuún bu nuñawaan. [[Rígá siku iyí' griégó wayuu náa na'tí ndoó-má numuu Pábló'.]] Ndoó-má Pábló' ni'niñaa' dí majxtáə mbá gu'wá kaníí jmaə mbáa xəbu bu kayá əjuan' dí mañawuyun.

Pábló' na'tí-rá'a ajngóo Anulú náa Rómá

¹⁷Ndóo ninójnogo ajsú mbili, ə'kuɪ dí Pábló' nindxa'wúun xəbu bu kuya edxuún xəbu judíyó bu kúwífn-má ikí. Ndóo niɣimbífn ə'kuɪ ni'túun:

—Ənguɪn' xəbu wani, skamá jndu nimbá ndəə dí ni'ni gajmaə numúu xəbu xuajunlú, ni-má nanguá ejká siən' jmaə numuu dí naguwá' ragúun' runi wajin' xi'ñúlú wajiúu', muú jndu náki náa Jerusalén ñúúun ni'xtuguyun, xú'kuɪ-má kijxnáɣuyun náa ñawúun' xəbu Rómá. ¹⁸Xóo-má xəbu bu'kuɪ pú mba'a dí niraxu', ə'kuɪ dí nindúun muniñu' ndóo ndiyáá dí ndəə a'kún' dí jndu ka'yoo ma'kañú. ¹⁹Muú dí xəbu judíyó síñúu dí muniñu', ikaa jngóo ni'nda'ə dí xəbu ñajun' Sésar mə'nimbánúu numu'. Muú rə'káa numuu dí gó'dóo dí manj a'kúun xəbu xuajun'. ²⁰Ikúun ni'ndxa'wəla numuu nando' mbayəla xú'kuɪ-má ma'tanla dí xtáá náa guéjuəan' jmaə numuu dí nanimbo' mangúun' dí kuá'tiɪn xúguɪfn' xəbu Israél.

²¹ A'kuḷ dí ikiin nitáán Pábló!:

—Nanguá nḷdríguxu nimbá iyḷ' dí na'kḷ náa Judéa dí na'tí jmaḷ numaa' ikáán, xú'kuḷ-má jndu nimbáa dxájulú bu na'kḷ ikí nanguá ni'kḷ gá'túnxu mú dí ramíjián' tanḷ. ²² Muú nanduxu mudxawíín ká'nii tasa'ú-mina' ikáán. Numuu dí nudxawíínxu dí mbá xúguíí' xuajin nawaán dí nuti xkawḷ' jmaḷ numuu kisngáa rú'kuḷ.

²³ A'kuḷ nigí' mbá mbili dí maḡuwá' bujúu', xú'kuḷ-má ndóo nijkanú mbili rú'kuḷ, pú mbiliin xḷbu niguwá' náa xtáa Pábló'. Ikú nigí'duḷ ni'túún majkoo' jmaḷ numuu dí na'tí-ñájun' Anulú, xú'kuḷ-má ni'ni dí maḡwiji ajkiuún munimbúún kuyáa Jesús. Najmuu iyḷ' xtángoo drígóo Moisés, xú'kuḷ-má iñuú' bu nirawí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu'. Mi'chḷ ajndu wakíí' ni'túún xúguíí' rú'kuḷ. ²⁴ Sikuiin nijkanú jndu náa ajkiuún dí ni'tí Pábló', xóo-má i'wíin' nanguá niñimbúún. ²⁵ Numuu dí támbánḷ dí nundxa'ḷ-míjná xá, a'kuḷ nigí'diḷ niguún. Xóo-má Pábló' ni'túún xóo ajngáa ríḷi:

—Pú míjián'-má ni'tí Xuḷ' Anulú dí ni'túún wajin' xi'ñúlú wajiúu' jmaḷ majiḷuḷ' Isaíyás, bu niguwí-jngaa ajngóo Anulú wajiúu':

²⁶ <Ayu' gáratuḷuḷ xḷbu xuajin bigḷ:

Skamá mba'la nutu mudxawíínla,

maḡákura'ala.

Skamá mba'la nutu muyajxi,

maḡúyáala.

²⁷ Numuu dí ajkiuún xḷbu bigḷ ni'ni

gújkú'.

Xú'kuḷ-má nigógoo chá'wúún,

mangaa-má nigógoo idúún.

Numuu rú'kuḷ maḡúyáa jmaḷ idúún,

ni-má maḡúdxawíín,

ni-má maḡá'kuru'ḷuḷ,

Numuu dí maḡátangaa ajkiuún náa

ikúún,

mu dí mañi-griguíín.>

²⁸ Ikaa jngóo guḷaala dí náa xḷbu bu ra'kíin judíyó ejkḷ dí maḡáwíin' e'ni Anulú rá. Ikiin dí mudxawíín xá.

²⁹ Ndóo niémboḷ Pábló' ni'túún rú'kuḷ, a'kuḷ dí xḷbu judíyó niguún ruti-mijná mijkoo. [[Rígá siku iyḷ' griégó wayuu náa ndaa ajngáa dí kayá kíjxnuu ríḷi.]] ³⁰ Xóo-má' Pábló' nijxtáa ajmaḷ sigu' kañii' náa gu'wá dí nití'ñuu, ikí naḡruiguíín mbá xúguíin' bu naguwá' ruyáa. ³¹ Na'tí-rá'a jmaḷ numuu dí na'tí-ñájun' Anulú, xú'kuḷ-má na'sngáa jmaḷ numuu Xḷbu Nikḷi Anulú Jesukrístó. Ni'tí baḷa mbá kayuu', xú'kuḷ-má jndu nimbáa ndawaḷ sáa nirikoo.

§